

АСТРИД ЛИНДГРЕН КАТИ В ИТАЛИЯ

Част 2 от „Кати“

Превод от шведски: Десислава Лазарова, 2002

chitanka.info

ПЪРВА ГЛАВА

— Страхотно! — зарадва се Ян. — Тогава можем да се оженим веднага.

— Така ли мислиш? — наклоних аз глава замислено. Току-що бях му разказала как леля ме изостави, за да се омъжи за свой стар обожател в Чикаго. Леля ми, с която споделях двустайното жилище на петия етаж на улица „Капитен“.

Ето че ненадейно се бях превърнала в единствен собственик на малкото жилище. Нещо повече: изведнъж бях станала добра партия за женитба. По-добре две стаи и кухня с Кати на улица „Капитен“, отколкото малка, отвратително мебелирана единична стая при някаква зла вдовица на Кунгсхолм. Тъкмо с такава особа трябваше да се примирява досега Ян, а това не беше най-доброто за млад, многообещаващ архитект. Нищо чудно, че идеята да се премести при мен му се виждаше страхотна. Той говори дълго и настойчиво за това, колко страхотно щеше да бъде. Но през цялото време аз имах чувството, че страхотното е двустайното жилище, а не аз.

Накрая попитах Ян дали знае историята за селянина, който изпратил във вестник следната обява за запознанство: „Млад фермер търси с цел евентуален брак дама, която притежава трактор. Към писмото приложете снимка... на трактора.“

— Какво искаш да кажеш? — засегна се Ян.

— Искам да кажа, че ти някак ми напомняш за този селянин.

Ян изобщо не ме разбра.

— Не говори глупости, ами си обличай палтото, за да поръчаме веднага да обявят годежа ни в църквата — нареди ми той.

Аз обаче отвърнах кисело:

— О, не, скъпи Ян, не смеея да се омъжа за теб. Един хубав ден ти ще срещнеш някоя, която има три стаи и кухня и тогава ще съм само пречка на пътя ти!

Ах, как се разгневи Ян! Той заяви, че след като съм толкова глупава да отхвърля любовта на един честен мъж, сама ще съм си

виновна, ако остана стара мома. Той повече нямало да ми досажда.

Така и направи. Цели два дни. През тези два дни аз размислих основно. „Стара мома“, беше казал той. Започнах да свиквам предпазливо с тази мисъл. Можех да си взема един малък мопс^[1] и няколко канарчета и спокойно щях да мина без Ян. Да, колкото повече размишлявах, толкова повече бях склонна да предпочета мопса.

Бях на двадесет и две години и „ходех“ с Ян от деветнадесетгодишна. Толкова лесно щеше да бъде просто да се оженим. Аз обаче не исках да се впускам в нещо, за което не бях убедена, че е най-правилното. Но откъде можех да знам кое е най-правилното? Нямах ли да е по-добре хората да имат бракотърсач и с него да проучват всички свои кандидати? (Моите всъщност не са повече от един, но все пак!) И когато бракотърсачът внезапно подскочи над нечия глава, веднага ще става ясно: това е той! Кой знае, навярно някъде по широкия свят имаше човек, който беше напълно различен от Ян и само чака моят бракотърсач да го посочи като единствения и истинския. А аз понякога се съмнявах, че Ян е единственият и истинският. Ева пък твърди, че мъжете съществуват, за да ни облагородяват, и от тази гледна точка, Ян беше истинска находка. Ян действително се беше заел да ме облагороди, или по-скоро — да ме промени. Той все се опитваше да ме направи по-различна от това, което бях. Не биваше да съм прекалено весела, защото тогава според Ян изглеждах глупаво, не ми отиваше да бъда и твърде сериозна, защото зад едно малко, кръгло момичешко чело не бивало да има твърде много „мисли и афоризми“, така твърдеше той. Все пак трябваше да имам някои най-общии интереси, за да може да говори с мен за своите проблеми. И най-вече, за да говори с мен за работа. За своята работа, естествено, не за моята! Когато се опитвах да му разкажа за моето интересно съществуване като стенографка в адвокатска кантора, той ставаше видимо разсеян и всичко свършваше с това, че аз казвах с въздишка:

— Е, добре, тогава нека по-добре говорим за чертежи. Та как си представяше северната страна на основното училище в Питаакра?

Ето за такива неща си мислих през тези два дни, в които Ян престана да ми досажда. Но имаше и още нещо. Както вече казах, бях на двадесет и две години и доскоро с мен се разпореждаше моята леля. Никога не бях опитвала да бъда самостоятелна. Животът беше пълен с

практически подробности, които аз не владеех. Трябваше да се попълва данъчна декларация, да се прибират дрехите в калъфи против молци, да се познава дали месото е жилаво, или не, трябваше да се следи кога е падежът на осигуровката ми „Живот“ и да се разпределят парите за домакинството за целия месец. Всичко това леля вършеше вместо мен. Не бях в състояние да се справя сама с живота. Тепърва трябваше да се уча. Не можех да прескоча от ръцете на леля право в ръцете на Ян, защото най-сетне имах възможност да си стъпя на краката.

Опитах се да обясня тактично това на Ян, когато се срещнахме.

— С други думи, аз вече не те интересувам — рече той безкрайно обиден.

Не, не исках да кажа това. От време на време си въобразявах, че съм влюбена в него или поне вярвах, че той е единственият и истинският. Но исках да бъда сигурна. Нуждаех се от известно време.

— Дай ми една година време — предложих му аз.

— Прави каквото искаш — отвърна кисело той, — но да знаеш, че за една година могат да се случат много неща.

Предполагам, че това трябваше да бъде заплаха, но в моите уши то прозвуча като обещание.

След като Ян си тръгна, застанах до отворения прозорец и се загледах замислено в самотните звезди, които блестяха по лятното небе зад покривите на улица „Капитен“.

— За една година могат да се случат много неща — казах си, изпълнена с очакване.

После позвъних на Ева.

— Искаш ли да се преместиш при мен за една година? — попитах я.

— Какво каза?

Повторих предложението. В слушалката стана съвсем тихо.

— Там ли си? — попитах нетърпеливо. — Защо не отговаряш.

— Защото вече си събирам багажа — рече Ева.

---

[1] Мопс — порода кучета. Бел.пр. ↑

ВТОРА ГЛАВА

Ах, да, Ева! Какво да ви кажа за Ева? Тя е руса и много мила, и много бърлива, и доста находчива и като се прибави към всичко това непостоянният ѝ палав нрав, се получава един вятърничав чар, на който някои млади мъже трудно устояват.

— С любовта приключих окончателно... засега — признава открито Ева. Тя бързо се влюбва, но и бързо ѝ минава. Обектите на нейната любов се сменят толкова често, че само докато гледаш отстрани ти се завива свят. Докато аз се влачех вярно с моя стар Ян, Ева така и не можа да установи кого обича вечно.

Дори да съм те обичала в сряда, какво от това?
В четвъртък вече не те обичам, наистина е така.

— изпя тя безмилостно на изпълнения с надежди момък, който се обади рано една сутрин в четвъртък и ѝ припомни собствените ѝ топли любовни обещания от предната вечер. Но той сам си беше виновен, защото се обади преди девет часа и преди Ева да си е изпила чая.

Ева беше родом от Аамаал. На двадесет години се бе преместила в столицата. Вероятно оттогава в Аамаал е настанала страшна тишина!

С Ева работим в една кантора и винаги сме се разбирали добре. Не можех да си представя по-подходящ обитател на предишната стая на леля от Ева, а и тя беше възхитена от идеята да се пренесе при мен. Беше в Стокхолм от две години. През тези две години беше сменила седем различни квартири. В момента тя обитаваше една стая на улица „Дьобелн“. В стаята имаше легло, маса и две огромни палми в дървени сандъци. Когато прозорецът бил отворен, листата на палмите шумолели и човек можел да си представи, че е на Средиземно море, казваше Ева.

— По-близо до Средиземно море аз едва ли ще стигна някога — добавяше след това моята приятелка.

Понякога нощем на възглавницата на Ева се появяваше някоя заблудена дървеница. Ева веднага я улавяше и я затваряше в специална кутийка, наречена „кутия за дървеници“, която държеше до леглото си. На сутринта тя редовно предаваше кутията за дървеници на хазяйката, която я беше уверила, че в жилището няма паразити. На хазяйката никак не ѝ беше приятно да получава кутията за дървеници. Тя стисваше устни и правеше такава физиономия, сякаш подозираше, че Ева си има собствен развъдник за дървеници, а кутията е ферма, в която Ева отглежда особено породисти екземпляри.

— Двугодишните страдания ме направиха безжалостна към хазяйките — предупреди ме Ева.

— Звучи ми многообещаващо — отвърнах аз. — Едно обаче е сигурно — ти няма да минеш през прага ми преди да бъдеш основно обезпаразитена!

Тя пристигна още на следващата вечер. Изпълнена с очаквания и напълно обезпаразитена според собствените ѝ уверения, тя изкатери моите пет етажа стълби, следвана от един хамалин, натоварен с всичките ѝ земни притежания. Аз живея в стара, модернизирана оттукуттам сграда, която няма асансьор. Откакто на шест години се преместих при леля си, все тичам нагоре-надолу по стълбите. Интересно би било някой статистик да изчисли колко пъти съм обиколила земята, препускайки по тези стълби.

— Затова си толкова вироглава и пъргава — казваше Ева.

Много весело беше първата вечер след нейното пренасяне. Отначало разгледахме помещенията. Бързо приключихме, защото двустайното жилище не е голямо. То е извънредно малко. Разположено е на последния етаж и е старомодно уютно, със скосени стени и прозоречни ниши. В едната стая има малък алков^[1]. Освен това си имаме кухня, вероятно най-малката кухня в цял Йостермалм.

Естествено, цялото жилище носеше отпечатъка на леля, доста мрачен и суховат отпечатък, но ние възнамерявахме да променим това колкото се може по-скоро.

Седнахме в една прозоречна ниша и взехме да кроим планове.

Родителите на Ева в Аамаал бяха убедени, че малката им дъщеричка ще загине от глад в големия град, ако не получава от време на време колет с храна от родния дом. Точно днес тя беше получила една такава пратка с домашна наденица, пържено пиле и сладкиш.

Седяхме си ние, хапвахме и чертаехме из въздуха плановете си с пилешки бутчета в ръка.

— Въздух и светлина трябва да има тук — заявих аз и Ева кимна в съгласие.

От отворения прозорец чухме стъпки долу по паважа. О, нищо не звучи така лятно както този звук! Само през лятото стъпките по стокхолмските улици са толкова бодри. Хладният вечерен ветрец ни галеше по челата, а момините сълзи във вазата на перваза излъчваха вълни от опияняващ аромат. Всичко беше толкова прекрасно.

— Тази нощ ще спя царски — размечта се Ева, — без шумолене на палми и кутията за дървеници.

---

[1] Алков (фр.) — ниша в стената за поставяне на легло, което се закрива със завеса. Бел.пр. ↑

ТРЕТА ГЛАВА

Всяка жена трябва да има поне веднъж възможността да си подреди собствен дом, независимо от това, дали ще се омъжва, или не. Присъщият ѝ инстинкт да поръбва ленени кърпи, да купува малки порцеланови фигурки и да украсява стенните лавици с ивици дантела трябва да бъде задоволен без оглед на семейното ѝ положение.

Така, както стоят нещата сега, потребността от всички тези занимания лесно може да подведе едно момиче да повярва, че е влюбено в някой неподходящ мъж. В някой съвсем случаен мъж, който ѝ дава възможност едновременно да задоволи страстта си по обзавеждането и да получи титлата „госпожа“.

Обяснявах на Ева тези мои убеждения вечер, докато подгъвахме завесите.

— Склонността да се подрежда дом и желанието да те наричат „госпожа“ са вкарали немалко момичета в капан — говорех мъдро аз. — Да-да, и всъщност това изобщо не е чак толкова странно.

— М-да — съгласи се Ева. — Но едва ли е толкова фантастично внезапно да станеш госпожа Йохансон. А бедният Йохансон никак няма да е възхитен, когато открие какви са всъщност истинските предпочитания на госпожата: първо, ленените кърпи, после — сребърните прибори, после — сервизът за кафе, после — много празно място, и най-накрая самият Йохансон.

Изпълнени с безкрайно съжаление към този непознат господин Йохансон, ние бяхме много доволни, че имаме такива мъдри възгледи за живота и не е необходимо да примамваме никой мъж да се ожени за нас с тайната мисъл за воалени завеси на точки. Ние и без това си позволявахме разкоша да подгъваме завеси. И го правехме много усърдно. Метър след метър.

И не само това! Преобразихме жилището до такава степен, че лицето на леля би застинало в строга маска на неодобрение, ако можеше да го види. Помагаше ни Ян, моят миличък, макар и малко огорчен Ян. Едва ли му е било много весело вечер след вечер да лепи

тапети или да лакира на четири крака подовете, при това с мисълта, че е можел да се нанесе тук на мястото на Ева, ако аз не бях толкова вироглава. Той ме смяташе за изключително глупава и ми го каза неведнъж, докато енергично обработваше с четката си тъмните лелини подове. И макар че всъщност харесваше Ева, той естествено не гледаше много любезно на нейното присъствие в жилището.

— До една година ще те изхвърлят оттук, повярвай ми — уверяваше я той.

— За една година могат да се случат много неща — отвърщаше Ева.

Чувах тези думи за втори път и потръпнах в едно особено тайно очакване, макар че изобщо не можех да си представя какво би могло да се случи.

Но аз бързо отхвърлих всички мисли за бъдещето и се заех да намеря най-подходящото място за старомодното канапе на леля, а после подредих книгите си върху новата етажерка, която ни измайстори Ян. Моите скъпи стари книги!

— Недей да четеш толкова много — повтаряше ми Ева неуморно. — По-добре живей.

Но натякванията ѝ бяха безполезни. Аз съм книжен плъх и такава ще си остана. Животът в книгите за мен е по-действителен от истинския живот. Събирах книги откакто се помня и сега ги подреждах на новото им място с тиха вътрешна радост.

Юнските вечери бяха дълги и светли и ние работехме до късно през нощта. Но въпреки това не се изморявахме — вероятно защото работата ни доставяше огромно удоволствие. Това продължи дълго. Точно в пет часа ние с Ева покривахме пишещите машини с калъфите им, хвърляхме стенографските бележници в чекмеджето, навличахме саката си и се впускахме в навалищата на „Кунгсгатан“. И бързахме към къщи, доколкото ни позволяваха краката. Почти не си оставяхме време за вечеря. Забравихме и всички други удоволствия.

Беше времето на белите нощи. Времето на благословените бели нощи. Желанието на добрия Господ, когато е създавал стокхолмските бели нощи, вероятно е било младите мъже и жени от града да използват тези нощи за меланхолични разходки под дъбовете на зоопарка; да скитат унесени в блянове край тихите сини езера, хванати за ръка или плътно прегърнати. А какво правехме ние вместо това?

Подгъвахме завеси. Към осем часа идваше Ян, отначало малко намръщен, малко опърничав, постепенно все по-обзет от ентузиазма на архитекта да превърне две малки тъмни и тесни мансардни стаи в нещо, което да изглежда светло и просторно и където да може да се диша. Към полунощ пиехме чай и оглеждахме резултатите от своя труд. После Ян се прибираще при вдовицата от Кунгсхолм и всеки път, когато чувах стъпките му да отекват по стълбите, ме обземаха угризения на съвестта, но това бързо преминаваше.

Накрая всичко беше готово и една хубава вечер ние поканихме Ян на празнично осветяване. Вече бях открила, че изобщо не е толкова трудно да се приготвя храна, ако човек следва точно рецептите от готварската книга. А Ева имаше вроден кулинарен талант.

— Най-хубавото на Ева са нейните месни кнедли — заяви Ян и си сипа цяла планина в чинията.

Той не каза обаче, че най-хубавото у мен са моите задушени гъби, аз обаче смятах, че те имат фантастичен вкус.

Бяхме в прекрасно настроение. Развеселихме дори Ян, който се смя така гръмко, че стъклата на прозорците задрънчаха.

Тъкмо когато беше най-весело, на вратата се позвъни. Отворих. Пред мен стоеше напълно непознат млад мъж с ведри сини очи и лютня в ръката. Той пристъпи вътре и рече:

— Ама че веселба пада тук, приятели! Каква несправедливост, да не съм поканен там, където има веселба? И няма ли някой да ми даде нещо за хапване?

— Ние си мислехме, че вече сте вечеряли — отвърнах бързо аз.

— Освен това решихме, че гъбите няма да ви се отразят добре — добави Ева. — Впрочем кой сте вие?

— Алберт, кой друг — отвърна бодро синеокият. — От няколко седмици — най-близкият ви съсед!

— Приятно ми е — кимна Ева.

— Стоя си вече от доста време в моята стая и ви слушам — продължи Алберт. — Чувахте се отлично, уверявам ви. Но после някой от вас, хитреци такива, започна да говори толкова тихо, че разбирах само всяка втора дума, а така не можех да схвана връзката. И тогава реших, че ще е по-добре да дойда при вас.

— Ами, разбира се — кимна отново Ева.

В този момент обаче Ян се свести от първоначалната изненада. Той изгледа натрапника от горе до долу, гостоприемен като отворен гроб.

— С какво право... — започна той.

— Почакай малко, Ян — намесих се аз предупредително. — Това е моето жилище и аз с удоволствие ще поканя Алберт на гъби.

— В името на обичта към ближния — допълни Ева и донесе четвърта чиния.

— Е, щом настоявате... — не можа да откаже Алберт.

Той остави настрана лютнята и седна на масата без повече превземки. Беше весел, непринуден и шумен и никак не се стресна от доста враждебното отношение на Ян.

Алберт ни разказа, че държи стая при възрастната двойка, която живееше непосредствено до нас. Бил артист и наскоро се завърнал от дълго турне из провинцията. Спомнихме си, че сме виждали из вестниците снимки от неговите роли. Алберт разказа, че играел бащата в пиеса на Стриндберг. А Ян заяви, че щом горката провинциална публика е видяла Алберт в ролята на бащата, то скучният ѝ живот след това сигурно е бил двойно по-потискащ.

Но Алберт само се засмя и си взе още една кнедла.

Лютнята все така си стоеше в ъгъла като мрачна заплаха за хубавото ни настроение.

— Мислиш ли, че ще иска да пее? — прошепнах плахо.

— Не знам как би могла да му попречиш — отвърна ми Ян също шепнешком.

Всъщност изпълненията в акомпанимент на лютия са божествени — дори само защото е толкова прекрасно, когато свършат. Обаче повечето от певците, които си акомпанират с лютня, полагат всевъзможни усилия да отложат колкото се може по-дълго този блажен момент. Пък и доста потискащо е, когато големи силни мъже с тела на професионални боксьори застават пред публиката, подрънкват с лютнята и пеят:

— Аз съм девойка, която ходи в дрипи... — и след малко „тра-ла-ла, тра-ла-ла!“ продължават: — А сега да донесем бира, да, бира, да, бира...

Ева обаче, която явно проявяваше известен интерес към Алберт, пък и знаеше как най-успешно да поласкае самочувствието на един

мъж, издебна удобен момент да го подкани да запее, докато ние с Ян подреждахме на масата сервиза за кафе. Тогава Алберт се надигна и заяви с престорена плахост:

— Помолиха ме да попея.

— Кой ли идиот го е сторил? — попита Ян.

Алберт обаче не се поддаде на провокацията. Той запя с ентузиазъм, а Ева седеше до него с блеснали очи. Накрая той наистина се провикна: „Бира, да, бира.“

Тогава вече ние с Ян избягахме в кухнята и сложихме на печката водата за кафето. Ян ме целуна и каза, че ако не бях толкова вироглава, неразбрана малка глупачка, сега вече щяхме да бъдем женени и да си имаме собствен дом, без свирачи на лютня, и всичко щеше да бъде прекрасно. В този миг наистина бях влюбена в Ян и той ме държа в ръцете си, докато водата кипна, и аз си помислих, че май не съм постъпила много правилно. В стаята Алберт продължаваше да възхвалява бирата и ние с Ян се почудихме дали не е по-добре да уведомим за това Дружеството на въздържателите.

Но като не се брои лютнята, Алберт си беше съвсем нормален и наистина много мил, и дори Ян накрая взе да се сприятелява с него. Пуснахме грамофона и танцувахме, докато навън започна да се съмва.

Тогава взехме такси и отидохме в зоопарка, седнахме на една пейка на Розендалската тераса и мръзнахме, докато слънцето изплува от утринната мъгла и една мъничка червеношийка до нас поде първата си песен за деня.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Кой е казал, че в кантората трябва да бъде скучно? В нашата кантора се забавляваме здравата, дори понякога става опасно за живота. Колежката ни Барбро веднъж така се смя, че падна от стола си зад пишещата машина и си счупи реброто.

Когато ние с Ева, Барбро и Агнета се смеем с пълна сила, от стаята си пристига Кукумявката и се втренчва в нас. Кукумявката е госпожица Фредериксон, касиерката. За нея не е никакъв проблем да бъде сериозна. Струва ми се, че така се е родила — със сериозни възгледи за живота и с две дълбоки бръчки на челото.

Ние с Агнета, Барбро и Ева сме се родили повесели и оптимистични. Вероятно тъкмо това има предвид Кукумявката, когато казва, че никога досега не е срещала четири толкова кискаци се момичета. Бръчките по челото ѝ винаги стават по-дълбоки, докато преминава през тъмницата, където са нашите пишещи машини.

„Тъмница“ вероятно звучи като нещо много голямо и зловещо, но това съвсем не е така. Това е една съвсем обикновена стая. Нашите четири бюра са наредени едно до друго в средата на помещението, така че остава място само за четирите пишещи машини и за самите машинописки. Всяка от нас е секретарка на един от адвокатите. „Приятно е да се работи в адвокатска кантора, ако можеш да се освободиш от безумната мисъл, че адвокатите са хора“, казва Ева. Защото те не са хора. Те са работни машини и държат секретарките им да са същото. Както каза веднъж Ева, след като се наложи да работи до два през нощта:

— Защо в Русия крепостното робство е било премахнато още през 1861 г., а по нашите земи това става толкова бавно.

Като цяло обаче ние си харесваме работата и адвокатите. Но най-обичаме нашите адвокати, когато са в съда или на заседание или закусват продължително някъде навън. Защото те нямат толкова развито чувство за хумор като нас. Искам да кажа, че според тях човек не бива да се смее през цялото работно време. Понякога и ние

осъзнаваме това. Когато например стенографските ни бележници са изпълнени с писма с приложения, които трябва да са готови преди пет часа, заедно с деветдесет и девет нотариално заверени преписа, тогава на човек не му е до смях. А на всичкото отгоре телефоните сякаш нарочно звънят като пожарни сирени! Пишеш, пишеш и пишеш, така, че клавишите на машините прегряват, и всеки път, когато телефонът звъни, проклинаш Александър Греъм Бел^[1] и обясняваш безжалостно, че господин адвокатът няма време преди следващата седмица.

А иначе ние сме страшно любезни с клиентите. Нали и те са хора, които имат грижи, грижи, които с благодарност прехвърлят на нас, ако адвокатите липсват. Агнета е специалистка по утешаване на бедни плачещи жени, дошли при нас с посивели лица, защото искат да се развеждат.

Но има и жизнерадостни клиенти, големи бизнесмени, които са много любезни и ти казват, че си хубава като роза, и са изумени, че не сме се срещнали по-рано и питат дали не бихме могли да вечеряме заедно на някое уютно местенце. Ние пък казваме, че не ни е възможно. И това е самата истина.

Случвало се е вече самите адвокати да правят подобни предложения, по-точно адвокатът на Ева, а не някой от милите, коректни типове, за които работим ние, другите. Адвокатът на Ева обаче един ден внезапно престана да бъде работна машина и превключи на друга програма, от вида „шеф започва флирт с прелестната си секретарка“. Вероятно беше моментно хормонално разстройство, така предположи Ева. Само да знаеше той как се забавлявахме на следващия ден през обедната почивка — седяхме си там с нашите ведри физиономии и сандвичи с шунка, а Ева го имитираше и ни разказа всичко, което беше казал и направил.

Започнал още от сутринта много предпазливо, разказваше Ева. Казал й, че има прелестни крака. А веднага след обедната почивка си запалил цигара, издухал няколко меланхолични облака дим и заявил, че сигурно е прекрасно да имаш жена, която истински те разбира — явно имал проблеми със своята жена, както дал да се разбере. Вечерта възникнала извънредна работа и след известно време той наистина попитал дали не е по-добре да вечерят заедно на някое уютно местенце.

— Мъжете са най-примитивните същества на земята — изпъшка Ева, докато ни разказваше всичко това. — Представете си някой да направи всичко това в един и същи ден! Можеше поне да изчака малко. Толкова ли е сложно да се разбере!

— Кое да се разбере? — не разбрах аз.

— Че намеренията им веднага проличават и човек губи настроение — каза Ева.

И Агнета пристигна една сутрин в кантората без настроение, но по съвсем друга причина.

— Нима това е живот? — изпъшка тя зад машината. — Затова ли майка ми ме тъпчеше с рибено масло и витамини, когато бях малка, и трепереше краката ми винаги да са сухи? За да съм достатъчно здрава за това тук?

Тя направи с ръка широк замах, който включваше нас, кантората, преписките и безрадостната сивота зад прозореца. Беше понеделник, валеше, със сутрешната поща беше получила сметката от шивача, имаше пъпка на брадичката и той не се бе обадил цяла неделя. Тя се вайкаше сърцераздирателно и накрая на нас ни дойде до гуша.

— Помисли за стария Йов — напомни ѝ Ева. — Той направо е бил веселяк в сравнение с теб.

И все пак аз мисля, че когато нашите приятели са депресирани, наш дълг е да ги ободрим. Реших, че на Агнета ще ѝ се отрази добре, ако пообщува с хора, които са по-зле от нея.

Двете ни бюра са едно срещу друго и на всяко от тях има телефон. По-късно следобед, когато в кантората цареше голямо напрежение и телефоните звъняха неспирно, вдигнах слушалката и набрах номера на Агнета. Тя се обади както обикновено, без да забележи нищо.

— Ало — пропях аз с преправен глас, — името ми е госпожа Лундквист. Бих искала да дойда при вас и да се посъветвам за своя развод.

— Един момент, ще проверя кога господин адвокатът може да ви приеме.

Тогава аз започнах да хълцам и Агнета някак се ободри. Защото, както казах, нейният специалитет беше да успокоява плачещи жени.

— Хайде, хайде — каза тя утешително. — Какво се е случило?

— Мъжът ми ме бие — занареждах аз. — Щом получи заплата, купува евтини порцеланови украшения, за да има нещо под ръка, когато му хрумне да ме замеря по главата. В семейното право пише ли, че са му позволени такива неща?

Агнета беше потресена.

— При тези обстоятелства разводът е единственият правилен изход — рече тя енергично.

— Ох, да, но заради децата... — подхвърлих аз.

— Много деца ли имате? — попита Агнета.

— Е, не чак толкова много — проточих аз, — но ще излязат някъде дванадесет-тринадесет парчета, ако броим всички.

Агнета си пое шумно дъх.

— О, мили Боже — изпъшка тя, — тогава сигурно живеете в голяма теснотия, не е ли така? Може би на това се дължи лошото настроение на мъжа ви?

— Не, не е чак толкова тясно — възразих аз. — Ние имаме огромно едностайно жилище.

— Едностайно жилище! — извика Агнета извън себе си. — Четиринадесет души в едностайно жилище?

— Осемнадесет — уточних аз, — осемнадесет с другите жени на мъжа ми. Свекърва ми живее в кухнята, нея не я броя.

Агнета яростно си зачовърка носа с пръст. Тя разбра, че някой я взема на подбив, но изобщо не ѝ хрумна да заподозре точно мен, която седях на метър от нея в същата стая.

— Това някаква шега ли е? — попита тя гневно.

— Не си бъркайте в носа, когато говорите с клиентка — рекох строго аз. — Това е толкова селяндурско и просташко.

— Извинете — сепна се Агнета и почервеня. После погледна изумено телефонната слушалка. И накрая се сети за мен.

Кукумявката се втурна от стаята си, когато прозвуча гневният вик на Агнета. Единствено нейна заслуга беше, че вечерните вестници не излязоха с тлъсти заглавия „Кърваво престъпление в адвокатска кантора“. На следващия ден помолих за прошка. Оставих кесия печени бадеми върху машината на Агнета и следната бележка:

Мила ми госпожице! Вашето топло отношение при вчерашния ни телефонен разговор ми се отрази много добре. А освен това снощи вкъщи пристигна новата жена на мъжа ми, една много мила дама, която ми помогна да сортирам и набия децата. Тъй като работата ми по този начин се облекчава до голяма степен, вярвам, че скоро и аз ще мога да хвърлям порцеланови украшения. Вижте само как внезапно всичко се подрежда тъкмо когато е изглеждало най-зле.

О, толкова съм щастлива! Животът ми се усмихна!

С надежда, че и при Вас е така, оставам Ваша:

Мария Лундквист

---

[1] Александър Греъм Бел — американски учен, в 1876 г. изобретил телефона. Бел.пр. ↑

ПЕТА ГЛАВА

Междувременно лятото беше в разгара си. Доста хладният юни премина в необичайно топъл юли и всички заминаха на почивка. Всички освен нас с Ева. Нашите двама адвокати щяха да пътуват до Майорка през септември и, като волове в един впряг, ние трябваше да им робуваме дотогава. Едва през септември щяхме да получим така жадуваната отпуска мечта. Така бяхме решили — че ще си направим ваканция-мечта. Единственото, което не бяхме решили, бе как ще прекараме златните дни.

О, тези нищо и никакви три седмици в златна рамка! Всъщност в това напрегнато очакване на ваканцията има нещо покъртително. Покъртителни сме всички ние, дребни, жалки земни жители, които цяла година мечтаем, копнеем, кроим планове, пестим, фантазираме и вярваме, че всички наши мечти ще се осъществят само да дойде най-сетне отпуската. Газим смело снежната киша през зимата, понасяме простуди и грип, мръзнем и страдаме, без да се оплакваме. Охо, но като дойде ваканцията...! Всичко това е направо страшно. Трябва да бъдат назначени специални психиатри за онези, които се връщат след неудачна ваканция. Защото, ако ваканцията се провали — как тогава ще посрещне новата зима горкият човечец? За това са необходими успокоителни таблетки, повярвайте ми!

Ние с Ева всеки ден променяхме плановете си. Отначало искахме да отидем на западното крайбрежие — западното крайбрежие може да бъде божествено през септември, твърди Ян — после пък решихме да тръгнем с колела към Йоланд, а веднъж в пристъп на грандомания си наумихме да се запишем за екскурзия до Италия. Не се изискваха обаче никакви математически трикове, за да се изчисли, че този последен план не е в областта на възможното. И все пак беше забавно да се правят планове. Отпуската на Ян беше през юли и той отиде в Стрьомланд, откъдето ми изпращаше пощенски картички с епикурейски забележки за слънцето, солените вълни и хубавите морски нимфи. Предполагам, че споменавахе морските нимфи, за да

ми напомни, че положението ми не е много сигурно. Но аз приемах морските нимфи и отсъствието на Ян толкова спокойно, че Ева загрижено клатеше глава и казваше:

— Ако това е любов, то чувствата, които изпитвам аз към моето старо колело, са истинска страст!

Но какво можех да направя аз, след като Стокхолм беше толкова хубав и без Ян? Стокхолм през лятото — ето това е нещо, което със сигурност обичам! Да седнеш през обедната почивка на стълбите на концертната зала и да се припичаш на слънце, а вечер да пиеш чаша кафе в парка Берцелий и да слушаш оркестъра на кафе „Берн“, да отидеш на кино, където дават хубавия стар филм, който толкова ти се е искало да видиш още веднъж, а след това да излезеш в топлата тъмнина, без да зъзнеш, макар че си без връхна дреха — не е ли всичко това прекрасно? На площадите са изнесени големи делви с цветя, целият град е разцъфтял, хората — също, настроението им е някак по-ведро и приповдигнато от обикновено, навсякъде по улиците се чува чужда реч, примамливо чужда, срещат се странни хора от всички кътчета на земята и внезапно те обзема приятното чувство, че живееш в световен град, за щастие, не от най-големите, а много малък, цъфтящ и прелестен, който плува в слънчевата светлина по сините води.

На всичкото отгоре това беше нашето първо лято като самостоятелни хора. И макар че по принцип готвенето не спада към най-популярните летни спортове, за нас то все още притежаваше прелестта на новото. Ева, която досега се беше хранила в евтини млечни барове, се впускаше с истинска страст в кулинарни оргии. Бъркаше салата, мариноваше херинга и пържеше риба, беше удоволствие да я гледаш. Веднъж тя направи месни кнедли и заради тях се наложи да изпълня един от най-забележителните акробатични номера на нашето време.

Беше събота. Месец август. Отидох до халите, за да напазарувам някои неща за неделя. На връщане купих от пазара букет маргаритки и натоварена с кесии и цветя, потеглих щастлива за вкъщи.

Знаех, че Ева ще се е прибрала преди мен. Тя искаше да сложи масата и да стопли месните кнедли, които беше приготвила предната вечер.

„Колко е приятно да се връщаш у дома!“, помислих си внезапно, докато пъшках нагоре по пететажните стълби.

На последното стъпало седеше Ева.

— Ти да не си изкупила целите хали? — попита тя. — За това време можехме да направим цяла екскурзия!

— Имаш невероятно чувство за стълбищен хумор — отвърнах аз. — Но защо седиш тук като злокобно предзнаменование, вместо да изпълняваш домашните си задължения?

— Изтичах да пусна едно писмо, но си забравих ключа — обясни Ева.

— Как може човек да е толкова небрежен! — рекох строго аз. — Кнедлите на печката ли са?

— Да, там са си — отвърна Ева.

— Е, цяло щастие е, че в това семейство има поне един подреден човек — отбелязах аз.

Само който е подпалвал месни кнедли, така че димът да възмути домакините от цялата улица, знае, че кнедлите не понасят да бъдат оставяни продължително време сами.

Разтоварих всички мои кесии на земята и започнах да ровя за ключа в чантата си. Но кой знае защо той не беше там. Открих само ключа от чекмеджето на писалището си в кантората, както и ключа от входната врата на сградата, ключа от колелото си, ключа от мазето, един съвършено непознат, противен малък ключ, който никога дотогава не бях виждала, огледало, гребен, пудра, червило, джобен календар, спестовна книжка, две носни кърпи, портмоне, писалка, няколко снимки и всички писма, както и дълго търсената отварачка за консерви, изчезнала по необясним начин от милото семейство в Люстерьо, на което гостувах една неделя през юли.

— М-да — отбеляза Ева, — какво щастие е, че в семейството има поне един подреден човек!

Аз гледах замислено всички ключове, които бях подредила на стълбите.

— Най-добре да се обадя в полицията — каза Ева. — Ще ми кажеш ли къде държиш желязната си щанга?

Изпробвахме един по един всички ключове с тайната надежда, че някой от тях ще отвори нашата врата. Но след един последен отчаян опит с отварачката за консерви трябваше да се примирим с горчивата истина, че сме заключени отвън и нямаме ключ. И че месните кнедли

са заключен вътре, в самотната компания на неумолимия пламък на газовата печка.

Ева надникна от стълбищния прозорец.

— Прозорецът на твоята стая е отворен — каза тя. — Трябва само да минеш по керемидите над улука и да се вмъкнеш през него.

Каза го с такъв безгрижен тон, сякаш ми предлагаше разходка по плажната алея. И аз погледнах навън. Зави ми се свят. Ева несъмнено имаше право. Напълно възможно беше, ако не ти се завие свят и не паднеш, да стигнеш по керемидите над улука до моя прозорец. Но нашите прозорци се отварят навън и аз не можех да си представя как ще заобиколя отворения прозорец, за да вляза в стаята. Попитах Ева за съвет.

— Много просто — заяви тя, — само ще си извиеш малко крака и ще се промъкнеш край него.

— Отлично — рекох аз, — само ще си извия малко крака и ще полетя към моргата. Хиляди благодарности, но тук няма да се извиват крака, поне не моите.

Известно време ние гледахме с копнеж към прозореца.

— В този момент кнедлите вече се възнасят към небето — каза накрая Ева.

Бяхме гладни, а освен това старото стълбище не е най-приятното място за прекарване на съботния следобед. Някой трябваше да се жертва, това беше несъмнено.

— Хайде да хвърлим жребий — предложи Ева, — ези или тура.

Взехме една монета и я хвърлихме на земята: ези или тура.

Моля, не ме разбирайте погрешно: не ставаше въпрос за това, кой трябваше да се жертва, ставаше въпрос само дали да го направя, или не. Защото на Ева ѝ се завива свят дори само като се покачи върху кухненската маса.

Минута по-късно изпълзах на покрива и започнах следобедната си разходка пет етажа над улицата. Загрижените очи на Ева ме следваха неотклонно.

Вървах така, че лицето ми да е обърнато към покрива, с гръб към страховитата бездна. Само една тясна тънка ивица ламарина ме делеше от отвъдното. Отначало краката ми бяха някак странно меки, постепенно обаче станах по-смела. О, ето че се справям великолепно, казах си и хвърлих поглед към улицата. Не биваше да го правя.

Вкопчих се диво и отчаяно в покрива и застинах, докато улица „Капитен“ се поуспокои и застана на едно място. Но в края на краищата трябваше да продължа.

Бях оставила зад себе си почти половината път, когато Алберт подаде глава от своя прозорец. Той явно искаше да се наслади на гледката, така предполагам. Но онова, което видя, го изплаши до смърт. Алберт пребледня, сякаш е видял над покрива да профучава небесното войнство на Один^[1] и издаде няколко забележителни гъргорещи звука.

— На... накъде си тръгнала? — изкрещя той и размаха безпомощно ръце.

— Прибирам се вкъщи, за да проверя дали съм си платила осигуровката „Живот“ — отвърнах му аз.

Той само простена, но аз го успокоих:

— Не се страхувай, мен ме е страх и за двама ни! Да, страхувах се! А когато накрая трябваше да си извия крака, за да мина покрай отворения прозорец, чух как Ева изпъшка от ужас. Явно и тя се страхуваше. Едно копче на роклята ми се закачи за рамката на прозореца тъкмо когато исках да я заобиколя и аз се задърпах в смъртен страх, че няма да мога да се освободя. Но имах късмет. Свръх всички очаквания. Наистина се измъкнах невредима. И само защото в последния момент успях да се заловя за една прозоречна кука, ми бе спестено да се превърна с гръм и трясък в малък ангел.

Минута по-късно бях в кухнята при кнедлите. Крайно време беше. Сипах грижовно малко вода в тенджерата и след това отидох да отворя, защото Ева и Алберт блъскаха с юмруци по вратата.

— Нима в цирк „Шуман“ още не са чули за теб? — попита Алберт. Трябваше да отрека. Цирк „Шуман“ си нямаше идея, че една от най-добрите въздушни акробатки в страната вехне в пълна неизвестност на улица „Капитен“. Алберт подаде ръката си, за да ми покаже, че от нерви си е изгризал два нокътя. Приех това като знак за истинско приятелство.

Ева сложи масата, като не спираше да плаче през цялото време. Нервите ѝ са така устроени, че винаги се включват със закъснение. След като се успокои, тя се обади на Ян.

— Ела веднага да изядем месните кнедли — нареди тя. — Толкова ми е жал за теб. За малко да останеш вдовец, преди да си се

оженил.

Ян дойде и всички ние седнахме край масата, а маргаритките грееха весело върху синята покривка.

— Какво се полага на човек, който с риск за живота си е спасил едни кнедли... може би един малък медал за храброст? Поне съвсем малък?

Ян обаче беше безмилостен — никакъв медал.

Когато стигнахме до кафето и цигарите, бръкнах в джоба си за кибрит. Нямаше кибрит. Намерих обаче нещо друго. Между пръстите ми се озова един малък плосък ключ, който добре познавах.

Толкова се радвам, че не го открих, докато се промъквах по покрива. Тогава вече със сигурност щях да падна.

---

[1] Один — в скандинавската митология — владетелят на света, най-старият от боговете; в двореца му, Валхала, живеят храбрите войни, паднали в битка с враговете. Бел.пр. ↑

ШЕСТА ГЛАВА

„За една година могат да се случат много неща“, беше казал Ян и аз с нетърпение очаквах това най-сетне да стане. Изобщо не исках да броя промъкването покрай улука на покрива, за да спасявам някакви заключени кнедли, това не беше събитие. Не беше събитие и това, че Ева скочи от трамвая в движение и падна на лицето си, та след това се криеше от хората.

— Нима това не е събитие? — клатеше горчиво глава Ева. — Ти какво очакваш? Катастрофата на века?

Тя се разглеждаше намръщено в огледалото. Цялата лява половина на лицето ѝ беше една голяма синя цицина. Ева смяташе, че доста време ще е неподходяща за външна употреба. Тя естествено трябваше да ходи на работа, но иначе си стоеше вкъщи за голямо разочарование на тълпата настойчиви кавалери, които непрекъснато звъняха по телефона и искаха да я водят на танци. Тя изобщо отказваше да се среща с хора.

Единственият, когото въпреки упоритите си усилия не успя да държи настрана, беше Алберт. Алберт имаше навик да ни навестява като грамаден дружелюбен сан бернар. Когато не беше зает със снимки, той пристигаше запъхтян при нас и явно смяташе да продължи тази традиция въпреки синините на Ева. Носеше червени рози и пееше с приятния си баритон „Червени рози за синята лейди“, а Ева слагаше, мърморейки, цветята във ваза и се предаваше. На Ян също не можехме да забраним да идва, и така ние четиримата известно време водихме тих домашен живот край ослепително синята буза на Ева.

Ян и Алберт бяха заклетни футболни запалянковци. Те говореха за шведското първенство по футбол и играеха на тото и толкова бяха обзети от тази тема, че ние с Ева вече не можехме да ги слушаме. Веднъж те познаха осем резултата и очевидно решиха, че това е голям героизъм, защото непрекъснато се хвалеха с него.

— Осем познати резултата — заяви Ева високомерно, — струва ли си изобщо да говорим за тях? Не вярвам да ме разберете, момчета! Трябва ние с Кати да играем на тото, за да видите как се прави това!

И още преди да са заглъхнали топовните залпове на подигравателния им смях, се заехме да го сторим. Нямахме и смътна представа от различните отбори. Но се доверихме на женската си интуиция.

— Ф. Ф. от Малмьо — прочетох аз. — Това ми звучи страотно. О, да, малките смелчаци от Шонен ще спечелят. Тук ще сложим кръстче.

И така ние с Ева зачеркнахме всички, които според нас щяха да спечелят.

Добре се справихме. Имахме дванадесет познати резултата. Ян и Алберт не можаха да ни простят цяла седмица.

— Тотото иска ред и система, така да знаете — каза Ева поучително.

Но тя стана толкова мъдра едва след като се успокоихме. В първия си изблик на радост ние само тичахме из стаите и крещяхме. Получихме около три хиляди крони за всичките дванадесет познати резултата — явно и други освен нас имаха разумна система.

— О — закани се Ева, — с три хиляди крони могат да се направят много неща. Можем да ги вложим в банка. Или да ги изхарчим със замах. Или да отидем в Италия.

— Да — кимнах аз, — с три хиляди крони като нищо ще стигнем до Италия.

— Сериозно ли говориш? — поколеба се Ева.

— Скъпа Ева — рекох важно аз, — според статистически данни тази година 67 000 шведи са прекарвали отпуската си в Италия. А което е добро за 67 000 шведи, ще е добро и за нас.

— Чудесно — кимна Ева, — тогава позвъни в статистическата служба или където там ги правят тези сметки и им кажи да променят цифрата на 67 002.

После ние се прегърнахме и в радостното си опиянение изтанцувахме един боен танц. Ето че фантастичната ваканция щеше да се сбъдне. Италия, божествена, слънчева Италия! За една година могат да се случат много неща. Да пътуваш за Италия беше истинско събитие, да, несъмнено!

— Трябва да се захванем да учим италиански — настоя Ева. — Най-необходимите изрази, например: „О, какъв пламенен поглед имате, господине!“ — и така нататък.

СЕДМА ГЛАВА

Ева настояваше непременно да научим малко италиански.

— Скъпа, Кати — казваше тя със строга физиономия, — когато човек иска да пътува в чужда страна, той задължително трябва да има някакви познания за езика ѝ.

— Ще трябва ли да зубрим граматика? — попитах аз. — Нещо като: аз щях да съм обичал и т.н.?

— Не говори глупости — срязва ме Ева. — Казвам само, че трябва да научим най-необходимите изрази. По този начин пътуването ни ще бъде много по-пълноценно. Местното население ще бъде възхитено, когато заговорим на родния му език. Е, поне за основните неща.

— Добре, де — съгласих се аз.

Ева беше много заета и на мен се падна задачата да купя необходимите учебници. На път от кантората за вкъщи влязох в една антикварна книжарница и се сдобих с няколко италиански разговорника и речник.

Изминаха няколко дни, преди да намерим време за началото на нашите езикови занимания. Един неделен предобед, когато навън валеше, Ева реши, че моментът е дошъл. Тъкмо бяхме изпили сутрешното си кафе и седяхме по пижами на евината кушетка без определени намерения.

— Да видим тогава — каза Ева и посегна любознателно към най-горната книга от купчината. Беше добрият стар „кунце“.

— Нови, лесно усвоими методи да проговорите незабавно италиански без учител... съдържа всички думи и изрази, необходими за всекидневна употреба — прочете тя. — Но това е прекрасно, тъкмо от това се нуждаем.

Тя захапа доволно една ябълка и разгърна книгата.

— Да видим — повтори тя.

Известно време не издаде нито звук. Но очите ѝ бавно се разшириха.

— Е, хайде, кажи някой израз — настоях аз нетърпеливо.

— Миаричи и бафи... „засучи ми мустака“ — каза Ева.

— Прекрасно — кимнах аз. — Не бихме могли да тръгнем за Италия, без да владеем тази много смислена фраза.

— Може би е израз на сила, нещо като „гледай си работата“? — усъмни се Ева. — Тогава естествено бихме могли да го употребяваме.

— Давай нататък — прекъснах я аз и тя ме послуша.

— Бъдете така любезен, господине, да ме последвате горе.

— Струва ми се, че е по-добре да не учим този израз — казах аз. — Ако поканим италианските господа да ни последват по стълбите, от това ще възникнат само недоразумения.

— Така ли мислиш? — почуди се Ева. — Все пак е по-добре, отколкото да ги каним да слизат с нас надолу. Нали знаеш за наклонената плоскост?

— Да ме извинява господин Кунце, но смятам, че е по-добре да прескочим този толкова необходим израз — казах аз. — Давай нататък, все ще намерим нещо по-добро.

Ева прелисти учебника.

— Какво ще кажеш за това? — попита тя. — „Бих искала чифт ботуши, това са много хубави ботуши.“

— Това ми звучи добре — съгласих се аз. — Да, ще отидем в Италия и ще си купим по чифт ботуши, които са ни страшно необходими.

— Но те струват пари — напомни Ева.

— Колко по-точно? — полюбопитствах аз.

— Това не го пише. Но е достатъчно да кажеш: „Донесете ми сметката!“ и веднага ще научиш — увери ме Ева.

— Нямам нищо против господин Кунце — въздъхнах аз. — Той сигурно е много уважаван езиковед. Но не ти ли се струва, че и думите, и изразите му са малко поостарели? Нека по-добре вземем този.

Посегнах към следващата книга. Беше разговорник по италиански език от 1934 г.

— Каквото и да говорят хората, разговорниците са интересно нещо — заяви Ева. — Повече или по-малко несъзнателно те издават много неща за съответната страна.

— Така ли мислиш? — Погледнах уплашено в моя разговорник:
— Тогава ще трябва доста да внимаваме в тази Италия. Чуй само:
„Този човек ми открадна часовника. Не мога да намеря вагона си. Тук
няма нощно гърне. Тази нощ ме мъчиха бълхи...“

Опасна страна наистина!

— Гледай само... та те нямат нощни гърнета! — разгневи се Ева.
— Кой би отишъл доброволно в такава страна?!

— М-да — кимнах аз замислено, — а населението изглежда
грубо и нахално. Чуй например какво пише под „бакшиш“: „Ако
продължавате да ми досаждате, няма да получите нищо. Ако не ме
оставите на мира, ще извикам полиция.“

— Започва да ме хваща страх — каза Ева.

— А италианските мъже са дръзки и коварни, казвам ти —
предупредих я аз и продължих лекцията: — „Този мъж ме обиди без
всякаква причина. Освен това се прави на глух.“

— Но защо се прави на глух? — зачуди се Ева. — Защо за Бога?

— Това не е обяснено — отговорих аз. — Вероятно е част от
неговия коварен и зловец план. В решаващия миг ще се окаже, че
измамникът чува превъзходно.

— Всичко това звучи доста обезпокоително — каза Ева и наля
ликьор в две чаши. — Предлагам да зарежем ученето на езика, защото
толкова ще се наплашим, че няма да посмеем да тръгнем.

— О, не — настоях аз. — Ти ми поръча да купя учебници и сега
аз ще се погрижа да научиш поне толкова, че да можеш да се
ориентираш в тази чужда страна. Както ти самата каза: само най-
необходимите изрази.

— Кои например? — попита Ева.

— Като например този тук — продължих аз, след като се допитах
до разговорника. — „Може ли да помоля за щипка емфие?“

— Да, да — рече глухо Ева, — би било ужасно да се лутам из
Венеция полуобезумяла от желание да смръкна малко емфие и да не
знам как да си го поискам на италиански.

— Такова нещо в никакъв случай не бива да се случи — заявих
аз. — Ще се приближиш съвсем спокойно към някой възрастен
господин на площада и ще кажеш: „Ми фавориребе уна преза... може
ли да ви помоля за една щипка?“

Ева кимна:

— Много разумна молба, към която можем само да се присъединим.

— О, да, а местното население ще бъде възхитено, когато заговорим на родния му език. Ти ги говореше тези неща, нали така? Старият господин ще те застави да приемеш като подарък цялата му кутийка за емфие, повярвай ми.

Очите на Ева блестяха от въодушевление.

— Предчувствам, че в Италия ще бъде весело — каза тя. — Искам обаче да знам едно: що за хора са тези, които пишат разговорниците по чужди езици?

Не ѝ отговорих. Бях намерила нещо невероятно интересно в моя разговорник. Беше списък на най-често срещаните заболявания. Започваше многообещаващо с алкохолно отравяне и завършваше със... стопяване на бъбреците. Опасна страна е тази Италия! Там човек разбира докъде води необузданият алкохолизъм.

Вгълбих се в болестите. Една болест можеше да бъде или „ередитария“, т.е. наследствена, или „ди корсо ленто“, скрита, или „инкурабиле“, нелечима, твърдеше разговорникът. Веднага започнах да зубря различните изрази. Ева обаче реши, че се престарavam.

— За какво ти е това? — попита тя.

— За какво ли? — не повярвах на ушите си — Нали ти самата каза, че трябва да учим италиански. Ако се разболея в Италия, смятам да обясня на лекаря на звучен италиански, че най-вероятно имам „скрит стопен бъбрек“.

— Засучи ми мустака! — заяви Ева и хвърли разговорника на земята.

ОСМА ГЛАВА

На перона стояха двама рицари на печалния образ — Ян и Алберт. На оскъдното осветление те изглеждаха сивкаво бледи и някак белязани от съдбата.

— Изглеждат бодри и самодоволни като главни герои от модерен роман — споделих с Ева, обхваната от жалост.

— Докато ние, напротив, преливаме от живот, сякаш идваме направо от някое описание на ренесансовите нрави.

Ян вдигна предупредително поглед към прозореца на купето ни.

— Чуй, Кати — рече той, — надявам се да прекаляваш с мярка. И без това има достатъчно шведски момичета, които загубват всякакви задръжки, щом се озоват в чужбина.

— Така и ще направя — обещах аз. — Всичките ми задръжки веднага ще паднат.

В този миг влакът потегли от перона и дори Ян да е отправил други предупреждения към мен, аз не ги чух. Скоро той изчезна от полезрението ми. Останах известно време замислена на прозореца. Имах някакво усещане, че Ян е изчезнал не само от полезрението ми, но и изобщо от живота ми. Не исках да е така, но какво да правя? Не можех да се освободя от чувството, че оставям нещо зад себе си, че нещо е отминало невъзвратимо. За миг това ме изпълни със страх и тъга.

— Прости ми, Ян — шепнех аз тихо, притиснала лице към прозореца. Макар че понякога ми идваше до гуша от предупрежденията му, а оскъдният му интерес към моята личност ме обиждаше, все пак той винаги се държеше много мило с мен. Освен това с него бяхме заедно цели три години. Чувството, че ми се изплъзва, никак не беше приятно.

Ева обаче не ми остави време за размишления. Нали бяхме на път към слънчевата Италия! Радостта и въодушевлението на Ева можеха да се чуят през цялото време. Дълго след като бяхме се вмъкнали в леглата на нашия спален вагон, тя продължи да се киска, да

бърбори, мърмори и вдига шум, та пътниците от съседното купе, които очевидно не бяха ренесансови хора, накрая потропаха по стената, за да я накарат да млъкне.

В Копенхаген грееше слънце, а уличните търговци продаваха теменужки и Ева каза, че чувства с цялото си тяло как се приближаваме към континента и как задръжките ни започват да падат... бедният Ян, само ако знаеше!

Вечеряхме при Лори, в „Драхманщубе“, където двама дребни среброкоси и много мили мъже ни пяха песни на Белман^[1], така че очите ни се навлажниха и ни обзе патриотично настроение и се запитахме не е ли било прибързано да напуснем нашето мило отечество, родило такива поети.

В бирарията имаше много хора. Недалеч от нас седеше развеселен господин в сив раиран костюм. Той пиеше бира „Аалборг“ и „Карлсберг“ и с напредването на вечерта ставаше все по-весел. Той действително имаше всички причини да се съгласи с цитата, издялан на една от живописните дървени греди: „Тук моето чело се изглади и никоя грижа вече не можеше да го набразди.“ Не, той наистина нямаше бръчки на челото. Беше като слънчев лъч с всичките си килограми. Тъкмо когато ние с Ева се заехме с нашето свинско печено, гарнирано с червено зеле, господинът се надигна и пристъпи към нашата маса.

— Густафсон — рече той и се поклони. — Дамите съвсем сами ли вечерят тук?

— Не, играем на дама с нашия брат — отвърнах хладно аз, защото, колкото и патриотично да бяхме настроени, нашият патриотизъм не включваше всеки заблуден швед в чужбина.

Хапливата ми ирония не направи абсолютно никакво впечатление на господин Густафсон. Той остана прав до масата ни и лицето му засия.

— Толкова е приятно да чуеш шведска реч, когато си в чужбина — провикна се той. — Човек може да изпита истински копнеж по Родината.

Само дълго изгнание в чужбина можеше да обясни един толкова изпепеляващ копнеж, затова Ева попита съчувствено:

— Отдавна ли сте напуснали Швеция?

— Рано тази сутрин — отвърна господин Густафсон и обясни: — Пътувам с една група за Италия.

Ева изсумтя. Нашата група тръгваше на следващия ден от Копенхаген и ние още не бяхме виждали бъдещите си спътници. Но доста измъчихме въображението си, гадаейки какви ли ще бъдат те. Ева е оптимистка и беше твърдо убедена, че повечето от тях ще бъдат млади, представителни, широкоплещести мъже, които ще ни закрилят в зловещия мрак на катакомбите и ще бленуват с нас под луната на Венеция. Видях съвсем ясно как при съобщението на господин Густафсон я налегнаха съмнения. Ами ако той беше член на нашата група! Ако нямаше млади широкоплещести мъже, а само такива като господин Густафсон! Наистина форумът^[2] пак щеше да си бъде форум, но Ева в никакъв случай не искаше да гледа как господин Густафсон се обляга на мраморните колони, това личеше ясно. Тя по никакъв начин не окуражи добрите намерения на господин Густафсон и той накрая се оттегли помръкнал на своята маса. Имахме чувството, че сме му развалили вечерта.

— О, толкова много групи пътуват по това време, не мисли, че всички дебели търбуси на света ще се окажат тъкмо в нашата — успокой ме Ева, когато той вече не можеше да ни чуе.

Малко по-късно излязохме в хладната есенна тъмнина. Беше една от последните вечери, в които бе отворен Тиволи^[3] и ние решихме да отидем там. Ева поиска първо да направим един набег до Ню Хейвън, но аз заявих, че желая да бъда ограбена не другаде, а именно в Неапол, и като размисли Ева се съгласи с мен. Жалко щеше да бъде италианското ни пътуване да свърши в Ню Хейвън още преди да е започнало.

Ева беше за пръв път в Копенхаген и очакваше от мен да знам пътя до Тиволи. Истината е, че чувството ми за ориентация не е много добре развито, но тогава не ме беше грижа за това. Хванах Ева под ръка и я поведох в посоката, където според спомените ми трябваше да е Тиволи. Няколко пъти попитах за пътя, но тъй като притежавам баснословен талант да попадам на местните идиоти, не можах да избегна злата съдба. Озовахме се в една тясна, тъмна уличка, по която нямаше жива душа и която аз виждах за пръв път през живота си.

— Това ли е прочутият копенхагенски Тиволи, за който съм слушала да се говори толкова много? — изуми се Ева. — Веселби, песни и танци...

И наистина! От една къща наблизко долитаха много жизнерадостни звуци. Вратата на тази кръчма беше отворена. Надникнахме предпазливо вътре. Беше съвсем пълно и хората изглеждаха извънредно радостни. Това бяха главно солидни жени и енергични възрастни мъже, които се въртяха на миниатюрния дансинг, но вътре имаше и младежи и беше много весело и много мило.

— Не е кой знае колко елегантна публика — казах аз на Ева, — но те наистина се забавляват. Хайде да влезем. Когато е в чужбина, човек трябва да се смеси с народа, така усеща местната атмосфера.

И ние бързо влязохме, за да усетим атмосферата. Очевидно в този примитивен малък нощен клуб не се плащаше вход. Ние просто влязохме и седнахме на една маса. Вътре стана забележително тихо. Всички ни гледаха опулени. Но ние не се притеснихме ни най-малко.

— Може би сме прекалено елегантно облечени за това заведение — предположи Ева и поглади доволно копринената си рокля. — Но те скоро ще свикнат.

На всички други маси се пиеше кафе, а ние винаги се съобразяваме с обичаите, където и да се озовем.

— Келнер! — провикнах се аз към един от келнерите. — Две кафета моля, бъдете така добър.

Да, той бе така добър, макар че в началото се поколеба.

Продължиха да танцуват. Ние с Ева седнахме така, че веднага да можем да станем, ако ни поканят.

Но не ни поканиха. Никой не се приближи към нас.

— Не смеят — заяви Ева. — Трябва да им покажем, че нямаме лоши намерения и харесваме народните танци.

Защото ние очевидно бяхме попаднали в един от онези културни клубове, където се танцуват полка и старомодни валсове, а не самба и румба, които повече щяха да ни допаднат. Но, както казах, ние се съобразяваме с местните нрави и обичаи. В момента свиреха игрива полка и аз поканих Ева на танц. Впуснахме се в полката с ентузиазъм, прекосихме помещението устремно и всички се отдръпнаха сепнати встрани. Окуражени, ние ускорихме темпото — нека видят датчаните, че ние, шведите, умеем да танцуваме полка. Пеехме и тананикахме, а от време на време Ева надаваше едно пронизително „Хей!“.

— Не е нужно да викаш повече — казах запъхтяна на Ева, след като обиколихме дансинга осем пъти. — Ако все още не са забелязали,

че уважаваме традициите, да се сърдят на себе си.

Отпуснахме се изтощени на масата и зачакахме какво ще се случи. Да не повярваш колко мудни могат да бъдат датчаните — те изобщо не оцениха нашето уважение към традициите. Отново никой не ни покани на танц. Огорчени, ние тъкмо мислехме да се оттеглим, когато те се приготвиха да пеят.

— Харесвам хоровото пеене — заяви Ева. — Песните обединяват хората, би било странно, ако по този начин не се сближим с нашия братски народ.

Всички присъстващи имаха малки тетрадки с текстове, написани на машина. Внезапно те станаха и запяха. Всички освен една възрастна дама, която си остана на мястото. Бедничката, сигурно беше изморена. Ние с Ева също се надигнахме. Нямахме тетрадка, затова надничахме през рамото на един мил възрастен господин. Той направи движение, което издаваше, че го притесняваме, хвърли ни кос поглед, както пееше, и се отмести встрани, доколкото можеше. Но това не го спаси. Ние с Ева го следвахме безпощадно и надничахме упорито в тетрадката му — нали искахме да се сближим с братския народ.

Те пееха една много позната мелодия: тра-ла-ла, тра-ла-ла... но датският текст, разбира се, беше съвсем различен от шведския.

— Баба днес става на седемдесет години — пеехме ние с Ева с всички сили: — тра-ла-ла, тра-ла-ла...

Ева има кристално ясен сопранов глас, а моят алт също не е лош. Сега имахме превъзходна възможност да покажем уменията си. Нашето „тра-ла-ла“ привлече вниманието на всички. А песента беше дълга, цели четиринадесет строфи, така че можахме да се представим в най-добрата си светлина. Всяка строфа започваше с едни и същи думи: „Днес баба става на седемдесет години.“ Беше много смешно и аз вече си мислех, че този текст трябва да се въведе и в Швеция.

Но когато започнахме четиринадесетата строфа и ние с Ева за последен път подхванахме енергично „Днес баба става на седемдесет години“, случайно хвърлих поглед към възрастната дама, която беше останала на мястото си. Тя се усмихваше блажено и кимаше в такт с глава. Пред нея на масата стояха няколко торти, гарнирани с бита сметана. И на една от тях с ослепително бели букви пишеше: „70 години“.

В същия миг внезапно ме ослепи безпощадната истина: тази дама беше бабата, която днес ставаше на седемдесет години и това тук беше частно тържество. Останах без глас. Последното „тра-ла-ла“ заседна с гъргорене в гърлото ми. Ева обаче продължаваше да реве безгрижно с всички сили така, че стените кънтяха.

— Пей с мен! — изсъска ми тя.

Аз обаче я задърпах за копринената рокля.

— Ева, имаме само няколко секунди — прошепнах ѝ аз. — Трябва да се спасяваме, докато не е станало късно!

Това и направихме. Втурнахме се към вратата и побягнахме на сигурно място, преди да са отзвучали последните тонове на песента за баба. Ева настояваше за обяснение. След като го получи, тя се облегна на една стена и се разсмя с такава сила, че къщата се разклати. Натиках я в едно такси и се спасихме в хотела.

— Бихте ли изпратили утре сутринта да ни събудят в седем и половина — каза Ева на портиера с възможно най-сериозен вид. Но в следващата секунда отново избухна в див смях и изплаши до смърт горкия човек.

— Ах, това е само защото днес баба става на седемдесет години — обясни Ева и тръгна към асансьора, потискайки с мъчителни усилия смеха си.

---

[1] Карл Михаел Белман — шведски поет (1740–1795), автор на текстове за песни, които изпълнявал по свои мелодии. Бел.пр. ↑

[2] Форум — централния градски площад в античния Рим, където били издигнати повечето храмове и обществени сгради. Бел.пр. ↑

[3] Тиволи — увеселителен парк в Копенхаген. Бел.пр. ↑

ДЕВЕТА ГЛАВА

При днешния валутен режим има само два начина да стигнеш до Италия: или се записваш за групово пътуване, или си приготвяш известно количество купени на черно долари или швейцарски франкове. Тъй като нашето всекидневие в адвокатската кантора протичаше под сянката на шведските закони, ние с Ева естествено избрахме груповото пътуване. Въпреки че бяхме предупредени от благоразумни хора (т.е. от Ян и Алберт).

— Групово пътуване, значи — изсумтя подигравателно Алберт. — Е, щом искате да препускате през стотици църкви в компанията на дебели лелки с летни рокли на цветя, тогава няма нищо по-хубаво от груповите пътувания.

— Че какво им е на груповите пътувания? — попита Ева. — Впрочем, когато човек няма никакъв опит в чужбина като мен, по-добре да си вземе водач. Аз винаги страшно се притеснявам, когато трябва да се прекача от един влак на друг.

— Хайде, хайде, толкова пъти си пътувала до Аамаал и обратно — възрази Ян. — Все трябва да си овладяла техниката.

Алберт разказа, че в ранната си младост веднъж се записал на екскурзия до Франция. Когато се върнал, приятелите му го подпитали с многозначително намигване:

— Е, как бяха момичетата в Париж?

— Нямам представа — отговорил Алберт, — но гувернантките в парковете са очарователни.

Алберт твърдеше, че няма какво повече да се каже за груповите пътувания.

— Няма да осъществите никакъв контакт с италианското население — обясни ни той.

— О, ти не ни познаваш нас двете с Ева — възразих аз. — Италианският народ ще е останал без дъх, когато приключим с него.

Не, ние нямахме предрасъдъци по отношение на груповите пътувания и с най-светли надежди се отправихме към гарата, където

групата ни трябваше да се събере на перона за римския експрес. Първото, което видяхме, беше господин Густафсон. Той също ни видя. Слънчевото сияние от „Драхманщубе“ напълно беше изчезнало от челото му. Останали бяха само няколко червени петна от смущение, които станаха още по-червени, когато се приближихме. Господин Густафсон гледаше упорито някъде встрани. До него стоеше дама със солидна.

— Жена му, ако не ме лъжат очите — заяви Ева.

— Мислиш ли?

— Мили ми Уотсън — напери се Ева, — само една съпруга може да демонстрира, че командва един мъж.

Но къде бяха всички онези млади широкоплещести мъже, които щяха да бленуват с нас под луната на Венеция? Във всеки случай не и тук. Тук, доколкото можехме да видим, имаше един-единствен млад мъж и това беше екскурзоводът. За него действително подхождаха думите на поета: „Той беше силен, зад него стояха жени!“ Не само зад него, но и навсякъде около него, от всичките му четири страни стояха жени. Като редки стафиди в пудинг тук-таме от групата стърчаха самотни мъжки глави, но никоя от тях не вдъхваше надежди за блянове под лунната светлина на Венеция.

— Както винаги жените са повече — изпъшка Ева.

— Ти май не харесваш собствения си пол? — подкачих я аз.

— О, напротив — възрази Ева. — Но тези мъже стават все поразглезени, направо не се търпи. Повярвай ми, разбирам от тези работи. Дори най-незначителното хлапе рано или късно развива грандомания, защото непрекъснато дузини жени се боричкат за него!

Ние във всеки случай нямахме намерение да се боричкаме, в това поне бяхме единодушни. С такова намерение се качихме в резервирания вагон заедно с новите си спътници. Всеки оглеждаше тайно другите. Между Корсьор и Ниборг обядвахме и се запознахме помежду си. Стиснахме си ръцете. Естествено, и господин Густафсон се приближи към нас, следвайки жена си, и ни подаде малката си тлъста ръка.

— Густафсон — представи се той хладно.

— Започваме да ви вярваме — отвърна Ева.

За груповите пътувания с право може да се каже същото, което Сторм Петерсен е казал за изкуството да свириш на контрабас: „Най-

трудното е транспортът.“ Тези дълги пътувания с влак преди да се стигне до целта, могат да се окажат малко изтощителни, ако си затворен с дни в един и същ вагон и виждаш все едни и същи хора. Отначало всички са така вдървени. Държат се повече или по-малко учтиво. Човек иска да е сигурен, че си им работа със „солидни“ хора, преди да им разкрие сърдечните си тайни.

Когато приближихме Германия, отношенията станаха малко по-свободни. Хората ходеха от купе на купе, разговаряха и разказваха, защото сега вече знаеха, че са се озовали сред великолепни спътници. Закусваха, обядваха и вечеряха заедно във вагон-ресторанта, поделяха си бутилка вино и откриваха, че имат известен брой общи познати. Изваждаха се снимки на децата, останали вкъщи, на вилата или лятната къща, за да види всеки колко добри доходи има. Образуваха се малки клики, които оставаха заедно през цялото пътуване.

Ние с Ева решихме да не се обвързваме с никоя от кликите. Искахме да си запазим възможността да се придвижваме свободно, когато стигнем Италия. Бяхме най-младите в компанията, която впрочем се състоеше от семейни двойки на средна възраст или самотни жени на средна възраст. Имаше един-единствен ерген в групата, като не се брой екскурзоводът, а именно старши учителят Малмин, много представителен и абсолютно сдържан господин около четиридесетте. На нас двете той ни викаше „девойчета“, но иначе беше много любезен и ни обеща да ни въведе в богатата култура на Италия, ако има време за това.

Няма спор, че не бива да се съди за хората от първото впечатление. Докато се запознавахме с нашите спътници, ние с Ева решихме, че това е необичайно сближение на „стари перуки“, от които не може да се очаква нищо приятно, и дори се запитахме, дали пък Алберт не е бил прав за груповите пътувания. Постепенно обаче стигнахме до извода, че повечето от тези „стари перуки“ са много приятни и мили хора. Те бяха почти забавни. Дори господин Густафсон се оказа много мил човек, когато го опознахме по-отблизо. Той често идваше в нашето купе и ни разказваше за шефа си. Господин Густафсон беше прокурист на една голяма фирма, която търгуваше с луковици и семена, а шефът на тази фирма тровеше живота на господин Густафсон.

— Не знае как изглежда луковица на лале, а е надут като пуяк — казваше господин Густафсон и ни гледаше в очите, очаквайки да го подкрепим. И ние с Ева кимахме с глава, че е направо ужасяващо как някои хора могат да се надуват, макар че си нямат представа какво е това луковица на лале. Господин Густафсон откри, че ние сме необичайно разбрани за възрастта си и съобщи откритието си на цялата група. И други стигнаха до същия извод. Но преди всичко госпожа Берг. И тя беше от онези, които идваха в нашето купе и ни изливаха сърцето си. Госпожа Берг беше много заможна, имаше големи къщи в Стокхолм и пътуваше за Италия само за да има някакво занимание. Имаше смолисточерна боядисана коса и някога сигурно е била хубава. Но това трябва да е било много отдавна. Сега тя беше една досадна жена, която се оплакваше от високите данъци и неверните мъже. Мъжете в нейния живот — това беше постоянната ѝ тема, тя ни ги изброяваше по години, сякаш бяха правителства, които се сменят.

— Каква удивителна откровеност! — казвах аз на Ева.

— Каква удивителна памет! — отвръщаше ми Ева.

Но една от нашите спътнички беше по-мила от всички останали, взети заедно. Това бе госпожица Стрьомберг, Фрида Стрьомберг, която за пръв път в живота си пътуваше в чужбина. Тя дойде направо от кухнята на един пансион, където работеше като готвачка, и седна с трепет във влака, който трябваше да я отведе в прекрасния свят. Госпожица Стрьомберг наистина вярваше, че светът е прекрасен. Първия ден тя си стоеше на мястото като малко уплашено птиче и не смееше да обели нито дума. Но всички забележителни неща, които видя през прозореца, до такава степен я въодушевяха, че не можеше повече да мълчи.

— О, милички, колко прекрасно е всичко! — извика госпожица Стрьомберг, докато преминавахме моста над канала в Кил.

Същия ликуващ вик тя нададе много пъти, макар че никой друг не откри нищо чак толкова забележително в гледката от прозореца. Госпожица Стрьомберг беше много начетена. Тя наистина знаеше нещо за Италия, за разлика от повечето от нас. Можеше да се радва като дете.

— Помислете само, ще видим Уфици^[1], о, милички, това не е ли прекрасно! — ахкаше тя и светлосините ѝ очи блестяха така, че едрото

й лице ставаше наистина красиво.

Оставихме зад себе си сивите, разрушени от войната^[2], градове на Германия и навлязохме в китната зелена Швейцария. В тунела Сен Готар ушите ми така писнаха, че, за съжаление, не можах да разбера всичко, което разказваше господин Густафсон за своя шеф при всяка удача му се възможност. Но че ще се вози с него на шейна, все пак ми стана ясно.

Приближавахме Киасо, граничната италианска станция, и някои от нашите спътници взеха да се държат като преследвани. Тези нещастници си нямаха леля в Чикаго, която да им изпрати по пощата долари в хотела в Милано. И какво им оставаше на горките хора освен сами да си носят доларите, за които бяха дали грешни пари в Стокхолм? Дори когато си се записал за екскурзия, така че храната и хотелът ти са платени, и в Италия виното, жените, песните и всичко останало не са безплатни. Та затова бяха тези неспокойни погледи, докато минавахме границата, оттам и отсъстващите физиономии и вгълбените размишления: ще проверят ли в пудриерата ми и колко време ще лежа в затвора?

Оказа се обаче, че притесненията са били излишни. Никой не ни попита за скрита валута.

А ние с Ева си седяхме с нашата чиста съвест и наблюдавахме през прозореца на купето народния живот на гарата в Киасо. Там стояха двама мъже и разговаряха помежду си с жестове. Правеха странни физиономии и жестикулираха.

— Виж ги, горките глухонеми — казах аз.

Честна дума, наистина повярвах, че са глухонеми. Но Ева се разсмя, отвори прозореца така, че да мога да чуя тихите им гласове. Те в никакъв случай не бяха глухонеми.

— Ти си в Италия, мила моя — обясни ми Ева.

---

[1] Уфици — дворец във Флоренция, където е изложена най-богатата колекция на италиански ренесансови картини и скулптури. Бел.пр. ↑

[2] Втората световна война (1939–1945). Бел.пр. ↑

ДЕСЕТА ГЛАВА

О, прекрасно чувство да се събудиш в чужд град, в чужда страна! Да се събудиш в Италия! Е, само в Милано наистина, и все пак! Всъщност Милано изобщо не е „само“, но не всяка негова улица се провиква с разнежен глас: „Италия“. Милано всъщност си е най-обикновен голям град.

— Сравнен с Аамаал, градът наистина си има своите прелести — заяви Ева, когато на сутринта излязохме от хотела и се озовахме пред оживеното автомобилно движение и усетихме с всяка фибра на тялото си чуждата атмосфера.

Откакто бяхме напуснали Копенхаген, прекарвахме времето си главно във влака; предишната вечер пристигнахме на огромната миланска гара, отидохме право в хотела и се хвърлихме в леглата. Едва тази сутрин можахме да установим първия си контакт с новата и непозната страна.

Малко преживявания могат да се сравнят с това, да излезеш рано сутрин под яркото слънце и да се озовеш на улица, за която не знаеш нищо, в град, за който не знаеш нищо, и да се смесиш с хора, за които също не знаеш нищо. В теб кипи радостта на откривателя, зад следващия ъгъл може да се случи всичко възможно. Усещаш същия изпълнен с очакване трепет в сърцето, както някога като дете, заслушано в приказката за принца, който тръгнал по широкия свят. Винаги съм си мислела колко прекрасно е, че този принц е тръгнал по широкия свят, защото там са приключенията, там можеш да откриеш златната ябълка, а галошите на щастието само чакат да ги нахлузиш.

Двете с Ева забързахме по улицата под утринното слънце, твърдо убедени, че ще открием по пътя си несметни количества златни ябълки. Е, може би не точно златни ябълки, но поне праскови. Големи сочни праскови, почти без пари. Мъжът в зеленчуковия магазин беше първият италианец, с когото разговаряхме и той наистина положи забележителни усилия да ни покаже пътя към „Пиаца дел Дуомо“. Благодарихме му и докато прасковеният сок се стичаше по пръстите и

брадичките ни, тръгнахме в посоката, която той ни показва с толкова старание.

Не бяхме изминали и няколко крачки, когато сграбчих рамото на Ева. Спряхме като заковани и се втренчихме възхитени в една прекрасна гледка. Не, не беше катедралата. Това беше един облечен в бяло регулировчик, стъпил в центъра на най-оживеното движение върху голяма, боядисана в черно и бяло, кутия за шапки, украсена с едно невероятно червено сърце. Точно на кутия за шапки приличаше. О, колко прелестно изглеждаше! Скоро открихме, че всички регулировчици в този град са се покачили на такива кутии за шапки, които бяха изрисувани с реклами на марка кафе.

Ние с Ева бяхме решили да си държим очите широко отворени, за да съберем всякакви хубави идеи за Швеция. И ето ти първата идея. Шведската полиция трябва незабавно да се покачи върху кутии за шапки. Незабавно, казвам ви. И естествено на всяка кутия ще има по едно голямо червено сърце. Едва тогава ще можем да говорим за уредено движение в най-натоварените точки на уличното движение.

— Червени сърца и любезни хора, това съответства горе-долу на рекламата — рече доволно Ева.

Още не бяхме изпили сутрешното си кафе и затова влязохме в малък магазин за месо. Наистина беше магазин за месо. Във витрината бяха подредени салами, червено говеждо филе и крехко телешко печено. Имаше и хляб. В един от ъглите имаше бар, където няколко господата тъкмо поръчваха първото горчиво кампари за деня. Плътно до тях бяха подредени няколко маси и тъкмо там ние изпихме нашето кафе с прекрасни сладки в добавка.

— Още една идея — каза Ева. — Също толкова уютно би трябвало да бъде и в месарския магазин у дома, на улица „Капитен“.

— Да, прекрасно е, когато всичко е събрано на едно място така живописно — съгласих се аз, — човек се чувства добре.

Човек се чувстваше добре — ето това беше. Започнах да се притеснявам, че нещо с мен не е наред. Чувствам се добре, където и да отида. Не мога да правя критични и хапливи забележки. Всичко ми се вижда прекрасно. Дори сега, макар че бях решила да не се дам лесно на Италия и италианците, само след половин час бях победена. Ева явно беше същата.

— Мислиш ли, че сме твърде благосклонни и тъпи? — попитах я аз неспокойно, когато излязохме от месарския магазин.

Докато продължавахме да се питаме дали е възможно да сме тъпи, се случи нещо необичайно. Приблужи се един млад човек, който носеше дървен кафез. Този кафез беше пълен с кокошки. Главите на някои от тях висяха между решетките. Отначало това не ме обезпокои, защото предположих, че са мъртви. Внезапно обаче една от тях изкудкуда тихо и раздвижи главата си.

В същия миг стана ясно, че ние с Ева не сме доброжелателни и тъпи. Ставаме зли като стършели, когато се ядосаме. Нахвърлихме се върху младежа с клетката (той беше дребен и хилав, със смирена физиономия) и жестикулирайки диво, се опитахме да му обясним, че да се натъпчат така живи кокошки в кафеза е престъпление.

— Вземи разговорника — нареди ми Ева — и провери дали няма някой израз от типа „Дръвник такъв, пусни кокошките, иначе ще извикам полиция!“

Запрелиствах усърдно разговорника, но в бързината открих само следното изречение: „Ако искате да научите добре един език, трябва да използвате всяка възможност да го говорите.“ Но нали това правехме! Сочехме кокошките и крещяхме „Тропо, тропо!“ с надеждата, че младежът ще разбере, че в неговия кафез има твърде много кокошки. Той обаче само се намръщи и не прояви никакво разбиране.

— Фа финта ди есере сордо „той само се прави, че е глух“ — извиках разгневена.

Сега ни стана ясно защо изобщо този израз е сложен в разговорника. Италия, разбира се, беше пълна с такива глухи, които чуваха само когато им изнасяше. Накрая се предадохме. След няколко минути трябваше да се срещнем с нашата група в катедралата, така че не можехме да отделим повече време за защита на животните.

Продължихме да търсим катедралата, но не можехме да я открием и взехме такси. Не зная какво си мислеше шофьорът за нас. Той може би реши, че бързае за църквата, за да намерим някой свещеник, който много набързо ще ни даде последно причастие. Във всеки случай таксито се понесе покрай тротоарите и уличните ъгли с такава скорост, сякаш беше пожарникарска кола — и приблизително със същия шум. Ние с Ева се вкопчихме една в друга, разтреперани и пребледнели от страх. Това си беше направо опасно за живота.

Искахме да слезем. Аз ровех трескаво в разговорника, за да намеря подходящ израз в раздела „Спиране“. И действително, бързо намерих онова, което ми трябваше: „Фермате! Волио шендере! Спрете! Искам да слеза!“ Обаче колата така се люлееше и шрифътът беше толкова дребен, че обърках редовете. И когато в следващия миг шофьорът спря неохотно на един светофар, аз се провикнах изнервена:

— Перке си ферма „Защо спиране“?

Шофьорът, очевидно, също смяташе, че не е нужно, защото в следващата секунда отново натисна газта и се запровира между файтони, велосипеди, коли и пешеходци. Затворихме очи и се осмелихме да ги отворим едва когато колата се закова със скърцане пред катедралата. Шофьорът изглеждаше доволен, вероятно си мислеше: „Е, все пак успяхме!“

Слязохме, олюлявайки се, като приели последно причастие.

Обаче щом прекрачихме прага на катедралата, ни обзе невероятно спокойствие. Тук беше толкова тихо! Хареса ми дребната стара богомолка, коленичила пред образа на Дева Мария. Сбръчканото ѝ лице сияеше от възторг в меката светлина на восъчните свещи. Харесаха ми децата, които се втурнаха в църквата и много сериозни се прекръстиха пред Мадоната, преди отново да изтичат да играят. Госпожица Стрьомланд се разхождаше наоколо, сякаш бе попаднала в Едем, тя също ми хареса. Старши учителят Малмин обаче не ми хареса. Той беше от онези, които искаха да знаят подробности: кога е бил положен основният камък, колко висока е кулата, той искаше да знае всичко и да го запише на всичкото отгоре. Казах му, че щом иска да изучи Италия в такива подробности, ще трябва да остане тук до края на живота си, но той не обърна внимание на възражението ми и продължи да измъчва екскурзовода с въпроси.

— Казахте, че ренесансовата фасада е била завършена през деветнадесети век?

Не разбирам как една фасада може да интересува някого до такава степен! Може би ми е скучно, защото Ян толкова дълго и толкова често говореше за фасади. До гуша ми е дошло от такива лекции! Аз съм като стареца, който не чувал добре и когато свещеникът го попитал дали му е харесала проповедта, отговорил: „Чувам малко, а разбирам още по-малко и затова много не ме интересува.“

Не беше така с господин Малмин. Той страшно се интересуваше. Не искаше да се върне в Швеция, без да е узнал, че кулата е висока 108 метра и бомбардираше екскурзовода с въпроси. Ние с Ева го наблюдавахме мрачно.

— Навярно е бил мило дете — прошепнах на Ева с искреното желание да намеря нещо хубаво и в господин Малмин.

— Навярно — кимна Ева. — Бил е от децата, които са събуждали мама в пет часа в неделя сутрин с въпрос: „Мамо, дядо Боже женен ли е? Ангелчетата могат ли да се целуват? Как се прави кръгла консервна кутия?“

Милата ми леля от Чикаго беше изпратила доста долари, които пареха в джоба ми, затова реших, че двете с Ева бихме могли да се позабавляваме през този наш първи ден в Италия. Преди да се разделим с останалата компания, отведох Малмин в един от страничните кораби на църквата и му казах, че според някои слухове църковната кула сега е висока 109 метра вследствие на разместване на земните пластове и затова е най-добре да се изкачи до самия ѝ връх и да провери.

След това излязохме при гълъбите на площада пред катедралата. Едва бяхме преминали портала, когато към нас се спусна един господин с фотоапарат в ръка, който говореше и жестикулираше оживено. Разбрахме, че иска да ни фотографира.

— Нищо чудно, каквито сме хубави — каза доволно Ева и застана в подходяща поза. — Той естествено е от някое списание.

— И ни иска за корицата, аха — кимнах аз с разбиране и кръстосах крака, както правят момичетата от кориците на списанията. Можех съвсем ясно да си представя как фотографът вече вижда корицата с нашата своеобразна, малко меланхолична северна красота, с пърхащи бели гълъбови криле наоколо, а на заден план катедралата, каменен химн за вечния копнеж на човешкия дух по по-висшите измерения. О, такава корица щеше да се получи, че хората щяха да спират за миг, пронизани от нежна болка!

Какво фотографиране падна само! Този човек влагаше голяма амбиция в работата си. Той ни направи снимки в близък и в по-далечен план; и Ева сама, и аз сама; и Ева в профил, и аз в анфас; и Ева с гълъби в краката; и Ева с един гълъб в протегнатата ръка; и аз с

цвъкнато от гълъб върху роклята си, да, защото не всички гълъби се разхождаха по площада, а много от тях летяха из въздуха!

Накрая бяхме готови.

— Шест хиляди лири — каза мъжът с камерата.

Ние се Ева се спогледахме възхитени. Знаехме, че фотомоделите са добре платени, но това тук надминаваше и най-смелите ни мечти. Шест хиляди лири — те нямаше да се отразят зле на пътната ни каса.

Мина известно време, докато разберем, че фотографът искаше от нас шест хиляди лири. Толкова струваше увековечаването на нашата своеобразна северна хубост на площада пред миланската катедрала. И това още през първия ни ден в Италия. Нямахме сили дори да се пазарим. Извадих бавно шест „големи тапета“, както упорито наричаше Ева италианските банкноти и ги подадох на фотографа с жален поглед.

— Той вероятно е дворецов фотограф — рече утешително Ева.

— Тогава е зашеметяващо евтин — отбелязах аз.

А фотографът явно не беше виждал никога през живота си такива идиоти като нас. Обзет от състрадание към нашата глупост, той изтича след нас. Искаше да ни направи още снимки „гратис, гратис“, както се изрази.

— Какво ще кажеш — попита Ева, — искаме ли да ни фотографира?

— Защо не? — отвърнах уморено. — Още не са ме фотографирали от североизток.

На следващия ден получихме снимките, около петдесет на брой, в хотела. Нашата северна красота на всички тях беше изключително своеобразна. Беше точно както си го представях — човек поглеждаше снимките и изпитваше нежна болка.

— Сега имаме коледни картички до края на живота си — успокои ме Ева.

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА

Човек огладнява от толкова много фотографиране и затова решихме да изберем някой приятен ресторант, където да обядваме. „Който е дал шест хиляди лири за снимки, не бива да проявява дребнавост“, казахме си ние и избрахме най-шикозния ресторант, който можахме да открием: „Джанино“.

В предверието стоеше девойче, облечено в бяло, и печеше малки питки с пълнеж — в Италия наистина всичко е събрано на едно място по много живописен начин. А зад стъклената стена можеше да се види блестящата от чистота кухня и кухненският персонал във вихъра на готвенето. Там цареше пълен ред. Хранителните продукти бяха изложени в специални стъклени витрини, така че човек можеше да види котлета си в естествено състояние, а в големи аквариуми плуваха рибите, които щяха да бъдат поднесени на обяд. Хигиената беше абсолютно успокояваща, това беше несъмнено.

Чувала съм, че трябва да си китаец, за да можеш да се справяш с дървените клечки и да си похапваш лястовичи гнезда, без да се оплескаш до ушите, и че само италианец може да яде спагети, без да се оплете в тях и да изсипе половината порция в пазвата си. Затова се радвах, че най-сетне ще науча как се ядат спагети по изискан и елегантен начин. Пълни глупости! Няма изискан и елегантен начин да се ядат спагети. Просто не става. Италианците да приказват каквото си щат — в действителност на всички тях спагетите им висят от устата като лакът брада. Двете с Ева се огледахме шокирани, след като седнахме на нашата маса. Публиката беше елегантна, всички изглеждаха добре облечени, но оле-ле-ле, как пръскаше доматиеният сос по чистите копринени салфетки, когато спагетите се виеха коварно около устата на тези хора. Ние толкова се стреснахме, че предпочетохме да си поръчаме „валдостана ди витело“. Тя поне се държи прилично и човек знае какво може да се очаква от нея, което не може да се каже за спагетите. На масата срещу нас седеше един загадъчен господин. Кръстихме го Чезаре Борджия^[1], защото

изглеждаше хубав и порочен. Беше ни много интересен, докато не видяхме как под лицето му висят половин метър спагети. Нищо не бе останало от демоничния му вид.

Обаче „валдостаната“ и първата ни бутилка кианти така ни развеселиха, така ни сгряха душите, че бяхме в състояние да се сприятелим с целия италиански народ, дори и през завеса от спагети.

Напуснахме „Джанино“ с нежен прощален поглед към Чезаре Борджия. Остатъка от следобеда прекарахме в разглеждане на витрините по елегантните търговски улици.

Бяхме се озовали в обетованата земя на чистата коприна, сърцата ни се разтапяха при вида на прекрасните материи и цветове по витрините. Сета пура „чиста коприна“ — навсякъде виждахме този примамлив надпис. Шепнехме магическите думи със стиснати устни, като че изричахме някакво заклинание.

Господин Кунце не споменава нищо за чистата коприна, а е трябвало да знае, че сред необходимите думи и изрази няма по-необходими от тези. Преброих още веднъж лелините долари и побързах да основа един малък фонд „Чиста коприна“ от вътрешната страна на сакото си. От време на време бърках с ръка там и попипах банкнотите и това ме правеше толкова щастлива, сякаш вече галех блестящата коприна.

Вечерта отидохме в „Галерията“, защото там се разхождат изисканите хора в Милано. „Галерията“ не е обикновена улица, тя е колонада, която свързва „Пиаца дел Дуомо“ с „Пиаца дела Скала“. Вървиш под висок стъклен свод по много гладка настилка, наоколо гъмжи от ресторанти, кафета, магазини и хора, главно от хора и главно вечерта — и то тъкмо там, където искахме да бъдем ние с Ева.

— Не е ли странно — казах аз на Ева, — когато съм в чужбина и не мога да направя една крачка, без някой да ме настъпи по краката, наричам това интересен и шумен живот. Но когато съм си вкъщи, казвам, че е отвратителна навалица и между другото това си е точно така.

Размишлявахме известно време върху този необичаен факт, понесени от потока от хора, заслушани в екзотичната музика на множеството оркестри.

— Знаеш ли каква е разликата? — попита Ева. — Когато ние, бедните обитатели на Севера, се озовем сред такава човешка навалица,

то това означава, че има княжеска сватба или международна футболна среща, или че някой е бил тежко ранен и го отнасят с линейка.

— Или че в някой дъждовен ден трябва да пътуваме с автобуса в пет — добавих аз.

— Точно така — потвърди Ева. — Трябва да си пробием път, за да се доберем до жалкия автобус или за да хвърлим един поглед на нещастника.

— Нещастника ли? — попитах аз. — Ах, да, този, когото трябва да отнесе линейката!

— А ти какво си помисли? — подкачи ме Ева. — Че имам предвид княжеската сватба?

Ева имаше право. В Швеция навалицата е неестествено състояние, което причинява само неудобства. По един човек на квадратен километър, така трябва да е при нас. Човек, който си седи сам-самичък и размишлява за живота, но все пак излиза веднъж месечно и ругае най-близкия си съсед през фуния от брезова кора. Италианците, напротив, обичат да се струпват на малки пространства. В техните градове, по улиците и площадите им трябва да има стълпотворение от хора.

— Понякога и ние двете идваме тук, смесваме се с навалицата и така се лекуваме от нашата лапландска болест — завърши Ева и ме затегли към тротоарното кафе „Бифис“. Седнахме и поръчахме кафе еспreso.

— Да, ако това не помогне срещу лапландската болест, значи положението е неспасяемо — заявих аз и сръбнах прекалено силното кафе. — Чуй само как ври и кипи около нас, даваш ли си сметка колко далече сме от меланхолното ни отечество?

— Понякога наистина е прекрасно да чуваш около себе си само чужда реч — съгласи се Ева.

В същия миг сред какофонията от звуци се извиси един женски глас, който викаше нещо на чист шведски.

Ева ме погледна.

— Чужда реч — повтори тя спокойно, — включително и шоненска.

Не можахме да открием жената, която извика, тя беше изчезнала сред множеството.

— Кораби, които се срещат в нощта — прошепнах аз развълнувана.

Но Ева каза, че хората от Шонен могат спокойно да си останат вкъщи при скалата Ромеле. Те не бива да стигат толкова дълбоко на юг, чак до миланската „Галерия“.

Пихме още еспreso и наблюдавахме, изпълнени със спокойствие, народния живот, който се носеше на вълни край нас.

— Представи си, че някой италианец загуби при злополука двете си ръце — обади се по едно време Ева. — Знаеш ли какви последствия ще има това?

— Ще се прости завинаги с мечтата си да играе бокс и борба — казах разсеяно аз, защото не исках да си представям нещо толкова тъжно в тази толкова прелестна вечер.

— Овца такава! — възмути се Ева. — Ще започне да заеква, ще получи тежко говорно разстройство. Как би могъл да говори, след като не може да използва ръцете си?

Бяхме чували, че южняците жестикулират, но не бях предполагала, че го правят толкова буйно. Недалеч от нашата маса разговаряха няколко млади мъже. Те движеха ръцете си по опасен за живота начин, понякога от раменете, понякога от лактите, понякога от китките, предполагам, че изразявайки своето мнение, те предаваха и най-тънките нюанси. Пръстите им пърпореха във въздуха като малки птички. Беше очарователна гледка!

След като изпихме кафето си, ние тръгнахме към хотела и пристигнахме там тъкмо навреме, за да видим как господин Густафсон с яркочервено лице излиза тичешком от една врата, над която пише „синьоре“. Ето колко опасно е, когато човек не научи окончанията за множествено число, преди да отпътува от своята страна. Бедният господин Густафсон очевидно беше предположил, че „синьоре“ означава господа и е множествено число на „синьор“.

— Ужасна грешка — рече Ева с поучителен глас, сякаш говори на малко, неразбиращо момче. — Там където трябва да влезе господин Густафсон, окончанието е „и“, а не „е“.

Ползата от чуждоезиковите познания е неоценима.

[1] Чезаре Борджия (1475–1507) — италиански княз, известен със своята безскрупулност. Бел.пр. ↑

ДВАНАДЕСЕТА ГЛАВА

Не очаквах нищо особено от Венеция. Банален град за сватбено пътешествие с няколко мръсни канала и тук-таме златна мозайка по ъглите — нямаше да се оставя да ме надхитрят толкова лесно.

Казах това на Ева, когато се качихме на влака в Милано.

— Е, ще видим — отговори кратко Ева.

Невероятно е всъщност как сляпо върви човек към съдбата си. Щастieto и нещастieto го сполитат еднакво неподготвен. Върви си той като глупаво малко агне и не подозира, че например на 29 септември, четвъртък, целият му живот ще се промени.

Като глупаво малко агне аз се качих на влака и с вироглаво блеене дадох да се разбере, че няма да се оставя Венеция да ме надхитри.

Един швейцарец, с когото се запознахме във влака, имаше същото презрително отношение към града.

— Венеция ли? — каза той. — С Венеция скоро ще приключим. Сутринта ще пием по едно питие на площада и ще разгледаме Двореца на дожите^[1] и църквата „Сан Марко“, следобед ще пием по едно питие на площада и ще се разходим по „Мерсерия“, търговската улица на града, от Понте ди Риалто нататък и ще се върнем, за да пием накрая по още едно питие на площада. Вечерта правим разходка с гондола и накрая остава само още едно, което не бива да се пропуска, а именно да пием на площада по едно питие. След това човек може да приключи с Венеция.

— А защо да не пием по едно питие на площада преди разходката с гондола? — попита любознателно Ева. — Не откривам никаква система в плана ви.

— Ами да, спомнете си — предупредих аз, — че редовният живот е най-краткият път към здравето.

Швейцарецът ни погледна замислено.

— Прави сте — призна той. — Простете пропуска ми. Тогава ще направим така: вечерта изпиваме по едно питие на площада, правим разходката с гондола и завършваме деня с по едно питие на... имате три възможности да познаете!

Този разговор засили съмненията ми за Венеция. Убежище за пристрастени към удоволствията туристи! И това място наричат „Кралицата на Адриатика“!

— Кралицата на Адриатика, тра-ла-ла! — рекох ядосано, докато слизахме на мрачната венецианска гара. Срещата с Канале Гранде не разтърси дори най-малкия пръст на краката ми и в пълно душевно спокойствие аз прекосих с моторница целия град до Лидо, където щяхме да живеем.

Едва когато започна да се здрачава, приключихме със скучните си задължения в хотела. Хванахме се за ръка с Ева и се втурнахме към пристанището, за да не изпуснем корабчето за Венеция. Не знаехме кога точно потегля и затова вървахме колкото се може по-бързо. И тогава...

О, кралице на Адриатика, прости ми! Белла Венеция, блян в сребро и седеф, забрави глупавите ми брътвежи! Серенисима, колко смирено целувам ръба на твоята одежда, макар че е малко мръсен. Стояхме там занемели, без да можем да откъснем очи от прекрасното видение! Под гаснещото в седефени отблясъци небе в море от сребърно моаре^[2] пред очите ни плуваха островите на лагуната. Беше неземна гледка. Огънят на въодушевлението, който пламна в мен, очевидно също не беше от този свят. Той ми отне разума. Онемях и оглупях.

Последвах безмълвно Ева на корабчето, което ни понесе през лагуната. Дворецът на дожите лежеше пред нас толкова странно красив, толкова странно, нереално красив, сякаш бе от друг, приказен свят. Странно и нереално, да, така внезапно изглеждаше всичко. Този град притежаваше нещо, което не можех да обясня. Бях омагьосана. Не можех да се позная. Това не бях аз, Кати! Бях една непозната жена извън времето, слязла от ръката на боговете, и то точно тази вечер във Венеция само защото боговете бяха пожелали така. И цялото това сребро, този седеф... бяха ги разпръснали навсякъде, за да ми доставят радост. Бяха издигнали тук белия дворец, за да ми доставят наслада.

Да, бях любимката на боговете, Венеция беше златното ми ковчеже със скъпоценности и в тази нощ се реши съдбата ми.

Като насън следвах Ева през множеството, което се движеше към площада. Към „Пиаца ди Сан Марко“, най-хубавият пазарен площад на света. Краткият залез вече беше преминал. Безброй електрически лампи осветяваха площада, оркестърът в центъра му свиреше приятна лека музика, която никога дотогава не бях чувала, златната мозайка по фасадата на „Сан Марко“ сияеше. Опитах се да разкъсам тази обвивка от нереалност, която ме бе обгърнала, но не успях.

— Ева, животът е сън! — казах аз и я стиснах здраво за ръката. — Или това тук е оперно представление. Не виждаш ли, че целият „Сан Марко“ е позлатен театрален кулис?

— Така ли мислиш? — подсмихна се Ева.

— Да, всеки момент ще се появят няколко яки мъже, ще отнесат цялата църква и ще донесат на мястото ѝ селска странноприемница. И всички хора тук на площада са статисти, които в първото действие са свещеници, а във второто — разбойници.

— Студена като лед е ръката ти — запя Ева, за да докаже, че ако това тук наистина е опера, тя е готова да вземе участие в нея. — Защо всъщност ръцете ти са толкова ледени? Студено ли ти е?

— Да, студено ми е — отвърнах аз. — Но само от вълнение. Този град някак ме изпълва с безпокойство.

— Венеция не е град, в който можеш да бъдеш спокоен — каза Ева. — Никога не е бил и няма да бъде. Защо да бъдеш първата, която е запазила спокойствие тук?

Да, наистина, защо да бъда първата? Имаше ли друг град на земята, в който безпокойството на сърцето да е така силно? Къде другаде хората са обичали така горещо и са страдали така дълбоко, и са мразели така диво както тук? Тук любовта и смъртта са танцували по улиците и площадите, сянката на коварните убийства е потъмнявала водите на каналите, проливала се е кръв, по-страстни и по-диви от навсякъде другаде са били песните, които са се пеели, и танците, които са се танцували тук.

Сърцата в този град винаги са били изпълнени с безпокойство, тогава защо моето да не бие по-учестено тази вечер?

— Дали да не послушаме нашия швейцарец и да не изпием по едно питие на площада? — попита Ева.

Предложението изглеждаше добро. Така и направихме. Но не можех да седя спокойно на едно място. Искях да опозная истинската Венеция, да видя какво се крие в сърцевината ѝ. И това трябваше да стане веднага, в същия този миг.

Под Торе дел Оролоджо се отваряше входът към „Мерсерия“ и ние тръгнахме натам тъкмо когато двамата маври върху кулата оповестиха безмилостния ход на времето, като удариха с чуковете си огромната бронзова камбана.

Случайността ли е това, което насочва стъпките на хората, или нещо друго? По-късно попитах Ева дали вярва, че съдбата ни е отвела в „Мерсерия“ точно в този миг, в тази очарователна, крива и тясна уличка, която напомня за „Вестерланггата“ в неделята преди Коледа, с тази разлика само, че в „Мерсерия“ имаше двойно повече хора.

— Глупости — отсече Ева. — Пусни жени в чужд град и само за пет минути инстинктът им ще ги отведе в онази улица, където има най-много неща за пазаруване. За това не е необходима съдба. Все едно да пуснеш свине да търсят трюфели.

Това обяснение за всичко, което... е, което се случи, ми се видя твърде примитивно.

Но там наистина имаше примамливи витрини с хубави неща, венецианско стъкло, венецианско сребро, кожени изделия, копринени тъкани. Ева ме теглеше от витрина на витрина и аз я следвах, макар и малко неохотно. Нали исках да открия най-съкровената същност на Венеция. Ева обаче искаше да купи един хубав евтин колан и щом като открихме магазин за кожени изделия, тя спря като закована.

— Тук ще стане — заяви тя накрая, взряна във витрината.

Пред витрината вече беше спрял още някой. Един млад мъж. Изглежда кожените изделия го интересуваха много, така се беше загледал в тях. Погледнах го бегло, но той не беше от мъжете, които можеш да погледнеш само веднъж. Беше очевиден хубав, много тъмен, с южняшки кафява кожа.

— Видя ли го? — попитах Ева, втренчила поглед във витрината, за да не забележи, че говоря за него.

— Кого? — не разбра Ева.

— Кафявия — отвърнах аз.

— Всъщност предпочитам черния — възрази Ева.

Тази камила реши, че говоря за колани.

— Ах, този ли! — ахна тя, когато най-сетне разбра за какво говоря. В очите ѝ проблесна истински интерес.

— Да, това е един необичайно очарователен италиански тип — призна тя. — Впрочем ти забеляза ли, че мъжете тук в Италия са много по-хубави от жените?

— Да, особено този — настоях аз. — Той вероятно е резултат на малка забегка на Казанова^[3] тук, във Венеция, преди шест или седем поколения.

— Грешите обаче — каза един много приятен глас до мен. — Предните ми са правили малките си забегки някъде на север. Те до един са били ковачи от Вармланд.

— О, Боже! — изпъшка Ева.

После обаче млъкна и ние двете се изчервихме с всички сили.

— Тук в Италия има толкова много земетресения — казах аз накрая с жален глас. — Защо не се случи едно тъкмо сега, когато ни е толкова необходимо!

Смуглият мъж ме погледна усмихнато в очите и отвърна:

— Смятам, че ние току-що преживяхме едно.

Почудих се какво ли иска да каже, но през това време те с Ева поведоха разговор, който ме отклони от моите размишления. Останахме известно време в навалищата, докато се запознавахме. Той се казваше Ленарт Зундман и беше от Стокхолм.

— Впрочем струва ми се, че съм ви срещал веднъж, при разграбването на една елха, когато бяхте приблизително на осем години — каза ми той.

— Ах, тогава ли — провикнах се аз ужасена. — Но трябва да признаете, че оттогава доста съм пораснала. Да не се окаже, че съм напразно съм се разхождала с шина на предните зъби чак до четиринадесетата си година.

— О, да, сега изглеждате малко по-добре — каза учтиво Ленарт Зундман. — И вероятно вече не се биете?

— Не, понастоящем съм свършено безопасна — уверих го аз.

— Е, чак пък безопасна — отвърна той.

След като постояхме така известно време, блъскани от всички минаващи край нас, Ленарт Зундман предложи:

— Струва ми се, че е съмсем в реда на нещата двама стари приятели от детинство, които са се срещнали случайно, да вечерят

заедно. Бихме могли да вземем с нас това прелестно непознато момиченце — добави той с поглед към Ева.

Погледнах Ева загрижено, опасявайки се, че ще възрази нещо. Защото усещах, че в този момент нищо на света не би ми доставило повече удоволствие от това, да остана още известно време с Ленарт Зундман. Той по някакъв начин беше отговорът на странното безпокойство в моето сърце. И така добре подхождаше на тази обвивка от нереалност, която ме обгръщаше през последните часове.

Опитах се да си внуша, че за всичко е виновна Венеция, а мисълта, че тайнствената магия на града има по някакъв начин нещо общо с Ленарт Зундман, е пълна глупост. Но това не помогна. От първия миг бях очарована от него, а това че той извика на помощ Венеция, направи всичко само още по-съдбоносно.

За щастие, Ева нямаше нищо против да отложи купуването на колана и да вечеря с Ленард Зундман. Обходихме „Мерсерия“ с всичките ѝ криви улички чак до Канале Гранде. На Понте ди Риалто останахме известно време, за да погледаме канала, по който се плъзгаха черни гондоли.

После Ленарт ни заведе в една малка тратория^[4] наблизо, където вечеряхме. Останахме дълго, дълго там. Чувствах се толкова щастлива ѝ безгрижна, както никога преди.

Забележително е как понякога срещаш хора, за които след пет минути имаш чувството, че си ги познавал през целия си живот. Ленарт Зундман беше такъв човек. И аз не помнех някога да съм вечеряла по-приятно с някой друг в малката скромна тратория с карираните памучни покривки върху грубите дървени маси.

— Дайте ми още сепия — поръча въодушевено Ева, докато унищожаваше едно малко, пържено в масло, парче сепия. За нея очевидно това беше истинско лакомство. Не бих могла да твърдя, че харесвам сепия, но в онази вечер можех да ям скорпиони и скакалци, и дървесна кора, без да забележа разликата.

Бях полудяла, уверявам ви, бях напълно полудяла. А също — безмерно щастлива. Изпитвах безумна радост, че това тук беше Венеция, а това бях аз, а това — сепия, а това — Ленарт Зундман. Беше толкова вълнуващо, че съм го срещнала, я причудливите викове, които идваха от далечината, бяха на гондолиерите по Канале Гранде,

които си подвикваха един на друг, и... о, небеса, колко прекрасна беше Венеция!

— Ех, да беше сега XVIII век — размечта се Ева. — В дните на карнавала.

— Да, тогава е трябвало да дойдем тук — съгласи се Ленарт. — Сигурно е било невероятно преживяване, ако вярваме на онова, което пишат. „Лудостта звънти с хиляди звънчета, сърцето тръпне и подскача от блаженство, малки богове на любовта играят на криеница по уличните ъгли“... да, така е било по време на карнавала.

Така, значи, е било по време на карнавал. Намирах, че подхожда отлично на моментното ми състояние. „Лудостта звънти с хиляди звънчета“... да, точно това правеше тя, и то така, че сигурно се чуваше в цяла Венеция, така ми се струваше. „Сърцето трепти и подскача от блаженство“... о, да, моето сърце трептеше и подскачаше неудържимо. „Малки богове на любовта играят на криеница по ъглите на улиците“... това ще разберем, като си тръгнем, мислех си. Но каквото и да правеха боговете на любовта, аз не бих заменила тази моя първа вечер във Венеция за никоя, макар и много пищна карнавална нощ през отминалите епохи. Ева обаче не спираше да съжалява за радостите, които е изпуснала, защото се е родила няколко столетия по-късно.

— Казанова и аз... — каза тя замечтано — щяхме да се промъкваме по тези улички в одежди от бяла коприна, с маски от черно кадифе и...

— И сега щеше да бъдеш мъртва — прекъснах я брутално аз.

Не, предпочитам да живея сега, докато съм жива. Времето летеше толкова бързо. Тази вечер беше към края си. И ние с Ева трябваше да се върнем в Лидо с корабчето. И кой знае дали някога щях да видя отново Ленарт Зундман. Нали не можех аз да предложа да се видим отново? А изглеждаше малко вероятно той да го направи.

Запитах се много пъти: случайността или съдбата е, която така мъдро подрежда всичко?

Пристигнахме на кея в последната секунда преди отплаването на корабчето за Лидо. Всъщност аз стигнах там още по-късно, когато то вече беше потеглило. Хората, които искаха да се качат, бяха толкова много, а аз никога не съм успявала да си проправам път в блъсканицата. Не зная дали като дете Ева не се е упражнявала на годишните панаири

в Аамаал, но внезапно тя се оказа далеч напред и се промъкна на борда тъкмо в мига, когато корабчето се отдели от кея. Аз останах сама, прецених за миг възможността да скоча в движение, но осъзнах, че ако успея да се справя с този скок, ще мога спокойно да участвам в Олимпийските игри. Златният медал в дългия скок щеше да ми е гарантиран. Ленарт стоеше зад мен и се смееше.

— Има доста време до следващото корабче — каза той.

— Да пазите Кати! — провикна се Ева, преди да изчезне от погледите ни и мракът да погълне нея и корабчето.

Ленарт нямаше нищо против да ме пази, така поне каза. И гондолата беше най-доброто място за съхранение, което можа да открие.

— Гондола, гондола! — провикна се той и скоро по водата към нас се плъзна една гондола.

Някой ден, когато ще бъда стара, схваната от подагра и самотна и пенсията няма да ми стига и ще очаквам смъртта, ще си спомням за дните, когато съм била млада и съм се возила на гондола във Венеция. Ще си спомням колко ярко е светела луната и колко черна е била водата в каналите, и колко тайнствено са се издигали дворците в мрака. И тогава ще си спомням за Ленарт Зундман, ще си спомням лицето му и как седеше срещу мен в гондолата и говореше за съвсем обикновени неща. Няма да си спомням целувки и любовни думи, защото нямаше такива. Съвсем нищо не се случи в тази гондола. Нищо друго, освен че за пръв път в живота си аз се влюбих безумно.

Каква ирония! Срецнах Ленарт през първата си вечер във Венеция. И още същата вечер го загубих. Той имаше общо пет часа, за да предизвика в мен тази ужасна бъркотия. А после изчезна. Загубихме се в навалищата на площада, докато Ленарт ме изпращаше до корабчето. Не зная какво точно се случи. Той изчезна внезапно, а аз няхах време да го търся.

Тичах, изпълнена с отчаяние, по площадчето към кея. Там, горе, на една колона стоеше крилатият лъв на свети Марко. Забавих крачки за миг и в нещастиято си се обърнах към закрилника на Венеция.

— О, свети Марко — помолих се аз, — помогни ми! Подари ми Ленарт, това е единственото, което си пожелавам. Това е твоят град и ти носиш отговорност за всичко, което се случва по твоите улици и канали. Идва една бедна чужденка, която не ти е сторила нищо лошо, и

ти я зашеметяваш с лунна светлина, гондоли и нощни песни само защото не можеш да понесеш да има във Венеция човек, който не е влюбен. Сега доволен ли си? Виждаш ли как треперят устните ми? Но защо ми го отне? Свети Марко, моля те, върни ми Ленарт — о, свети Марко!...

---

[1] Дож — титла на упражняващия върховната изпълнителна власт във Венеция и Генуа през Средновековието. Бел.пр. ↑

[2] Моаре (фр.) — копринен лъскав плат с отблясъци на вълни. Бел.пр. ↑

[3] Казанова — италиански авантюрист, прочул се със своите любовни похождения. Бел.пр. ↑

[4] Тратория — гостилница. Бел.пр. ↑

ТРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

Адриатика миеше с могъщите си топли вълни плажа на Лидо и заливаше големия ми пръст, с който се опитвах да издълбая името на Ленарт в пясъка. Когато вълните се оттегляха в морето, името изчезваше, сякаш никога не е било. Ленарт също изчезваше, сякаш никога не е съществувал. Оставаше само болката в сърцето ми.

Ева лежеше до мен на белия пясък и се опитваше да ме вразуми. Тя отказваше да приеме сериозно историята с Ленарт.

— Не си внушавай, че си влюбена — казваше тя. — Просто си заразена от обстановката. Венеция се оказва твърде силна за теб.

— Влюбена съм в Ленарт — настоявах аз. — Това не е свързано само с Венеция. Навсякъде щях да съм влюбена в него.

— Но не и в Сундбиберг в някой дъждовен ноемврийски ден — възрази Ева. — Не! Всичко е от тази Венеция, само тя е виновна. Тук всички пощуряват. Вагнер и Мюсе, и лорд Байрон например. Нима и те не са седели тук, стенойки от любовна мъка?

Кимах замаяна. Вагнер, Мюсе, Байрон и аз, ние знаехме що е любов. Ева обаче не знаеше. Досега и аз не знаех.

— Ева — промълвих отчаяно, — никога вече няма да го видя. Той дори не знае в кой хотел живеем. Никога вече!

— Никога вече — повтори Ева като ехо. Беше влудяващо. Имаше ли други думи в човешкия език, които да крият в себе си повече безнадеждност и горчиво отчаяние: никога вече?

Погледът ми блуждаеше тъжно над вълните на Адриатика и дългия пясъчен бряг, по който някога лорд Байрон е препускал на своя кон. Но това е било някога. Единственият, който препускаше сега по брега, беше господин Густафсон. Без кон. Тъкмо беше излязъл от морето и правеше гимнастически упражнения. Останалата компания лежеше пръсната на достатъчно разстояние от нас. Можехме да обсъждаме необезпокоявани моето нещастие.

Ева ме хранеше с грозде, за да ме утеши, а аз плюех меланхолично семките наоколо и тъгувах. Накрая Ева се ядоса.

— Вагнер, Мюсе, Байрон и ти — каза тя. — Когато Вагнер е бил влюбен във Венеция, композирал „Тристан и Изолда“, а Байрон написал „Дон Жуан“. А ти какво правиш? Хленчиш тук и ми плюеш семки от грозде в косата.

— И аз ще пиша — заявих аз и станах. — На Ян. Живее си той там и си мисли, че всичко е както преди. Това изобщо не е така. Ще взема да му пиша.

— Няма ли да размислиш преди това няколко дни? — предложи Ева.

— Няма какво да размишлявам — отсякох аз и тръгнах право към хотела.

Трудно беше да се напише такова писмо. През цялото време имах неприятното чувство, че Вагнер, Мюсе и Байрон надничат през рамото ми. Но аз все пак се опитах, доколкото мога, да обясня на Ян, че сега знам със сигурност онова, което винаги съм подозирала: ние с него никога няма да се съберем. Само щяхме да бъдем нещастни, ако бяхме опитали. Писах, че тук, във Венеция, лудостта звънти с хиляди звънчета и аз съм безнадеждно загубена. „Сложи ме в едно чекмедже и ме забрави!“ — написах аз. Залепих плика дълбоко покрусена и занесох писмото на портиера.

Да, да, знам, че това е едно нескопосано писмо и че вие бихте го написали много по-добре, магнах нетърпеливо на Вагнер, Мюсе и Байрон и тръгнах да търся Ева.

И ето я нея с господин Малмин под едната ръка и господин Густафсон под другата. Цялата компания искаше да отидем във Венеция и да разгледаме Двореца на дожите и сломеното ми сърце не беше достатъчно сериозно страдание, за да се освободя от задължението да вървя с тях.

Промъкнах се при Фрида Стрьомберг. Приятно беше да си близо до нея, когато си тъжен. Тя беше най-стабилният човек на тази земя. Докато пътувахме през лагуната, седях до нея.

— Фрида — прошепнах ѝ аз, — била ли си някога влюбена?

— Да, веднъж — отвърна с готовност Фрида, сякаш бях я попитала колко е часът.

— А той обичаше ли те?

— Не — отвърна спокойно Фрида. — Беше учител при нас, у дома, и беше десет години по-млад от мен, и освен това вече беше

сгоден.

— О, Фрида, ти не беше ли нещастна? — попитах аз, изпълнена с жалост.

— Нещастна? — попита Фрида. — Никога през живота си не съм била толкова щастлива. Божичко, беше прекрасно!

Погледнах я подозрително. Какво прекрасно можеше да има в една несподелена любов?

— Не можеш да си представиш какво каза той веднъж за мен! — продължи оживено Фрида. — „Госпожице Стрьомберг, вие наистина имате хубав глас“, каза той. Беше диригент на нашия църковен хор, знаеш ли? Аз също пеех там. Понякога ми поверяваха соловите изпълнения. И след една такава репетиция той ми каза тези думи. Всички ни чуха. Бяхме пред сградата на училището и се разотивахме. Не можах да заспя цялата нощ...

Не успях да чуя нищо повече за сърдечните тайни на Фрида, защото пристигнахме и трябваше да слезем от корабчето.

— Да, да, всеки си има спомени — каза Фрида и ме погледна с блеснали очи. — Едно искам да ти кажа, Кати, прекрасно е да си влюбен. Дали са ти отвърнали със същото, или не, няма никакво значение.

Потънала в мисли, вървах към Двореца на дожите. Може би бих могла да се науча да се задоволявам с толкова малко. Може би е възможно да прекараш остатъка от живота си с няколко думи, които някога е казал любимият човек. Няколко думи на възхищение. Зарових се в спомените си, за да открия нещо хубаво, което Ленарт бе казал за мен. Нещо, от което да черпя утеха в предстоящите самотни дни и нощи.

— И вероятно вече не се биете — беше казал той, единственото, за което се сетих. Това би могло да се приеме за похвала. Но беше твърде хилаво за утеха през идните години.

Пред Двореца на дожите заварих господин Густафсон, потънал в транс, вперил взор в една плаваща бирария, която излизаше изпод Моста на въздишките. Какво говоря — плаваща бирария? Всъщност имах предвид бирена гондола. Бирена гондола, управлявана от един едър пеещ гондолиер, а на заден план моста с печална слава, по който толкова бедни хора са поемали тежкия път към килиите на венецианския затвор.

— Нима и бирената гондола е толкова романтична! Това вече е прекалено! — казах на Ева. — В такъв град човек е беззащитен. Просто нямаш никакви шансове да се измъкнеш невредим.

Ева призна, че наистина е трудно.

Дължа извинения на Тициан, Тинторето и Веронезе^[1]. Те вероятно бяха надминали себе си по стените на Двореца на дожите, но в този ден аз нямах очи за таланта им. Само на едно място спрях и проявих интерес към изкуството. Там Тинторето беше нарисувал един човек, чието чело ми напомняше малко за Ленарт.

Но Ева беше в стихията си. Тя твърдете, че е започнала да вярва в прераждането на душите. Била твърдо убедена, че през петнадесети век е била хубавата, обсипана със скъпоценни камъни съпруга на венециански дож.

— Краката ми се чувстват много удобно на този паркет — рече тя самодоволно и направи няколко жизнерадостни стъпки в ритъма на самбата.

Интересно, че хората, които вярват в прераждането на душите, винаги са били нещо необикновено в предишните си форми на съществуване — египетска царица, Хенри VIII или нещо подобно. А Ева, естествено, съпруга на дож. Тя описваше с увлечение блестящите балове, които е давала на венецианците в огромните зали на двореца. И никак не се притесняваше от факта, че съпругът ѝ, дожът, от време на време прескачал до площада, за да обяви пред народа някоя и друга смъртна присъда, защото това запълвало достатъчно време, за да може съпругата му да танцува необезпокоявана с тъмнокожи млади благородници. Когато някой от кавалерите ѝ дотягал, тя пускала малко анонимно обвинение в злоещата лъвска паст в стената пред покоите на тримата инквизитори, например, че заплашва сигурността на държавата. И това решавало въпроса за земния път на кавалера.

— А когато главата му паднела, аз съм казвала само „хопала!“ — шепнеше доволно съпругата на дожа и подреждаше златните си къдрици. На следващия ден щяхме да напуснем Венеция и след като приключихме с Двореца на дожите, аз предприех последен отчаян опит да намеря Ленарт. Помолих Ева да ми помогне.

— Защо да не се разпръснем във верига и да направим хайка по „Мерсерия“? — помолих я аз.

— И тогава навярно ще открием избягалия момък, заспал под една ела, напълно невредим въпреки сковаващия нощен мраз — отвърна Ева.

Накарах я три пъти да обходим „Мерсерия“ и видяхме там много, много хора, които си приличаха по едно нещо: не бяха Ленарт.

— Би трябвало да внимаваш повече за вещите си — смъмри ме Ева. — В Милано загуби ръкавиците си... да кажем, че е било случайност. Но да загубиш двуметров мъж, това е направо престъпно нехайство, така да знаеш.

— Ленарт не ми е собственост — хленчех аз. — За съжаление, не.

Така беше. Но защо обикалях и го търсех? Едва сега разбрах, че положението нямаше да стане по-добро, ако го намерех. Какво се беше случило всъщност? Двама сънародници се срещат неочаквано в чужбина, вечерят заедно и това е всичко. Където и да се намираше Ленарт Зундман, той вероятно отдавна беше забравил за моето съществуване. Предадох се.

— Гондола, гондола — викаха гондолиерите край Понте ди Риалто. На този стар мост бедният венециански търговец заложил при Шейлок^[2] къс от собствената си плът. Но, за щастие, мъдростта на Порция^[3] го спасила в последния момент, когато Шейлок вече точел ножа, за да му изтръгне сърцето. О, Шейлок, Шейлок, би могъл да получиш моето вместо неговото! То ми е само тегоба и мъка!

— Гондола, гондола!

Не беше нужно да викат два пъти. Ева вече беше се запътила към една гондола.

Нощ над Венеция. „Такава сребриста нощ, когато и ветрецът целувал е дърветата тъй леко, че да не шушне лист“, пише Шекспир в своята венецианска драма.

Не се наемам да твърдя, че разходките с гондола са лечебно средство срещу нещастна любов, но те помагат да постигнеш това усещане за покой. Приятно беше да се носиш, изпълнен с такава тишина, по тесните, виещи се канали. Да си седиш кротко и да мислиш за Ленарт вече без никаква надежда, докато се плъзгаш покрай тъмните къщи и осветените улички, в които се смеят и играят деца, да

чуваш предупредителните викове на гондолиерите, когато завиваш на някой ъгъл, да надничаш в малките градини, да си седиш и да мечтаеш, и да се вслушваш в тихия плясък на греблата. Не, аз не твърдя, че разходките с гондола помагат при нещастна любов, напротив, но поне помагат да я понесеш. Откриваш, че въпреки всичко е хубаво да си влюбен, хубаво е и да живееш!

---

[1] Италиански ренесансови художници. Бел.пр. ↑

[2] Шейлок — еврейски лихвар в Шекспировата комедия „Венецианският търговец“, който искал от тези, които не могли да му се издължат, един фунт от собствената им плът. Бел.пр. ↑

[3] Порция — героиня на Шекспир от „Венецианският търговец“. Бел.пр. ↑

ЧЕТИРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

— Няма по-голяма мъка от тази, да си припомняш, отшумялата навеки пролет на любовта... Чуваш ли, Ева? — казах аз. — Данте е разбирал от тези неща!

Седяхме във влака за Флоренция. Бях извадила малкото джобно издание на „Божествена комедия“, което носех със себе си от Стокхолм като подходящо четиво на път за града на Данте. След няколко минути щяхме да бъдем там. Оставихме зад себе си Венеция и сега трябваше да забравя „отшумялата навеки пролет на моята любов“. Или поне да опитам. Но как да обясня на Ева, че не е толкова лесно? Утешително и красиво беше да получиш подкрепа от Данте.

Пристигнахме късно вечерта. Всички бяха изморени и искаха да си легнат веднага. Всички освен нас двете с Ева. Животът е толкова кратък. Ева каза:

— Ако умра тази нощ, преди да съм видяла Флоренция, никога няма да си го простя.

Затова, докато семейство Густафсон, госпожа Берг, господин Малмин и другите останаха в хотела, потънали в дълбок сън, ние се отправихме на нощна разходка. Не им споменахме нищо за своите планове, защото имаше опасност господин Малмин да се присъедини към нас. Напоследък той проявяваше обезпокоителна склонност да се появява там, където е Ева.

Освен това искахме Флоренция само за себе си. Искахме да я поделим само с изплъзващите се сенки, със сенките на Данте, Савонарола^[1], Микеланджело, Лоренцо ди Медичи^[2]. Техните гласове се сливаха с нощния вятър, който се носеше над тосканските планини и спящата долина на Арно. Той нашепваше толкова тъжни, изпълнени с мъка думи за кръв, пот и сълзи... Искахме да го имаме само за нас, да не го делим с господин Малмин.

„Пиаца дела Синьория“, там трябваше да търсим сенките. Стояхме на нощния площад, точно на мястото, където Савонарола е бил изгорен на кладата. Вдигнали глави към тъмната фасада на Палацо

Векио, потръпвахме от вълнение, мислейки си за всички прочути хора, които са стъпвали преди нас по този площад, а сега спяха в гробовете си. Но потръпвахме и от ужас, сещайки се за всичката проляна тук кръв и за всички онези тъмни съдби, които са намерили края си в сянката на Палацо Векио.

— Тук са се били гвелфите и гибелините^[3], кръв е пръскала наоколо — напомних аз на Ева. — Навярно някога на това място, където сега съм аз, е стоял гибелинът Данте и се е оглеждал за някой подходящ за убиване гвелф.

— Бррр, какви ги говориш! — потрепера Ева.

Взирах се за други нощни призраци над площада.

— И Лоренцо Великолепни — продължих аз (старателно бях изучила историята на Ренесанса, преди да тръгнем на екскурзията, и исках сега да заслепя Ева с моите познания). — Точно преди петстотин години в този град той бил малко сладко дете, което подскачало по този площад, мушнало пухкавата си детска ръчица в ръката на мама Лукреция. Може би дори веднъж е направил кълбо напред и е ударил малкото си кръгло коляно точно на това място.

— Пухкава детска ръчица и кръгло малко коляно, какви ги дрънкаш? — рече Ева. — Предпочитам да си представя Лоренцо Великолепни като голям мъж. О, Кати, това наричам аз мъж! Той наистина щеше да е опасност, ако бях живяла тогава.

Постигнахме единодушие, че е трудно да си представи човек нещо по-възхитително от неговия профил с волевата брадичка и спокойния, покоряващ поглед.

— Какъв мъж! — продължи развълнувано Ева. — И как е умеел да живее! Точно такива трябва да бъдат мъжете според мен.

Можех само да се съглася с нея. Такива трябваше да бъдат мъжете. Толкова горещи в любовта и толкова сърдечни и верни в приятелството като Лоренцо Медичи. Той е бил направо великолепен! Можел е да води научни разговори с изследователи и философи, можел е да пише прекрасни стихове. Бил смел в битка и умеел да защитава живота си с оръжие в ръка, когато го нападали. Обичал красотата и направил Флоренция прекрасна, като управлявал с твърда ръка този труден град. Но такива хора са се раждали само по времето на Ренесанса.

— Не че искам да кажа нещо за днешните мъже — уточни Ева, — но те вече не са великолепни.

Суровата ѝ присъда ми причини болка. Изпитах внезапно състрадание към днешните мъже. Те все пак си имаха своите добри страни.

— И все пак не бива да забравяш, че рядко дават отровни сладкиши на жените си, когато решат да си вземат нова жена — защитих ги аз. — Ако правилно съм разбрала, по времето на късните Медичи това е било доста разпространен обичай.

— Несъмнено, несъмнено — съгласи се Ева. — Съвременните мъже са много мили. Казвам само, че не са великолепни.

Размислих.

— Ленарт Великолепни — опитах за всеки случай.

— Е, добре, а сега ми засучи мустака и си върви вкъщи! — ядоса се Ева.

Но не се прибрахме у дома, нито пък в хотела, където ни очакваха леглата! Твърде голямо изкушение беше да се разхождаме по улиците и да наблюдаваме флорентинците. Благославяхме прекрасния навик на южняците буквално да живеят на улицата. Благодарение на него навсякъде откривахме нови интересни неща. Жизнерадостна суетня изпълваше тесните улички, хората бяха така прекрасно естествени. Майки седяха на ръба на тротоара и кърмеха преспокойно своите деца. Млади родители носеха посред нощ малките бебета със себе си, за да послушат малко музика. Деца от различни възрасти щъкаха навсякъде в щастливо неведение за факта, че съществува такова нещо като час за лягане.

— Видя ли всички тези малки деца? — каза Ева. — Нашата възпитателка в детската градина щеше да побеснее, ако можеше да види това!

Тук обаче никой не беше побеснял, освен може би самите деца.

Дочухме песни от една улица и тръгнахме натам. Открихме малко евтино тротоарно кафене, което обаче не си стоеше на тротоара, а беше превзело и половината улица. Там, на сред улицата, седяха млади, стари и деца и пееха с всички сили. Послушахме ги известно време. Тези хора се забавляваха. Те несъмнено бяха бедни, но това беше весела бедност.

— Ето така весело, просто и естествено трябва да се живее — заявих аз. — С песни и настроение.

— Утре навярно няма да са толкова весели — предположи Ева с надежда, защото и тя явно чувстваше малко завист при вида на цялата тази радост от живота.

Тръгнахме по друга уличка. Тя беше съвсем тиха и пуста. Един възрастен мъж беше седнал пред дома си. Той се люлееше безгрижно на своя стол и пееше за собствено удоволствие някаква мелодия: „Там-та-рам-там-та-рам...“ Доколкото можехме да преценим, беше напълно трезвен. Просто си седеше там в нощта и се радваше на живота.

— Ева — казах аз, — искам да ти дам една задача. Ако в Стокхолм на улицата седи мъж на люлеещ се стол и си пее „трам-та-рам“ в полунощ, колко време ще е необходимо на полицейския патрул, за да дойде и да го прибере?

— Ах, напомняш ми за нашия стар учител по смятане в Аамаал — възнегодува Ева. — Така и не разбрах защо пътят по скоростта е равен на времето. Все пак предполагам, че полицейската патрулна кола ще пристигне при този човек най-много за две минути.

— И аз съм на същото мнение.

Очевидно беше, че певците на „трам-та-рам“ в Италия имат големи привилегии.

Започнахме да се изморяваме. Ева, особено, едва чувстваше краката си, защото от суетност беше пътувала с обувки с висок ток.

— Ах, защо ли обух тези инквизиторски обувки — ядосваше се тя. И понеже беше в Италия и се учеше да приема всичко съвсем естествено, тя просто събу уредите за мъчение и продължи по чорапи. Разкърши с удоволствие пръстите на краката си и заяви:

— Няма по-голяма мъка от тази, да си припомняш отшумялата навеки пролет на любовта — Данте ли беше казал това? Тогава той очевидно никога не е правил групово пътуване на високи токове.

Погледнах доволно моите собствени безформени всъдеходки, които отдавна трябваше да изхвърля. Ева ми се присмиваше за тях преди пътуването.

— Как ще се покажеш пред хората с тези обувки — възмущаваше се тя. — Послушай разговорника на господин Кунце: купи си чифт нови ботуши.

Аз обаче реших, че тези обувки трябва да видят Неапол и едва тогава да умрат и както много пъти, така и сега бях благодарна, че съм с тях. Една-единствена мъдрост искам да оставя на човечеството: не тръгвайте на път в чужбина, без да си вземете чифт стари безформени обувки!

Бяхме отседнали в доста изискан хотел в центъра на града. В елегантен градски хотел.

— Радвам се, че ни се падна тиха стая към двора — казах на Ева, след като си легнахме. — Сега ще си отспим!

В съня си бях в Средновековието. Тичах с всички сили по тесните улички, из които гвелфите и гибелините се готвеха да се изстребят взаимно. Те надаваха пронизителни крясъци от покривите на къщите и с истински ентузиазъм си изливаха взаимно на главите течено олово, това беше един трогателен обичай.

О, как само ревяха! Така ревяха, че се събудих. Ревът обаче не престана.

Ева седеше с изправен гръб в леглото си, а върху лицето ѝ беше изписан ужас.

— Или Дантевият ад е отворил филиал тук във Флоренция, или в момента убиват някого — предположих аз.

Ужасни вопли се надигаха от двора, а сред тях един брутален мъжки глас заплашваше и крещеше.

— Това е някой изнасилвач, повярвай ми — реши Ева. — Човек вие така само от смъртен страх.

— Трябва да направим нещо, за да помогнем на бедната жена. Втурнахме се боси към прозореца, отворихме дървените капаци и погледнахме навън.

Гвелфите и гибелините бяха пет котки, които така се бяха вкопчили една в друга, че наоколо хвърчеше козина. А бруталният мъжки глас принадлежеше на един гост на хотела, който искаше да спи.

Бяхме чували, че Италия е страната на мършавите, изгладнели котки и сега се убедихме с очите си в това. Върнахме се в леглата дълбоко потиснати заспахме. До пет сутринта. Тогава в двора на хотела два ранобудни петела закукуригаха с такава сила, сякаш искаха да събудят цяла Тоскана.

Споменах ли вече, че бяхме отседнали в елегантен хотел в центъра на Флоренция? Странна страна е тази Италия!

---

[1] Савонарола — доминикански монах (1452–1498), проповядвал във Флоренция срещу разкоша на богатите и църквата. Бил изгорен като еретик. Бел.пр. ↑

[2] Лоренцо Великолепни — владетел (1449–1492) от флорентинския патрициански род на Медичите; при него Флоренция достигнала връхната точка на духовния си разцвет. Бел.пр. ↑

[3] Гвелфи — от 1212 г. привърженици на папата в Италия и противници на гибелините, привърженици на императора. Борбата им в почти всички градове на Италия продължила до XVII в. Бел.пр. ↑

ПЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА

През много изпитания е преминала Флоренция, откакто някога етруските дошли от фиезоле и основали града. Войни, тирани, кървави бани и чума, а сега шведски туристически групи: най-лошото винаги идва накрая.

Струва ми се, че ако бях флорентинка, щях да се отвращавам от всички тези пощурели жени, които се втурват в магазините и задават въпроси, и се пазарят, и пресмятат, и купуват, и дърпат с алчните си груби ръце копринените материи. Ако бях флорентинка и притежавах нещо от усета за красота, отличавал жителите на този град през всички епохи, щях да намирам за безвкусно цялото това преувеличено опиянение от „сета пура“ и другите светски неща. Ако бях флорентинка, щях да посоча прекрасната, розова, бяла и черна фасада на „Санта Мария дел фиоре“^[1] и да кажа: „Не виждате ли, че блести по-красиво от коприната?“ И щях да заведа всички тези жени при стройната „Кампаниле“^[2] на Джото и при Райските двери. Да им покажа съкровищата на Уфици и да кажа: „Окъпете душите си в море от красота, дами!“

Аз обаче, за щастие, не съм флорентинка и не нося никаква отговорност за всички тези ненормални женоря, които фучат като стършели из магазините. Начело с нас двете!

Ние естествено отидохме в Уфици. Насладихме се на цялата му красота. Там имаше една съвсем млада госпожица Медичи, която грабна сърцето ми, и една пленителна нежна Мадона в тъмнозелена дреха; нея също не мога да забравя. Останахме дълго пред помещението за кръщавки, Баптистерията, и се дивяхме на невероятното великолепие на „Райските двери“. Изпаднахме във възторг пред „Санта Мария дел Фиоре“. Наистина окъпахме душите си в море от красота!

Обаче, обаче, обаче... когато женорята фучат като стършели из магазините, ние с Ева сме най-отпред.

— Райските двери — каза Ева, когато отвори вратите на магазина, който предлагаше най-богат избор от коприни.

Аз също бях обзета от радостно опиянение. Сега моят фонд „Сета пура“ от вътрешния джоб на костюма ми трябваше да се превърне в тежка черна коприна. Ева си купи копринен шантунг в естествен цвят. Когато отново се озовахме на улицата, сгорещени и със зачервени бузи, ни стана малко срамно заради нашата женска слабост.

Толкова много прелестни малки магазинчета имаше в улицата към Понте Векио. Чувствахме се като притеглени от магнит. Ева наистина имаше право, когато твърдеше, че сме като свине, ровещи земята за трюфели — този женски инстинкт да намериш в чуждия град *точната* улица.

И нека никой не ми говори лоши неща за разглеждането на витрини. Благодарна съм на Създателя, че не отделих цялото си време във Флоренция за Уфици. Понякога човек има нужда да поспре и пред хубава витрина.

Ние с Ева го направихме. Беше бижутерски магазин и на витрината беше изложен един пръстен, най-красивият, който съм виждала през живота си.

— Ева — повиках аз моята спътница, — видя ли пръстена? Онзи с тюркоаза! Боже, какъв прекрасен пръстен!

Тогава чух зад себе си един глас:

— Викай по-силно, Кати. Може би в предградията е останал още някой, който не те е чул.

Обърнах се и видях Ленарт.

О, Боже, това беше Ленарт! Усмихнат, малко ироничен и също така мургав както преди.

Нещо в мен се преобърна. Искях да се хвърля на врата му, да заплача и да му разкажа колко отчаяна бях и как ми липсваше той и че не мога да понеса да бъда разделена от него. Но такива неща не се правят. Вместо това аз само казах:

— Ама това пак ли си ти? Ужасно е да ни преследваш така!

Ева нададе писклив, глупав смях, но аз я вледених с поглед.

— Да, аз съм — призна Ленарт, — но ти сигурно скоро ще откриеш някое народно сборище, където можеш да се скриеш от мен.

Разказах му как съм го търсила на площада във Венеция, а той се засмя малко присмехулно.

— Аз също те търсих известно време.

— Наистина ли? — попитах аз с надежда.

— Да, дори проверих във вестниците под „Изгубени вещи“.

— Наистина ли? — попитах с още повече надежда.

Той ни хвана под ръка и тримата тръгнахме бавно по улицата. Ева го попита колко дни смята да остане във Флоренция и накъде ще продължи после. Благославях я наум, бях толкова благодарна, че самата аз не трябва да задавам въпроси. Да, той искаше да отпътува на следващия ден. Не знаеше точно накъде, вероятно към Рим.

Почувствах как ме обзема отчаяние. Щяхме да прекараме известно време заедно и сетне той отново щеше да изчезне. Това беше повече, отколкото можех да понеса. О, нека небето се смили над всички нещастно влюбени! Това е седем пъти по-лошо от зъбобол!

— Може пък да се видим и в Рим — казах аз колкото се може равнодушно. — Ние също смятаме да минем оттам!

— Да, човек никога не знае — отговори Ленарт.

Как ми се искаше да му изкрещя нещо. Човек никога не знаел! Не разбираше ли той, че аз искам отново да го видя? Трябваше да го убедя, че не може да живее без мен. Естествено, че нямаше да успея, но трябваше да имам поне някакъв шанс да опитам. Каква несправедливост — някакви географски условия щяха да ме направят нещастна за остатъка от моя живот. Наистина не може да се иска от едно момиче да успее да завоюва един мъж, когато може да работи по въпроса само от дъжд на вятър за по пет минути.

А Ленарт вървеше до мен, усмихваше се и нищо не подозираше за моята мъка и отчаяние. Блъсках си главата как да наредя нещата така, че отново да се срещнем. Пет пъти съвсем между другото споменах името на нашия хотел в Рим. Но не останах с впечатление, че той го запомни. Ева, самарянската душа, правеше всичко, което ѝ беше по силите.

— Имаш ли идея къде е този хотел? — попита тя.

— Никаква — отвърна Ленарт, очевидно много доволен от това.

— Какъв прекрасен стар мост! — добави той и спря на Понте Векио.

— Наистина прекрасен стар мост! — И се загледа заинтригуван в мръсножълтата вода на Арно.

О, чудовище такова, стенех аз наум. „Очарователен стар мост!“ На също такъв „очарователен стар мост“ във Флоренция Данте е видял

за пръв път Беатриче Портинали^[3], така да знаеш? Мислиш ли, че се е подсмивал и е разглеждал моста?

Не, аз не бях никаква Беатриче за Ленарт, това се виждаше от пръв поглед и, няма как, трябваше да го преглътна. Най-добре беше веднага да сложа край на всички надежди! Нека си върви! Аз ще превъзможна своята съдбовна любов, така реших. Почакайте само, все щях да се справя някак, когато вече нямаше да е пред очите ми!

— Знаете ли какво ще направим? — заяви Ленарт. — Ще се сместим в малката ми кола, ще отидем до Фиезоле и ще се насладим на залеза.

Първа аз нададох възхитен вик след това предложение. Казах си, че щом ще трябва да превъзможна своята съдбовна любов, то бих могла да го направя и във Фиезоле, и то в компанията на любимия.

Това си беше чиста спекулация, при това несполучлива. Ако човек иска да превъзможне нещастна любов, Фиезоле вероятно е едно от най-неподходящите места на света.

Човек изпитва болка в сърцето винаги когато види нещо неопишуемо красиво. Но да стоиш до човека, когото обичаш, и да гледаш залеза над Флоренция и долина на Арно е направо разсипващо. Осъзнаваш с кристална яснота, че опитът да преодолееш тук една любов е безполезен.

Както навсякъде по света и тук, в Тоскана, най-красиво е по здрач. Може би най-вече тук, в Тоскана. Класическа местност със сребристи планини и безкрайни, обточени с тополи алеи, които ти говорят с тишината, спокойствието и вечността си. Тук нищо не се променило. Също така безметежно е падал мракът и някога, когато Фра Анжелико^[4] е живописвал своите портрети на мадони, също така е блестяла над Флоренция вечерницата. Също тъй теменужен е сияел въздухът и в оня час преди много векове, когато е приключил бурният живот на Великолепния в старата вила на Медичите тук, горе, на склона. Може би тъкмо по залез той е почувствал, че ще умре, може би е хвърлил през прозореца последен поглед към обичния си град. О, дали същата мека здрачна светлина е срещнала уморените му очи и също така ярко ли е блестяла Вечерницата? Навярно долу, във Флоренция, вече са били запалени светлините, навярно той ги е виждал и е скърбял, че скоро ще бъде мъртъв за града там, долу, и за

хората, които живеят в него. А може пък да е бил изморен и да е копнеел за дълъг покой.

Дори Ева се умълча, докато стояхме там. Откъм францисканския манастир на хълма долиташе нежен и тих камбанен звън само за да направи всичко още по-прекрасно, а мен — още по-нещастна. Изкачихме се по стръмната пътека към манастира, където ни посрещна един любезен дребен монах. Той ни покани да влезем в многоцветната манастирска градина, уверявайки ни, че може да говори шведски.

— Вьорсго... вакерт бломер... гаа нер — каза той много енергично.

По-късно отново се върнахме на площада, форума на античния Фиезоле. Седнахме в едно малко тротоарно кафене и се подкрепихме с чаша кафе. Наистина имах нужда от нещо подсилващо. Чувствах се толкова безкрайно тъжна, животът беше толкова красив и трагичен, че ми се прииска да потърся изобавление от всичко това в смъртта. Колко хубаво и спокойно би било да бъдеш съвсем мъртъв и да не те е грижа за Ленарт и за вечерницата или за каквото и да било друго! Ева и Ленарт разговаряха весело, аз мълчах. Гърлото ме болеше и не можех да пророня нито дума, а сълзите ми само чакаха зад миглите да им позволя да потекат. От време на време Ленарт ме поглеждаше спокойно и малко равнодушно, а аз му се усмихвах вяло. И тогава внезапно и съвсем неочаквано той каза:

— Кати наистина има сладки уши.

Той го каза съвсем между другото, все едно бе установил, че кафето става за пиене. Просто ей така: „Кати наистина има сладки уши.“

Но това беше достатъчно. За миг се поколебах дали да не започна да мятам кафеените чаши, за да изразя по някакъв начин това идиотско щастие, което експлодира в мен. Оказа се, че имам сладки уши... о, само да можех да си ги сваля и да му ги подаря като малък спомен! Имах сладки уши... благодаря ти за това мили, мили Боже, и защото животът е тъй прекрасен, и защото си направил толкова много вечерници и толкова други хубави неща и колкото и да си бързал, пак си намерил време да направиш за мен две сладки уши, благодаря ти мили, мили Боже!

Колко прекрасен беше животът! Едва се сдържах да не скоча от стола и ако можех да размахам своите сладки уши, щях да го направя.

Нямах вече болка в гърлото, която да ми пречи да говоря. Така се разприказвах, та чак се уплаших от себе си. Заразих Ева и Ленарт и ние вдигнахме толкова шум, че околните започнаха да ни гледат замислено.

— Трябва все пак да се съобразяваме със студените южняци — каза накрая Ленарт. — Те не свикнали с нашата бурна северна радост от живота.

Едно обаче е сигурно. Когато си влюбен, щастливите мигове не траят дълго. В радостта си за своите сладки уши бях забравила, че след няколко часа ще трябва да се разделя с Ленарт. Разбрах това едва когато се озовахме в предверието на хотела и си подадохме ръце за сбогом. Ленарт беше взел стая в същия хотел. Кой би помислил такова нещо? Той обаче искаше да вечеря с няколко свои италиански приятели, да си легне рано и на следващата сутрин да тръгне към седем часа. Ние с Ева пък трябваше да вечеряме със семейство Густафсон, госпожа Берг, господин Малмин и всички останали и какво значение имаха тук някакви сладки уши?

— Довиждане! — каза Ленарт и ни раздруса енергично ръцете.

Довиждане... какво разбираше той от това? Може би след двадесет години на някоя стокхолмска улица, не, тогава вече отдавна щях да съм мъртва, угаснала след един безрадостен живот. Отново ме обзе най-черно отчаяние. Побързах да се скрия в стаята ни, хвърлих се на леглото и заплаках.

В края на краищата обаче слязох да вечерям. До мен седеше господин Густафсон и говореше за своя шеф. Причерняваше му при мисълта за деня, в който щяхме да потеглим за Швеция. Накрая дори и той забеляза, че отвърщам някак едносрично. Погледна ме със загрижени очи и попита дали не съм болна. Погали състрадателно ръката ми и предложи:

— Вземете медицински въглен, това помага.

Ах, защо не беше толкова лесно!

След вечеря цялата компания реши да се пренесе в един нощен клуб. Отказах да тръгна с тях. Исках да си остана в стаята и да плача. Ева веднага прояви готовност да седне на ръба на леглото до мен и да сменя кърпичките ми, но аз я помолих да върви с другите.

— Напълно достатъчно е, че аз ще остана вкъщи и ще тъгувам — каза аз. — Не е нужно да разваляме вечерта на господин Малмин.

— Пет пари не давам за господин Малмин — отсече Ева.

Накрая обаче успях да я убедя, че наистина ще се чувствам най-добре, ако си плача сама.

Тя тръгна и тогава вече аз наистина се разциврих. Но след няколко минути Ева дотича обратно. Беше много развълнувана.

— Познай кой си седи долу във фоайето и чете вестник — каза тя.

Вдигнах зачервеното си мокро лице от възглавницата.

— Да не е Синята брада, че си се ококорила така?

— Не е Синята брада — продължи Ева, — а Ленарт Великолепни. Ако за теб не е едно и също.

Отново се хвърлих с рев върху възглавницата.

— Я ме чуй сега — рече строго Ева. — Престани да хленчиш! Върви долу при Ленарт, нали това искаш!

Аз поклатих глава, съвсем обезверена.

— Не разбираш ли, че не мога просто така да тичам след него!

— Тогава го остави той да тича след теб — каза Ева. — Вземи си нещо за четене и седни във фоайето. Направи се, че не си го забелязала! След известно време той ще те забележи и тогава ти ще можеш да се направиш на страшно изненадана.

Изкушението да го видя още веднъж беше твърде голямо... нямаше място за колебание! Скочих и напудрих най-тежките следи от сълзи.

— Ето — каза Ева и сложи в ръцете ми моята малка „Божествена комедия“.

Вероятно щях да изглеждам доста странно седнала в единадесет часа вечерта във фоайето на хотела с „Божествена комедия“ в ръце, но това в момента нямаше никакво значение. Нямах подръка друго четиво и освен това бързах. Взех книгата и се втурнах надолу по стълбите, обзета от страх, че Ленарт може вече да е изчезнал.

Но не беше. Седеше скрит зад вестника си. Но косата му, която се подаваше отгоре, не можеше да бъде сбъркана. Имаше само една такава коса в целия свят.

Седнах в едно кресло на подобаващо разстояние от Ленарт и отворих книгата. Озовах се точно на мястото, където Данте среща

Франческа ди Римини в ада и тя му разказва за забранената си любов към зет си Паоло. Колко тъжно свършваше! Двамата влюбени седят заедно и четат една книга за любовта и тъкмо когато се хвърлят в обятията си, влиза мъжът на Франческа и ги убива.

Франческа завърши спокойно и тихо: „Този ден не четохме повече.“ Бедната Франческа! Толкова ми беше жал за нея. Надзърнах плахо над книгата. Кога най-сетне Ленарт щеше да ме забележи? Кога да започна да се правя на изненадана? Толкова ли го интересуваха спортните новини?

Минутите минаваха. Ленарт четеше. Върнах се при Франческа и прочетох още веднъж тъжната ѝ любовна история. Този път вече не ми прозвуча толкова трогателно. Ленарт очевидно беше стигнал до обявите. Да не би да си търсеше работа? Или пък учеше обявите наизуст? И тъкмо това ли трябваше да прави тази вечер? В нашата единствена, скъпоценна вечер?

Отново зачетох за Франческа. Тази жена наистина можеше да те изкара от кожата. Стигнах до убеждението, че адът е бил най-подходящото място за нея. Бях толкова нервна, че кожата ме сърбеше. Защо всъщност вестниците са толкова дебели, та на хората са им необходими няколко часа, за да се преборят с тях? Ако не свърши скоро, тогава...

Тогавя Ленарт премина към уводната статия. Не, това вече наистина беше прекалено. Не издържах повече. Мразех вестниците. Мразех себе си и Ленарт, и всички други, за чиито имена в този миг не си спомнях. Искях сега, в същия този миг, да си тръгна. Искях завинаги да забравя този дългокрак, непоносим, четящ вестник идиот, а своите сладки уши щях да запазя за себе си!

Най-сетне Ленарт отпусна вестника. Усмихна се, като ме видя. Усмихна се! Никой човек на земята не изглежда толкова мил както Ленарт, когато се усмихва. Обичах го!

Да...

„Този ден не четохме повече.“

---

[1] „Санта Мария дел Фиоре“ — величествена катедрала, символ на Флоренция. Бел.пр. ↑

[2] „Кампаниле“ — камбанарията, която се издига редом с флорентинската катедрала; проектът ѝ е дело на Джото — италиански

живописец (1266–1337). Бел.пр. ↑

[3] Беатриче Портинали — любимата на Данте; той я видял за пръв път, когато била на девет години. Бел.пр. ↑

[4] Фра Анжелико — италиански художник (1387–1455). Бел.пр.

↑

ШЕСТНАДЕСЕТА ГЛАВА

— Бира, уве, панини! Бира, уве, панини!

Протяжните викове на търговците се обединяваха в шумен хор, когато влакът спираше на някоя гара. Но те не продаваха само бира, грозде и сандвичи. Човек можеше да получи също вино, големи бутилки кианти в плетени кошнички, ликьори, „чоколата“ и „сигарете“ и малки възглавнички, в случай, че беше уморен и му се спеше. Италианецът очевидно се учи да продава още от люлката. Туристът лесно може да остане с впечатлението, че целият италиански народ се е наредил пред него с евтини верижки, корали, кутии от черупка на костенурка, пощенски картички, копринени кърпи и бира, „уве“ и „панини“ в ръцете и иска да продава.

Двете с Ева купихме с готовност бира, „уве“ и „панини“ и тъкмо приключихме с търговията, когато влакът потегли. Дъвчейки замислено своите хлебчета, ние съзерцавахме хълмистия пейзаж, където бели волове пристъпваха кротко пред плуговете под сребристосиви маслинен дървета и като в библейски картини пасяха големи овчи стада. Малки бели селца спяха, облени в слънчева светлина. В далечината синееха Апенините.

Пътувахме към Рим. Към Рим, закъдето водят всички пътища.

Но не трябваше ли всъщност да се приближаваме към града по някое от белите шосета с тояжки на поклонници в ръка?

Не, защото, тъй да се каже, и всички влакове водят към Рим. Всички ние, поклонници от Стокхолм и Аскерзунд, и Вернамо, потеглили към Вечния град, седяхме в своите резервирани купета и се протягахме върху бели възглавници. Някак странно удобно поклонническо пътуване.

Но във влака имаше и вагони трета класа! Човек не знае какво е пренаселеност, докато не види препълнен вагон трета класа в Италия. Когато казвам препълнен, наистина имам предвид препълнен вагон. С други думи: в него няма само толкова хора, колкото са седалките. Не. Но ако кажа, че на всяко място, предназначено за един човек, седят по

двама и коридорите са така претъпкани, че стените се издуват навън и че онези, които не са намерили място вътре, висят от влака, заловени за дръжките на вратите, то ще се получи приблизителна представа за това, как изглежда един препълнен третокласен вагон в Италия. В Швеция това би завършило зле, дори и през Седмицата на учтивостта. Хората биха се настъпвали злобно по кокошите тръни и биха се заплашвали взаимно. Италианецът обаче наистина е гъвкав и приспособим.

И така, пътувахме към Рим. С по един сандвич със салам във всяка ръка. В разгара на закуската старши учителят Малмин надникна в купето ни и попита дали би могъл да поседне при нас. Позволихме му. Дори се опитахме да му предложим сандвич, но той отказа с потреперване. Беше изтупан, резервиран господин, не от типа, който дъвче сандвичи на публични места. Но явно все пак му доставяше някакво удоволствие да гледа как Ева гризе жизнерадостно своето хлебче.

Господин Малмин беше ерген и философ: едното очевидно беше следствие на другото. Беше съзрял в сянката на Шопенхауер и знаеше теоретически всичко за жените. Още в началото на познанството ни той ни обърна внимание, че в действителност всички големи философи били настроени негативно към нашия пол и очевидно са можели да се лишат от всичко, което се нарича жена.

— О, ние също бихме могли спокойно да се лишим от старите философи, така че сме квит — заяви Ева.

Струва ми се, че господин Малмин възприемаше Ева направо като предизвикателство към Шопенхауер. Изглеждаше обезпокоен, това ставаше ясно с всеки следващ ден. А където звучеше звънкият смях на Ева, със сигурност можеше да бъде открит и господин Малмин. Външно той запазваше чудовищното си превъзходство, но понякога човек можеше да го изненада как разглежда Ева с погледа на гладно дете. Ева не забелязваше нищо, поне така се държеше. Смееше се все тъй безгрижно и продължаваше да се отнася със старши учителя без никакъв респект, както от самото начало. Сега тя отново си седеше преспокойно, размахваше сандвича и дори попита Малмин не му ли е хрумвало да направи предложение на Фрида Стрьомберг.

— За Бога, не — отвърна Малмин сепнато.

— Много глупаво — укори го Ева. — Фрида е златен човек. И освен това умее да готви! Убедена съм, че Шопенхауер няма да има нищо против. Но вероятно ще бъде по-трудно да се убеди Фрида.

Господин Малмин стана и излезе. Не искаше да слуша повече за Фрида Стрьомберг. Но Ева явно беше посяла някакво семенце в душата му, макар и не точно такова, каквото ѝ се искаше. Малко по-късно, когато седях сама в коридора и гледах Апенините, господин Малмин се приближи и започна да говори за Ева. Той се изразяваше много смътно и неясно, но очевидно искаше да знае дали Ева вече е обвързана с някого.

— Не повече от обикновено — отвърнах аз съвсем искрено.

— Не повече от обикновено ли... какво означава това? — попита озадачен господин Малмин.

— Ами... — проточих аз, — има пет, шест в резерва, а за един или двама е малко сгодена. Но не мога да твърдя, че е обвързана.

Господин Малмин се втренчи ужасен в Апенините. Толкова го съжалявах! Не биваше да го натъждавам. Искях само деликатно да му обясня Евиния принцип: „Един мъж не е достатъчен.“

— Само не губете кураж — казах му аз утешително и го потупах по рамото, — бихте могли да се кандидатирате.

Тогавя обаче господин Малмин заяви, че аз изобщо не съм го разбрала. Той попитал само от любопитство, това било единствената причина.

Да, да, господин Малмин питаше толкова често и толкова много, и толкова дълго от чисто любопитство, че човек трябваше да е готов за всичко. Но този път несъмнено не беше само любопитство. Самата аз бях сполетяна от нещастна любов и познавах симптомите. Реших да дръпна една назидателна реч на Ева и да я помоля в бъдеще да борави по-внимателно със своите трапчинки.

— Господин Малмин е толкова мил и великолепен, да, това може да се каже със сигурност — казах ѝ аз. — Той не заслужава да го използваш като волейболна топка.

— О, и това ми било топка! — засмя се Ева.

— Само не се дръж така високомерно — предупредих я аз.

— Но какво толкова съм направила? — ококори очи ядосано Ева. — Би ли могла да твърдиш, че съм окуражавала Малмин?

Не, не можех да твърдя такова нещо, ако трябва да бъдем честни. Тя не беше направила нищо повече от онова, което правеше винаги — да живее весело и шумно. Опитах се да ѝ обясня, че един толкова сериозен и сдържан човек като Малмин се превръща в безпомощна жертва, когато срещне толкова жизнерадостно същество като Ева и... да, с две думи, тя би могла да бъде малко по-предпазлива, завърших аз благоразумно, макар че всъщност не знаех как би могла да изглежда на практика тази предпазливост.

— Човек вече не може и да се весели — ядоса се Ева. — Е, добре. Следващия път, когато Малмин се засмее близо до мен, аз ще кажа: „Не, господин Малмин, нека по-добре поговорим за смъртта.“

Резултатът от моята назидателна реч беше, че когато господин Малмин отново се отби в нашето купе, Ева застина в своя ъгъл сериозна като за погребение, скри трапчинките си, като стисна уста и така всмука страните си, че да убие всяка надежда у него.

Господин Малмин я погледна боязливо и попита да не би да не се чувства добре.

— О, не, чувствам се добре — отвърна Ева. — Мисля си за смъртта и се чувствам много добре.

Господин Малмин поклати глава и си тръгна.

— Смяташ ли, че имаше полза? — попита с надежда Ева.

— Не се дръж като глупачка — срязах я аз. — Не е необходимо да се правиш, че не разбираш какво имам предвид.

Припомних ѝ, че Малмин не е единствената жертва на нейните трапчинки. Имаше във Флоренция един беден червенобузест хотелски портиер, който вероятно сега проливаше сълзи за нея.

— Ах, това е нещо съвсем различно — каза Ева. — Всички портиери ме харесват.

Напълно права беше. Тайнствената притегателна сила, която упражняваше Ева върху хотелските портиери, можеше да даде материал за докторска дисертация на някой изследовател на свръхестествените явления. Щом я съзре, всеки портиер моментално захвърля багажите, блъсва настрана махараджата на Мизорам или друг някой незначителен гост, когото обслужва в момента, и се втурва с поклони към Ева, за да ѝ връчи ключа за кралския апартамент. Мен изобщо не ме забелязва. Стоя си аз там с моята усмивка, все по-смирена с всяка следваща минута. Смотолевям унило някой въпрос,

например дали има поща за мен, и тогава той ми хвърля презрителен поглед и казва, че такава няма.

Камериерките обаче ме обичат и аз също обичам камериерките. Особено в Италия. Ние се усмихваме и си кимаме и аз говоря някаква смес от всички известни езици. Те разбират без проблем какво имам предвид — че за мен Италия е най-хубавата страна на земята, че италианците са много мили, талантливи и работливи, че днес времето е хубаво и утре пак ще бъде хубаво и че искам роклята ми да бъде изгладена „субито“, т.е. веднага.

„Субито!“, повтарят те с блеснали от любезност очи. „Субито“, казват и кимат в съгласие. Да, роклята трябва непременно да бъде изгладена веднага. „Субито!“

Сетне те изчезват с роклята и три часа по-късно аз, само по копринени гащички, съм готова да се покатеря върху венецианския кристален полилей, за да успокоя разтрепераните си нерви. След пет минути трябва да съм в ресторанта и макар че розовите копринени гащички могат да бъдат много приятна гледка, те все пак не са се наложили като вечерно облекло, поне не в най-добрите ресторанти.

Но аз обичам камериерките. Макар че нямаме предвид едно и също, когато казваме „субито“.

Ева продължаваше да мисли за смъртта в ъгъла си, аз пък се наместих удобно в своя ъгъл и се замислих за Ленарт.

Нашата последна вечер във Флоренция ме убеди окончателно — нямаше спасение за мен. Бях обречена да обичам Ленарт Зундман завинаги. А сега на всичкото отгоре бях започнала да храня надежда. Беше жалка мъничка надежда, но много упорита, не искаше да умира. Хранех я с разни дребни, но многозначителни подробности, поне си въобразявах, че са многозначителни.

Очите на Ленарт излъчваха такава нежност, когато ме откри във фоайето във Флоренция, това беше първото. Той ме разходи с колата си онази нощ, това беше второто. С часове обикаляхме тъмните тоскански улички и аз му наговорих толкова глупости за себе си, а той ме слушаше — о, колко прелестно слушаше той! Нима щеше да обиколи цяла Тоскана през нощта, ако не изпитваше никакви чувства към мен? И освен това беше обещал да ни потърси в хотела в Рим, това беше третото. Нас, не мен, това беше червейчето на съмнението. Не беше съвсем сигурно, че идва тъкмо заради мен. Той всъщност не беше

казал нищо, което да е свързано именно с мен. Единственото, което каза, бе, че Ева е прелестна и забавна. Ах, сладка, весела Ева, не ми отнемай моето единствено агънце, ти, която имаш цяло стадо овце!

След няколко минути трябваше да пристигнем. Сърцето ми биеше гръмко в очакване. В очакване на Рим и възможността да видя отново Ленарт и с надежда, че навярно въпреки всичко той ще дойде заради мен.

— Всъщност това е несправедливо — каза внезапно Ева. — Само защото си влюбена ти си прекарваш в Италия много по-добре от мен. Когато аз видя хубав изглед, казвам, че това е хубав изглед. Ти обаче, понеже си влюбена, скачаш и се разсипваш от възхищение. Нима трябва да плащам за всичко това също толкова, колкото и ти.

— Защо не опиташ да се влюбиш малко в господин Малмин? — предложих аз. — За да получиш нещо срещу парите си. В разхубавяващия пламък на твоята любов Колизеят^[1] и термите на Каракала^[2] ще се превърнат във фантастични преживявания.

Ева обаче заяви, че не била толкова бедна, та да се влюбва в господин Малмин само заради някаква печалба.

— Тихо, Ева — прекъснах я аз и сложих ръка на рамото ѝ. — Погледни тези грозни, порутени сгради. Знаеш ли какво е това? Това е началото на Рим, знаеш ли, на Вечния град... о, Ева!

— Ами, да, Вечния град — каза весело Ева. — Тези къщи изглеждат така, сякаш не са ремонтирани от времето на Ромул и Рем.

---

[1] Колизеят — най-големият римски амфитеатър, построен през 75–80 г. сл. Хр. Руините му са запазени и до днес. Бел.пр. ↑

[2] В древния Рим обществените бани били представителни постройки с няколко отделения; Каракала е римски император, управлявал от 212–217 г. сл. Хр. Бел.пр. ↑

СЕДЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА

Слънцето печеше безжалостно над форума и въздухът трептеше от жегата. На камъните, останали от Цезаровата ростра^[1], седяхме ние с Ева и разглеждахме почтително древния мрамор около нас. Въпросът за смъртта очевидно продължаваше да занимава Ева, защото внезапно тя каза:

— Знаеш ли, Кати, мисля си за нещо. Представи си колко малко хора всъщност са живи. Повечето отдавна вече са измрели.

— Да, малцина сме ние, живите — отвърнах и внезапно се почувствах толкова благодарна, че съм сред тези, които още виждат розите около храма на Веста и могат да усетят в лицето си топлината на слънцето, вдигайки поглед към мраморния капител с Диоскурите^[2].

О, колко мъртви бяха всички тези владетели на света, които са седели някога тук и са се разпореждали с живота и смъртта на цялото човечество! Но господин Малмин, госпожа Берг и господин Густафсон и всички ние бяхме живи. Разхождахме се под жарките слънчеви лъчи на съвсем живите си крака и живите ни гласове изпълваха въздуха с глупаво бърбене. А всъщност мястото ни не беше тук. Тук не беше за живи хора.

Тук не биваше да се разхожда Фрида Стрьомберг в лятната си рокля на големи цветя! Предпочитах да виждам около себе си фигури в бели тоги, които се носят между огромни позлатени статуи и великолепни мраморни дворци, блестящи от злато и лазурит, а не между изпотрошени колонади и потъмнели руини. И господин Малмин да се маха! Искам да чуя как Цезар говори на римляните от ораторската си трибуна. Искам да видя лицето на Брут^[3] с момчешки, меки черти, разкривено от омраза в момента, когато вдига камата срещу своя повелител и приятел. Искам да е петнадесетият ден на март 44 година, а не този обикновен септемврийски ден две хиляди години по-късно. Изчезвай, господин Густафсон, ела, Марк Антоний^[4], ти, най-безразсъдният сред римляните! Излез и произнеси прочутото си посмъртно слово за Цезар и предай тялото му на пречистващия огън!

Обичам те заради твоята доблест и безразсъдство, Марк Антоний. Ти си жертвал една империя заради жената, която си обичал, ти си загинал в името на любовта си. Затова те обичам. Излез, Октавиан^[5]! Твоите устни са стиснати така строго, пък и тази женска поличка нещо не ми харесва. Тя не подхожда на мъж, влязъл в историята под името император Август. Но независимо от това: излез! Изчезнете, госпожо Берг и госпожо Густафсон, излез, Фулвия^[6], ти, жестока, кръвожадна Фулвия! Или не, остани си по-добре в царството на мъртвите, там ти е мястото! От твоята пъклена жестокост розите по форума ще увехнат. Ти си заплюла мъртвото лице на Цицерон^[7] и си пробола с игла езика, който ти е казвал истината. Ти си набила главата му на кол тук, на форума, а под нея си наредила да заковат ръката, под която са излезли толкова много латински съчинения. Остани си в царството на мъртвите, Фулвия! Поне веднъж да беше проявила женска доброта и милосърдие! Сега можеш да съжаляваш, сега е твърде късно.

Кой беше казал, че трябва да бъдем добри, преди да е станало твърде късно? Не беше ли Марк Аврелий^[8], чиято статуя в зелена патина видях преди малко на Капитолия? „Не живеј така, сякаш имаш хиляда години пред себе си. Над теб витае смъртта. Докато си жив, докато можеш — бъди добър!“

О, небеса, внезапно усетих колко кратко е и моето време! Живеем една-единствена нищожна минута, осъзнах това с ужасяваща яснота тук — на форума. Осъзнах и още нещо. Каквото и да говорим за господин Малмин и госпожа Берг, и Густафсонови, и другите — те във всеки случай имаха едно забележително качество: бяха мои съвременници. Те споделяха тази малка минута на живота с мен. И ако исках да бъда добра, трябваше да започна от съвременниците си. Те бяха единствените, които ми бяха под ръка. Единствените, за които можех да направя нещо. О, времето беше толкова малко! Господин Малмин, господин Малмин, скъпи мой добър съвременнико, тичам към теб и искам да бъда добра! Потупвам го по гърба, за да привлека вниманието му: чуйте ме, скъпи господин Малмин! Но скъпият господин Малмин явно никога не е чел Марк Аврелий и не разбира колко забележително е това, че споделя с мен кратката минута на живота. Той се отърсва нетърпеливо от ръката ми и продължава разговора си с екскурзовода.

— Тук наистина човек долавя шепота на историческите спомени — казва той дълбокомислено.

Аз обаче се ядосвам на моя скъп съвременник.

— А, да, вие господин Малмин, имате шум в ушите още откакто преминахме през Сен Готар — тросвам се и се отдалечавам, защото наистина е много обидно да се отнесат така към твоето желание да бъдеш добър.

Необходима ми е друга жертва на моята доброта, някоя по-възприемчива. Оглеждам се с търсец поглед. Пред храма на Веста^[9] е седнала госпожа Берг като малко поувехнала весталка с изпружени уморени нозе. Тя се е втренчила с празни очи пред себе си. Разсипана е от горещината и не проявява особен интерес към римския форум. Наблюдавам я внимателно, за да видя дали и тя не долавя шепота на историческия спомен. Но не, госпожа Берг не за пръв път е в Рим и отдавна е приключила с шепота. Госпожа Берг не смята, че е длъжна да проявява някакво въодушевление в Италия нито пред красотата на Венеция, нито пред съкровищата на Флоренция или пред паметниците на Рим, защото тя вече е виждала всичко — ние, другите, трябва да сме наясно с това. Според нея ние се държим глупаво, когато пляскаме с ръце и викаме „Ах!“ и „Ох!“. Впрочем тя съжалява, че изобщо се е записала за тази екскурзия. Трябвало е да си остане у дома и да се грижи за къщите си в Стокхолм, както неведнъж ни увери.

Сядам предпазливо до нея. Тя изглежда толкова угрижена. Може би е душа в нужда, която мога да успокоя, една от моите съвременнички, с които мога да бъда добра.

— Погледнете как се подуват краката ми от горещината — казва госпожа Берг и вдига нозете си върху един от ъгловите камъни на някогашния храм.

Оставям я да се оплаква, слушам и съм добра. Скоро тя вече е успяла да стигне до любимата си тема: къщите, които дава под наем и които не носят добра печалба и чиято поддръжка струва толкова много — тук, на форума, тя има и най-плашещите примери, докъде се стига, когато къщите не се поддържат в добро състояние. Пък и безумната данъчна политика, госпожа Берг е истински бясна! Опитвам се да насоча вниманието ѝ към по-широките исторически перспективи. Няма нищо ново под слънцето, най-малко оплакванията от данъците. Нали някога и тук, на форума, нахлула тълпа римлянки, разгневени на

Марк Антоний? Как си е позволил да им налага толкова неразумни данъци, нима е искал да ги изкара на улицата, за да си печелят парите там?

— Е, да, трябва да имаме възможност да се оплакваме — кимна госпожа Берг. — Не да си хленчим тихо у дома, а да надигнем гневно и шумно глас пред министерството, за да се стресне финансовият министър — ето така трябва да бъде!

Госпожа Берг изглежда обидена. Тя явно не разбира, че аз само се опитвам да бъда добра и да я насоча към по-ведри мисли. Опитвам всичко, което е по силите ми, за да пробудя радостта ѝ от живота, който е толкова кратък, и от слънцето, цветята и богатата на спомени земя, на която сме седнали. Но тя се противи. Не иска да се радва. Накрая признава малко мрачно, че форумът е „ужасно красив“.

Юлий Цезар, Марк Антоний, Август, чухте ли? Достопочтени сенки, може би е най-добре да се върнете обратно в голямото мълчание и да оставите Форум на госпожа Берг, защото тя все пак го намира за „ужасно красив“.

Предполагам, че в течение на деня шумът в ушите на господин Малмин се беше увеличил, защото той не можеше да направи и една крачка в този град, без да чуе дори виковете на уличните камъни. И през цялото това време той се движеше в близост до Ева. Когато стигнахме до Колизея, той подхвана дълга културно-историческа лекция. Спря се подробно на християнските мъченици, които са гинели на чудовищната арена там, долу.

Накрая Ева каза:

— О, горките мъченици! Колко хубаво е, че не съм малка езичница, която нарушава закона!

Погледнах към арената, окъпана в слънчева светлина, представих си самата себе си като безпомощна жертва на кръвожадните лъвовете. О, могла съм да бъда мъченик, само да бях се осмелила. Но си знаех, че съм страхлива. Ако бях мъченик, щеше да е достатъчно лъвът да ми хвърли само един поглед и аз щях да се втурна, останала без дъх, към ложата на императора и да се отрека от вярата си. Знаех това и потръпвах от възхищение, когато мислех за мъчениците, които бяха дали светъл пример за това, че човешкият дух не може да се сломи с

насилие. Толкова храбри хора бяха съществували през всички епохи, като се започне с мъчениците и се стигне до борците от съпротивата от най-ново време. От никого не се възхищавах повече. Но кожата ми настръхваше при това възхищение.

— Не бих могла да взема участие в съпротивително движение — казах мрачно аз. — Щеше да е достатъчно съвсем малко да ми стегнат палците в инквизиторското менгеме и аз щях да издам на място цялото движение и всички мои другари. Щях да изпея имената и адресите, и телефонните номера, и особените белези на цялото движение.

— Аз не бих направила такова нещо — каза Ева. — Юнакът с менгемето щеше да получи моя телефонен номер и това щеше да спаси положението.

— О! — намеси се господин Малмин, — нима бихте се сприятелили с врага?

— Не съм казала такова нещо — възрази Ева. — Врагът щеше бързо да подвие опашка, иначе такова съпротивително движение щях да му организирам, че да му настръхнат косите!

Убедена съм, че Ева би организирала собствена „съпротива“ дори срещу лъвовете в Колизея. Тя като нищо щеше да вкара всички тях в правата вяра.

Попитах госпожа Берг дали не намира и Колизея за ужасно красив и тя го потвърди. След такова окуражаване гигантският стар цирк би трябвало да устои на времето поне още няколко столетия. А това е хубава перспектива. Защото, ако рухне Колизея, ще рухнат Рим и целият свят. Така поне вярвали древните!

После поседнахме горе, на Пинчо^[10], и наблюдавахме залеза и сладките малки римски деца, които играеха под зелената сянка на дъбовете.

Невинните дребосъци очевидно не бяха обезпокоявани от историческия шепот. Те изобщо не подозираха, че някога е имало една ужасна лелка Месалина, която не се е държала твърде изискано тук, горе, на Пинчо. А злодеят от кукления театър, на когото ръкопляскат, е много по-вълнуващ от стария зъл Нерон, чиято урна някога била заровена също тук, в земята на Пинчо.

Но Ева се интересуваше от Нерон. Тя искаше да знае къде точно е заровила урната му неговата робиня в онази юнска нощ преди много време.

— Не е ли странно? — попита тя. — Дори за този звяр, който е бил мразен от всички хора, се е намерила една любяща жена, която не го е изоставила до последно. Дори такъв негодник като Нерон е имал своята Акте, която заровила с нежни ръце урната му в тази земя и тихо плакала за него, преди да си тръгне.

— А за мен, какво има за мен? — попита господин Малмин и погледна Ева дяволито и неочаквано предизвикателно.

— Вие не сте никакъв звяр, господин Малмин — каза Ева. — Първо подпалете Рим, после ще видим!

---

[1] Трибуна на форума в древния Рим, украсена с носове на пленени неприятелски кораби; Цезар — велик римски държавник и пълководец (100–44 г. пр. Хр.). Бел.пр. ↑

[2] Диоскури — богове близнаци, синове на Леда, закрилници на корабоплаването. Бел.пр. ↑

[3] Брут — римски патриций и довереник на Цезар, оглавил заговора срещу него; впоследствие се самоубил. Бел.пр. ↑

[4] Марк Антоний — римски държавник и привърженик на Цезар (143–87 г. пр.Хр.), попаднал под влиянието на египетската царица Клеопатра. Бел.пр. ↑

[5] Октавиан — първият римски император (63 г. пр. Хр. — 14 г. сл.Хр.); наречен Август. Бел.пр. ↑

[6] Фулвия — една от най-известните римлянки (40 г. пр.Хр.), прочута със своето властолюбие. Бел.пр. ↑

[7] Цицерон — велик римски оратор (106–43 г. пр.Хр.); като държавник бил непримириим противник на всички диктатори. Бел.пр. ↑

[8] Марк Аврелий — римски император (161–180 г. сл. Хр.). Бел.пр. ↑

[9] Веста — римска богиня на дома и огнището. Бел.пр. ↑

[10] Пинчо — хълм северно от Рим, където в античността се намирили градините на римските патриции. Бел.пр. ↑

ОСЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА

Но защо Ленарт не се обаждаше? Нали беше обещал. Той каза, че ще се обади веднага щом пристигне. През първия ден в Рим бях толкова щастлива, толкова убедена, че телефонът всеки миг ще звънне и като вдигна слушалката, ще чуя топлия тъмен глас на Ленарт. Но телефонът не иззвъня нито веднъж. Впрочем иззвъня, но беше господин Густафсон, който попита дали искаме да отидем с него и жена му на пазара за стари вещи, а после господин Малмин ни предупреди, че долу в катакомбите е хладно и затова е добре да си вземем връхни дрехи. Накрая получих истински страх от телефона, не само когато мълчеше, но и когато звънеше. Нима нямаше да се обади? Може би вместо това щеше да ми пише... едно набързо надраскано писмо, че „ще се срещнем тази вечер в Улпия“. Непрекъснато тормозех портiera с въпроса, дали има писмо за мен.

О, да, имаше писмо. От Ян. Той ми пишеше много мило, че му се иска да се надява, че някой друг сега ме прави по-щастлива, отколкото е успял той, и че въпреки всичко бих могла да си спомням с малко топлина за времето, когато сме били заедно. Да не страдам от угризения на съвестта заради него, така пишеше той, „все някога ще дойде нова пролет“. Вероятно щеше да стане така и вероятно аз понякога щях да си спомням с топлина за Ян. И все пак усещах съвсем ясно, че нищо не е така мъртво, както една любов, която току-що си погребал.

А времето летеше толкова бързо и Ленарт не се обаждаше. С натезало сърце обикалях града и усърдно разглеждах църквата „Свети Петър“ и термите на Каракала, християнския Рим и античния Рим. Разходих се по „Виа Венето“, където можеха да се видях елегантните римлянки, седнали да пият чай, смесих се с народа горе на Пинчо, правех всичко, което може да се изисква от един турист в Рим. Но не преживях Вечния град с цялото си сърце, както би трябвало. Защото мислех за Ленарт и в църквата „Свети Петър“, и на форума, и в

Колизея, мислех за него на Пинчо и на „Виа Венето“, и в тъмните дълбини на катакомбите. Особено в тъмните дълбини на катакомбите.

„Катакомбе ди Сан Себастиано“, „Бевете Кока-кола“ „Катакомби на Свети Себастиан“, „Пийте Кока-кола“, обявяваха два плаката на входа на катакомбите. Човек се сепваше и си представяше свети Себастиан и другите мъченици, които седят долу в мрака и гуляят безгрижно с бутилки кока-кола в ръце. Тази реклама на кока-кола, сложена навсякъде без каквото и да било уважение, наистина можеше да ти скъса нервите. Ева поклати глава:

— Обзалагам се, че когато умра и се изправя пред небесните двери, там ще ме чака плакат: „Вход към небесната обител. Пийте кока-кола!“ Аз обаче ще кажа като Кристиан Х^[1]: „Дайте ми една бира «Туборг»!“

Сетне ние слязохме в катакомбите и господин Малмин ни светеше с восъчна свещ по дългите тесни проходи, където тъмнината тежеше като камък в гърдите. А аз си мислех: ако бях мъченик, бих предпочела да ме разкъсат лъвовете, вместо да бъда затворена тук, в долния свят, без въздух, слънце и светлина.

По-късно господин Малмин ни взе със себе си в един малък ресторант близо до Виа Апия; пихме студено бяло вино и бяхме много щастливи, че не сме мъченици.

И през цялото това време аз мислех за Ленарт. Седях в ресторанта и си представях как точно в този миг проклетият телефон звъни в хотелската стая, звъни, та се къса. От такива мисли човек получава бръчки по челото. А те не ме оставяха. Докато слушах разсеяно бърбенето на Малмин и Ева, те, малките безплътни елфи на мислите, работеха в мозъка ми и нареждаха все едно и също: „Той каза, че ще се обади.“ Кой знае, може би е звънял, след като излязохме. Може би е направил единичен малък опит да спази обещанието си и после е оставил нещата както са си. Мъжете впрочем често правят така. Казват между другото: „Трябва пак да се видим!“ и наистина мислят така в този миг, но след час вече са забравили. Моята жалка малка надежда беше като пламък на свещ, който трептеше едва-едва и скоро щеше да угасне. Това беше последният ни ден в Рим. Може би беше най-добре да погребва своите надежди и върху гроба им да напиша: „Тук почива единствената голяма любов на Кати!“

Последният ни обяд в Рим беше с цялата група в хотела, където бяхме отседнали. Настроението беше ведро и спокойно и след неколкоседмично всекидневно общуване най-сетне бяхме стигнали дотам да прием брудершафт.

— Казвам се Виктор — заяви господин Малмин, — но приятелите ми ме наричат Вике.

Ева обаче настояваше да го нарича Виктор.

— Вике! — опита тя. — Нещо не ми се нрави. Рядко съм виждала човек, който е толкова много Виктор и толкова малко Вике. Виктор звучи толкова реално.

След това цялата компания се отправи към фонтана ди Треви^[2], за да хвърлим монети във водата. Иначе нямаше гаранция, че ще видим отново Вечния град. Аз също хвърлих една монета. Но, честно казано, все едно ми беше дали ще се върна тук, или не. Рим за мене беше градът на изгубените надежди.

И щеше да става все повече.

Виктор, нашият нов брат, искаше да види Рим през нощта и ни предложи да го придружим. Естествено, той всъщност се обърна към Ева, но явно не знаеше как да ме елиминира. Казах „да“, без много да му мисля. Но Ева не каза „да“. Уморена била, имала главоболие и искала да си легне. Виктор изглеждаше разсипан, когато чу това. Перспективата да види нощния живот на Рим само в моя компания в никакъв случай не го доведе до екстаз, това си личеше. Бързо го уверих, че при тези обстоятелства аз естествено не мога да оставя Ева сама. Но Ева заяви много категорично, че не ѝ е необходима друга компания освен нейното главоболие. Тя настоя ние с Виктор да излезем сами и заръча:

— И добре се повеселете!

И за да не ме обиди, Виктор ме увери, че ще му бъде много приятно да се поразходим сами. Хвърлих обиден поглед към Ева, която така безпардонно се бе отрекла от мен. А после ние с Виктор тръгнахме да се веселим.

Изпихме всеки по чаша „Аква ди Треви“ и послушахме един певец с мощна гърд да пее „Санта Лучия“, едно от най-ефективните средства, което са измислили италианците, за да измъчват чужденците. След като я чуе петнадесет-двадесет пъти, човек си казва, че не е лоша, оттам нататък обаче става все по-зле и когато чуеш за стотен път

мургави младежи да се разтапят от „Санта Лучия“, си пожелавах да си зло куче, на което е позволено да хапе.

Виктор беше необичайно словоохотлив тази вечер. Разказа ми за тъжното си и самотно детство и се държа наистина много човешки. Е, може би не се получи точно това, което човек си представя под „Рим през нощта“, но аз слушах с интерес и той се задълбочи надълго и нашироко в темата.

По едно време решихме да влезем в някой ресторант. Избрахме „Улпия“, там, казваха, било много приятно.

Да, в „Улпия“ било много приятно! Още виждам всичко пред себе си. Стълбата към тъмния подземен ресторант. Как слизам надолу. Виктор Малмин след мен. Музика. Хора по масите там, долу. И после една руса глава съвсем отзад в един ъгъл и един смях, който познавах: смехът на Ева, Ева — но не само тя! Срещу нея седеше Ленарт и също се смееше с ослепителнобели зъби на шоколадовото лице.

Мили Боже, помогни ми да се измъкна оттук, преди да са ме забелязали!

Обърнах се и сграбчих отчаяно Виктор за сакото.

— Трябва... трябва да си вървим — заекнах аз.

— Да си вървим ли? — изненада се Виктор. — Но защо?

Но тогава и той съзря двамата в ъгъла.

— Ах, това значи било главоболието — рече той горчиво и ние излязохме на улицата.

Не му казах нищо. Бях толкова бездънно нещастна, че не можех да говоря. Трудно беше да се каже от какво ме болеше повече: от предателството на Ева или от убеждението, че Ленарт е загубен за мен. В любовта и войната всичко е позволено, това е известно... обаче Ева... о, мисълта за това беше непоносима. Как съм могла впрочем да предположа дори за миг, че Ленарт би могъл да ме забележи, когато Ева е наблизо. Ева с нейните трапчинки, с нейното чувство за хумор и с нейния блясък.

Стоях си там на улицата и се чувствах съвсем сама на света. Самотна, отхвърлена и ненужна, със солените сълзи на горчивината в очите. До мен стоеше Виктор Малмин и си подсвиркуваше „Санта Лучия“, за да прикрие объркването си. Кой знае, може би той беше също така самотен и отчаян като мен? Стояхме си там ние, двамата

отблъснати, а долу в подземието пък си седяха Ева и Ленарт, толкова весели и самоуверени. А също и уверени един в друг.

— Виктор — казах аз и се вкопчих като удавник в ръката му, — сега ще отидем да танцуваме някъде, където и да е.

Взехме такси и се отправихме към Пинчо. И танцувахме. На един дансинг под откритото звездно небе, заобиколен от високи дървета с огромни корони. Никога преди това под звездите не бе танцувала по-мрачна двойка. Не говорехме. Само се държахме здраво един за друг и танцувахме. През почивките обаче сядахме на масата и тогава Виктор заговори, доста едносрично и без следа от предишното превъзходство.

— Да, човек е самотен — каза той. — Много самотен. Мисля си, че може би Ева... но естествено разликата във възрастта е твърде голяма. Пък и за нея има толкова много други. Този тъмен субект, с който беше в ресторанта, кой...

— Извинявай, но той изобщо не е тъмен субект — възразих аз бурно, защото не можех да понеса лоша дума за Ленарт. — Той е толкова... ох, всъщност няма значение какъв е той...

Виктор ме погледна замислено и замълча. После отново танцувахме.

Беше доста късно, когато тръгнахме да си вървим, файтонът ни трополеше по нощните улици, толкова пусти сега, след като веселият шум на деня беше утихнал. Копитата трополяха по паважа и отекваха надалеч. Облегнах изморената си глава на рамото на Виктор. То изглеждаше солидно и благонадеждно като самия Виктор.

— Не тъгувай, Кати — каза той на сбогуване пред моята врата. — Времето лекува болките. Поне някои.

Ева спеше, когато влязох.

Усмивваше се в съня си.

---

[1] Кристиан X — датски крал (1912–1947). Бел.пр. ↑

[2] Треви — голям фонтан с водоскоци, построен на задната стена на един римски дворец. Бел.пр. ↑

ДЕВЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА

— Искам да ти разкажа нещо — каза на следващата сутрин Ева. — Но ще го научиш едва когато стигнем Соренто. Пригответи се за изненада.

Кимнах мълком. Значи в Соренто щях да получа чашата с отрова! Още същата вечер щяхме да пристигнем там, можех да потърпя в края на краищата. Не очаквах „изненада“, знаех много добре какво ще ми разкаже; интересно щеше да бъде обаче как смята да ми го разкаже и как ще обясни подлото си предателство.

Гледах я изпитателно. Застанала до балконската врата, наведена напред, тя четкаше русата си коса. Косата падаше над лицето ѝ като златна грива. Подсвиркваше си бодро. Нима никак не я измъчваше това, че щеше да ми причини болка? Нима така открито ликуваше, че бе успяла да ми отмъкне Ленарт, та за нищо друго не я беше грижа? Така изглеждаше.

Започнах да прибирам дрехите и тоалетните си принадлежности. Сърцето ми тежеше и ръцете не ме слушаха, затова не напредвах бързо. Струваше ми се, че никога не съм вършила по-тежка работа. Не бях спала много през нощта, бях изморена и всяко движение ми струваше усилия. Накрая Ева забеляза, че нещо не е наред.

— Какво ти е? — попита тя. — Мъчно ли ти е?

Мъчно ли ти е, попита ястребът, докато разкъсваше яребицата! Дали ми беше мъчно? Съвсем друга дума беше необходима, за да се нарече онова, което изпитвах, дума, която не съществуваше в речника, нещо страшно, пронизващо. Не отговорих на въпроса ѝ. Внезапно обаче тя се озова до мен, целуна ме нежно по бузата и каза:

— Бедничката ми, толкова отегчителна ли беше миналата вечер с Виктор?

— А ти, как беше главоболието ти?

Не можах да потисна този въпрос.

Тя се засмя тайнствено и каза:

— То изчезна напълно. — После измъкна от ръцете ми роклята, която исках да сгъна и заяви: — Ще ти прибера багажа, така ще стане по-бързо.

За няколко минути тя свърши цялата работа. Направи го толкова сръчно и бързо, като не спираше да пее с пълно гърло:

— О, каква хубава утрин, о, какъв хубав ден!

Нима имаше някой друг на същото мнение! Стоях с увиснали ръце и без настроение и чаках да свърши. След това взехме куфарите си и слязохме във фоайето, където другите вече се бяха събрали. Ева ме блъсна шеговито в ребрата и каза:

— Хей, след няколко минути ще видим Неапол и после ще умрем, това не е ли прекрасно?

Да, прекрасно беше, съгласих се аз в себе си. Особено ако е възможно да прескочим Неапол и само да умрем!

Не ми стана по-весело, когато видях града. Наистина гледката към Неаполитанския залив беше като райско видение, а Средиземно море, което виждах за пръв път, сияеше като тъмносиньо чудо.

Но аз видях и толкова други неща, които ме натъжиха още повече. Бледи недохранени деца, бледи недохранени майки, мръсотия, беднотия и нагла просия, която вероятно се пораждаше от страшната мизерия. Майки протягаха към нас мръсните си, покрити със струпеи пеленачета, за да събудят състраданието ни, търговци се опитваха да ни натрапят с груба настоятелност своите вехтории. Това беше Италия на мизерията, каквато не бяхме срещали досега. И над всичко това светеше яркото, разобличаващо слънце Божие. Бельото, провиснало на дълги нанизии пред прозорците и над улиците, изглеждаше още по-сиво на слънчевата светлина, децата още по-бледи, мръсотията се виждаше още по-ясно. На тротоара беше легнал по корем един мъж и спеше следобедния си сън — на слънчевата светлина той изглеждаше още по-измъчен и беден; същото беше с двамата работници, които седяха на ръба на тротоара и поглъщаха оскъдната си закуска — парче хляб. Каква полза да имаш пред себе си една от най-красивите панорами на света, когато нямаш какво да ядеш? Вярвам, че крайната нужда щеше да бъде по-поносима в някое наистина ужасно и отблъскващо място,

защото там поне пред очите на бедстващите нямаше да преминават толкова много добре охранени туристи.

А ние наистина се хранехме добре! Ядохме и пихме, колкото можахме да натъпчем в себе си — ризото, котлети, сирене, плодове, вино — в един ресторант под огромна тента отзад на пристанището. През цялото време около нас се навъртаха гладни хора. Да не говорим за всички гладни котки. Те обикаляха под масите, отъркваха се в краката ни и мяукаха така пронизително, че почти не чувахме собствените си думи.

Виновен за това беше като че ли и оглушителният шум наоколо. Не бях виждала по-оживен ресторант. Той беше разположен в центъра на един несъмнено многолюден пасаж — около масите преминаваше населението на половин Неапол. Заобикаляха ни продавачи на стриди, търговци на цветя и фотографи, които с викове ни предлагаха услугите си.

— Ако трябваше да се храня редовно тук, щях да получа тумор в стомаха — заяви господин Густафсон. И то още преди да беше засвирил оркестърът.

В Италия очевидно няма закон против шума. Декоративни растения отделяха нашия ресторант от един друг ресторант, и той гъмжащ от котки, търговци, фотографи, между неговите маси препускаше другата половина на Неапол. Там също имаше оркестър. Двата ресторанта бяха конкуренти и двата оркестъра бяха въввлечени в благородното съревнование. Когато нашият оркестър поде „Санта Лучия“ така, че отекна над целия залив, другият оркестър подхвана „О, соле мио“ така, че Везувий потрепера. Двамата капелмайстори се надвикваха взаимно с посинели лица. Котките мяукаха, търговците крещяха, фотографите щракаха, населението на Неапол безгрижно вървеше напред-назад между масите, докато първичните викове на капелмайсторите се носеха към небето.

— Тук поне човек получава нещо срещу парите си — рече изтощено Ева и отмести своя котлет.

Невероятно е, че сме живели, и то години наред почти без да знаем, че съществува Соренто! Бяхме чували наистина за това място, но то не събуждаше нито следа от копнеж в гърдите ни.

В бъдеще никой няма да може да спомене в мое присъствие името Соренто, без въздухът около мен да не засияе и елейни гласове

да ме повикат отдалеко, тъй че да потъна в спомените и да забравя всичко друго.

Но в неаполското пристанище аз се качих на борда на белия параход, без да подозирам, че съм на път за Острова на блажените. О, белият ни параход наистина беше хубав, а също и яркосиньото море, чиято повърхност блестеше под слънчевата светлина. Там беше и добре познатият кратер на Везувий и скалният силует на Капри и високите планински стени на полуостров Соренто.

Но аз не разбирах, че съм на път за Острова на блажените. Всъщност изобщо нищо не разбирах. И по-късно, когато с Ева седяхме на терасата на хотела под сянката на големия чинар. Като птиче гнездо лежеше хотелът високо горе на скалата, а дълбоко, дълбоко долу в подножието на скалната стена дочувахме стенанието на Средиземно море. Вълните се разбиваха с глух шум в скалите и ни нашепваха древните си тайни. Точно срещу нас, от другата страна на залива, Везувий надигаше чело към небето, блеснало в цветовете на залеза — в тюркоазено и розово, гълъбовосиньо и бадемовозелено. Здрачът се спусна бързо и отвъд залива в дълга блестяща верига замигаха светлините на Неапол. Малки рибарски лодки се плъзгаха край пристана. Тук отгоре те изглеждаха като лодки играчки, разхвърляни безразборно от някое малко момче, на което му е омръзнало да си играе. Мъжете в лодките си подвикваха един на друг, във вечерната тишина гласовете им прозвучаваха толкова силно, сякаш те стояха до нас.

Щастлива ли бях, или нещастна? Трудно беше да бъдеш истински нещастен, след като земята е приготвила за своите наскърбени чедра такива прелестни места.

Ева седеше тихо до мен в бялата си рокля, надвесена над парапета. Тя гледаше замислено рибарските лодки. Очите ѝ като че ли издаваха загриженост? Може би все пак беше гузна, защото трябваше да ми развали тази прекрасна вечер?

— Ева — казах аз с разтреперан глас, — Ленарт много ли те обича?

Тя се стресна и се обърна разгневена към мен.

— Я повтори, ако обичаш!

— Исках само да кажа — започнах аз объркано, — мислех си дали ти и той... дали всичко между вас е ясно, така че...

Ева сложи ръце на кръста си и вдигна вежди.

— Аз на твое място щях да отида на лекар — заяви тя. — Я кажи, не виждаш ли бели мишки или пък да не би да се мислиш за Наполеон?

— О, Ева — прошепнах аз с болка и отчаяние, — аз ви видях вчера в „Улпия“.

— Е, и какво?

— Помислих си — заекнах аз, — реших, че...

— Ти си помислила и решила — прекъсна ме Ева. — Бог ми е свидетел, че за изнервени млади момичета като теб никак не е добре да мислят. Остави това на мен!

— Но защо ме излъга и каза, че имаш главоболие?

— Аз наистина имах главоболие — викна Ева. — Имах чувството, че ще полудея, ако трябва да търпя цяла вечер Виктор Малмин. Но две минути след като вие излязохте, се обади Ленарт. И какво прави истинската приятелка в такъв случай? След като те е гледала как всеки божи ден в Рим въздишаш по него и не знае къде да те търси в този миг? Остава момъка да си върви, без да знае кога отново ще го спипа? О, не! Не и такова разумно същество като мен. Затова отидох с него в ресторанта „Улпия“. Седях там цялата вечер с главоболие и разказвах какви ли не прелестни неща за теб. И нито дума за това, каква странна овца си всъщност.

Хвърлих се на врата ѝ, като се смеех и плачех едновременно.

— Прости ми, прости ми — хълцах аз.

Имах чувството, че съм се събудила от лош сън. Дори и да не видех Ленарт никога вече, поне Ева все още беше най-добрата ми приятелка. В този миг това ми се струваше много по-важно от всичко друго.

Но когато се сетих, че съм можела да срещна Ленарт, ако не бях излязла с Виктор Малмин, че бях пропуснала вероятно единствения си голям шанс, че преживях Рим през нощта с Малмин, изпаднах в дълбок и несправедлив гняв.

— Ева, мразя Виктор — заявих аз. — Мразя го. Той развали всичко.

— Да не мислиш, че не знам! — отвърна Ева. — Мислех си как ще се ядосаш на бедния Виктор, който е толкова мил. Затова реших да ти разкажа за Ленарт едва тук.

— Много разумно ох твоя страна — съгласих се аз. — Тук има толкова хубави стръмни скали. Ще блъсна Виктор от тях.

— О, ти ще му простиш, когато отново видиш Ленарт — каза Ева.

— Никога вече няма да видя Ленарт — казах аз и въздъгнах.

— Така ли мислиш? — отвърна Ева. — Ако не се лъжа, той идва насам!

Обърнах се. Някой приближаваше по терасата. Наистина беше Ленарт.

ДВАДЕСЕТА ГЛАВА

Ранно утро на Средиземно море.

— Харесва ми вратлето ти — каза Ленарт, — като на малко дете е.

Лежах по корем на пристана под утринното слънце, а Ленарт лежеше до мен. Само ние двамата, никой друг. Там, горе, хотелът все още спеше. Ева, естествено, беше будна. Тя седеше на терасата, пиеше кафе, проявяваше тактичност, за да остана насаме с Ленарт.

— Но щом се събуди Виктор, ще дойда при вас — заплаши ме тя, преди да изтичам по бански по стръмната, извита скална пътека към пристана. — Давам ти един час насаме с Ленарт. Повече не ти се полага. Дошла съм тук, за да правя плаж дори на метър от мен да лежат любовни двойки.

Но сега бях сама с Ленарт в тази ранна утрин на Средиземно море и за да се уверя, че не сънувам, хапех предпазливо ръката си, по която още блестяха солени капчици вода.

Значи харесва врата ми. Ужасно е, че възприема всичко така на парчета. Първо ушите ми, а сега врата ми — ако остана жива и здрава, може би някак щях да го убедя да ме поиска цялата. Но очевидно трябваше да се действа на етапи.

Полежах известно време мълчаливо, осъзнавайки интензивно близостта на Ленарт, слънчевата топлина, мириса на солена вода и изключителното преимущество да имам детско вратле. Това очевидно беше голяма рядкост, щом се беше харесало на Ленарт.

— Не се ли изненада, когато се появих и тук, в Соренто? — попита Ленарт. — Какво си помисли, когато ме видя снощи?

Не можех да му кажа, че от щастие едва не припаднах, макар че всъщност той искаше да чуе това. Казах само:

— Ами, каквото си мисли човек в такъв случай... Че светът е малък и такива работи.

— Ех, Кати — въздъхна Ленарт, — това ли е твоята благодарност за това, че си зарязах всички планове?

Сърцето ми биеше диво. Наистина ли си беше направил труда да дойде тук заради мен?

— Но защо си го направил? Защо си зарязал всичките си планове? — попитах аз, изпълнена с надежда.

— Ева ме убеди — отговори той. — Бяхме в ресторанта „Улпия“, както сигурно си чула. Но ти се беше посветила на този Малмин.

Значи Ева го беше убедила. Почудих се дали е било много трудно. Ленарт сякаш отгатна мислите ми, защото каза:

— Впрочем не беше нужно много убеждаване. Реших, че ще е много приятно отново да те видя. Да, и естествено Везувий. Преди всичко Везувий!

— Много мило, Ленарт! — признах аз.

После отново млъкнахме. Аз размишлявах върху феномена Ленарт.

Какво ми стана, та от първия миг така безпомощно се влюбих в него? Човек се чувстваше сигурен в негово присъствие, това беше първото. Той излъчваше сигурност и приветливост, които веднага се усещаха. В същото време и някакво превъзходство, малко ирония, така че човек се чувстваше малък. Малък, но не унижен. Сравнявах го с Ян. Превъзходството на Ян беше различно, някак потискащо. Той доста често ме укоряваше и искаше да бъда по-различна от това, което бях. И въпреки това понякога можех да се отнасям зле с него, а той не се съпротивяваше. Можех да се държа наистина гадно, без това да има последствия. А нищо не е толкова опасно, колкото убеждението, че можеш безнаказано да бъдеш гаден с някого. С Ленарт не бих могла да се държа така, бях убедена в това. Него никой не можеше да го води за носа. И едва ли щеше да му се наложи да ме укорява. Той беше спокоен и излъчваше естествена приветливост, която налагаше на околните да се държат с него по същия начин. Беше твърде сдържан, когато говореше за себе си, обаче проявяваше трогателен интерес към всичко, което разказвах за себе си.

И заради всички тези неща аз го обичах. Освен това обичах очите му, устата му и ръцете му — Боже, ето че и аз започвах да го разглобявам на парчета.

Пристигна Ева и прекъсна моите размишления.

— Виктор Малмин се събуди — каза мрачно тя и се хвърли с главата напред в Средиземно море.

— Да, Кати — каза Ленарт, — тогава ще е най-добре да ме зарежеш тук и да се заемеш с него, така ми се струва.

Вечер сядохме на площада.

— Защо си нямаме площад в Швеция? — попита Ева. — Такъв един удобен, малък пазарен площад, който е прекрасната всекидневна на целия град, където хората се срещат и се чувстват добре.

— Правилно — съгласи се Ленарт. — Точно такава неща ни трябва. Нашите пазарни площи са направени сякаш за да получат хората агорафобия^[1]. Изпратете няколко шведски архитекти тук, за да научат нещо.

Например Ян, мислех си аз. После можеше да се върне в Швеция и да сложи тук-таме по една пиаца с малки спретнати кръчми и сенчести дървета и хората щяха да се чувстват добре.

Е, едва ли щеше да бъде много забавно да седиш на пиацата в Сундбиберг в снежна буря със скорост на вятъра 80 метра в секунда, но в Швеция има и слънчеви пролетни дни и топли летни вечери.

Аз винаги ядосвах страшно Ян с твърдението, че модерното шведско градско строителство е зловец със своята монотонност и направо може да убие радостта от живота на хората, които трябва да живеят в тези градове. И като видях сега прекрасната способност на италианците да оформят всичко толкова живописно и удобно, разбрах, че съм имала право. Достатъчно беше да видиш този малък град с неговата пиаца, с тесните улички, малките весели магазинчета и градския план, който не беше чертан с линеал, а оставяше тук-таме пространство за неочаквани завои. Нима беше странно, че на човек му правеше удоволствие да скита тук? И че му беше приятно да седне на пиацата, където вечер се събираха всички и където нашият приятел Херкуланеум с добродушните очи ни сервираше кафе.

Херкуланеум имаше магазин в близост до пиацата заедно с братята си Помпей и Везувиус (имената в Италия също са живописни — защо в Швеция всички се наричат Кале?) и този магазин снабдяваше кафенето.

Случваше се да пристигнем на площада едва в полунощ, когато кафенето вече беше затворено. Тогава от някой тъмен ъгъл се втурваше Херкуланеум, изваждаше отново масите и питаше какво желаем. Полицейски час нямаше.

Времето изобщо не съществуваше през тези безгрижни дни в Соренто. Поне не за мен. Аз се носех по „вълните на живота“, без да мисля и без да броя дните и часовете. Къпехме се на пристана, правехме тен на терасата, клатушкаме се лениво по улиците в прастари фойтони, теглени от коне със сноп птичи пера на челото, влизахме в малки сумрачни магазини и купувахме ръчно бродирани кърпички и кутии за цигари, които не ни бяха нужни, ходихме с лодка до Капри и разгледахме Синята пещера. А вечер танцувахме на терасата под звездната светлина. Танцувах с Ленарт и сърцето ми биеше така силно, че се притеснявах хората наоколо да не започнат да се оплакват заради шума. Танцувах под звездите, а когато музиката спираше, чувах вечния шепот на морето под скалите. Седях в тъмното под чинара, до Ленарт, вслушвах се в плисъка на вълните, гледах към блестящите светлини на Неапол и бях напълно съгласна с Фрида Стрьомберг, която казваше за стотен път:

— О, хора, не е ли прекрасно!

Но дойде последният ден. На Острова на блажените не е позволено да се остава дълго.

Този ден ми стига за цял живот — познавам един човек, чийто девиз гласи същото. Тъкмо това изпитвах през този съвсем последен ден в Соренто, последният от поредица блажени дни, които никога вече нямаше да се върнат.

Утре щяхме да отпътуваме право към всекидневието и есенния мрак. Пътуването беше приключило. Госпожа Берг щеше да се върне при своите къщи, Фрида Стрьомберг в кухнята на своя пансион, Виктор Малмин към много самотното съществуване без Ева. Господин Густафсон щеше да се върне право при своя шеф.

— Той нищо не разбира от луковици на лалетата — изпъшка за последно господин Густафсон и плю в Средиземно море. Последният му ден в Соренто беше напълно помрачен от мисълта, колко малко разбираше шефът му от най-естествените неща в живота.

Аз обаче не исках нищо да вгорчава моя последен ден. И все пак ме гризеше безпокойство. Сега вече пътищата ни с Ленарт наистина се разделяха. Беше като пътуване във влакче на ужасите, нагоре-надолу между възторг и отчаяние.

Всичко, от което трябваше да живея сега, беше мъничката надежда, че отново ще се срещнем в Стокхолм. Но кой би могъл да

знае това със сигурност? Може би за него това тук беше малко ваканционно преживяване, което той бързо щеше да забрави. Не беше казал нито една дума, която да ми даде правото да очаквам нещо друго. И затова последната вечер беше непоносима.

Бяхме се разхождали целия ден, вземайки си сбогом с всички приветливи хора и всички любими места, а когато се свечери, седнахме под чинара. На известно разстояние от нас седяха Виктор Малмин и другите. Виктор беше страшно весел. Правеше смешки и разказваше анекдоти и Фрида Стрьомберг се превиваше от смях. Госпожа Берг също беше в необичайно добро настроение може би защото това пътуване на изпитанията скоро щеше да приключи. Но господин Густафсон седеше сам встрани и имаше вид на обзет от мирова скръб. Усещах, че сме сродни души. И аз изпитвах същото.

Историите на Виктор ставаха все по-весели. Внезапно обаче той млъкна и повече не проговори и ние виждахме само върха на цигарата му като припламваща точка в тъмното.

Понякога се питам дали в Ева не се крие една малка садистка, макар че иначе е толкова добросърдечна. Внезапно тя запя, тихо и някак отсъстващо: „Подай ми още веднъж ръце за сбогом...“

Тогавя Виктор Малмин се надигна и изчезна.

И тъй като знаех, че след няколко жалки часа ръцете на Ленарт щяха да се протегнат за сбогом към мен, аз също не изтърпях. Надигнах се и побягнах, без да дам никакво обяснение. Трябваше известно време да бъда сама. Затичах се по скалната пътека към морето.

— Бона сера — поздрави ме младият италианец, който беше спасител там.

От пристана към водата се спускаше една стълба, но след падането на мрака, когато никой вече не искаше да се къпе, изтегляха стълбата горе. Тъкмо с това беше зает той сега.

Аз обаче го спрях. Исках да се гмурна в мамещите черни дълбини. Не, не исках да се давя. Исках да се изкъпя. Исках за последен път да се изкъпя в Средиземно море. Банският ми костюм още висеше на парапета. Беше мокър и студен, но водата ме обгърна като топла ръка.

Този ден ми стига за цял живот! Полюлявах се по гръб на слабото вълнение и гледах към звездите. По лицето ми имаше солена

вода, не знам дали беше Средиземно море или моите сълзи.

На пристана чакаше спасителят и сигурно се чудеше какво ми става. Виждах черната му сянка да се движи неспокойно напред-назад. Той явно искаше да изтегли стълбата и да се прибира. Само още няколко минути, приятелю. Нали разбираш, аз вероятно никога вече няма да се къпя в Средиземно море. Никога вече няма да видя тези блестящи светлини, които са Неапол, никога вече няма да чуя тихия плисък на вълните, които се блъскат в скалите на Соренто. Този ден ще трябва да ми стигне за цял живот, разбираш ли!

А сега какво? Да не би да иска да скочи във водата и да ме извади? Някой се спусна по стълбата. О, тези пламенни италианци! Не идвай насам, иначе ще потегля за Неапол, заклевам се! Не се приближавай, казвам ти!

Тогава чух един добре познат глас:

— Кати, може ли човек да поговори с теб, преди да потънеш?

Ах, та това не беше спасителят. Беше Ленарт. Беше Ленарт!

---

[1] Агорафобия — страх от открито пространство. Бел.пр. ↑

ДВАДЕСЕТ И ПЪРВА ГЛАВА

Ленарт, скъпи мой!

Обичам те! Трябва да ти го кажа, защото непрекъснато мисля за това. Това е моето първо писмо до теб и би било тъжно, ако забравя да ти кажа, че те обичам. Искаш ли да знаеш колко много? О, не е толкова лесно да се каже точно колко много. Нали любовта не може да се измери и претегли, както прави неделният рибар с уловените риби, за да се хвали после пред приятели. Едно обаче мога да ти кажа със сигурност: изумена съм, че толкова много любов може да се побере в един-единствен човек. И то не много едър човек, като мен.

Спомняш ли си за злия стар император Тиберий, който си седял на остров Капри и управлявал Римската империя, като нареждал заповедите му да се предават между Капри и Рим с огнени сигнали от едно възвишение на друго?

И аз искам да направя същото. Искам да се кача на някоя висока планина и да изпратя моето пламтящо съобщение: обичам те! И после да бъде предадено по цялата земя. Ще бъде извикано от Мон Блан^[1] от Гауризанкар^[2], Килиманджаро^[3], Фуджияма^[4] и Везувий^[5]: Обичам те! Но да седя тук и да го пиша е писмо е толкова обикновено. Обикновено писмо, което ще бъде пуснато в обикновена, прозаична пощенска кутия, ще бъде подпечатано, обработено и превозено с потискащо безразличие от кралската поща. Искаше ми се да мога да ти изпратя един облечен в пурпур вестonosец, който да ти съобщи с тръбни звуци: „Обичам те!“

Позволено ли е да обичаме толкова много един човек, или за тези случаи е предвидена глоба? Искам да кажа,

мислиш ли, че боговете ще се разгневят и ще те отнемат от мен? О, велики богове, не го правете, милинки, добри богове, защото не подозирате как се измъчих, докато го получа! Той беше толкова опърничав. Има толкова лениво старо сърце... три седмици бяха необходими да му вдъхна живот и заради него дори трябваше да скоча във водата!

Хей, Ленарт, не познавам друго момиче, което да се е сгодило в самото Средиземно море. А ти? Толкова се радвам за това. Ако на някое списание му хрумне да ме интервюира: „Къде и кога вашият съпруг ви се обясни в любов?“, ще отговоря високомерно: „Докато плувах в Средиземно море!“ Трябва да признаеш, че звучи много ексцентрично.

Кати, тъкмо си мислех, че искам да те убедя да се омъжиш за мен. Но не знам как да започна. Имаш ли някакво предложение?

Ти каза това. Ще го помня, докато съм жива. Всъщност не беше кой знае какво предложение, но в моите уши то прозвуча така прекрасно, като „Песен на песните“ и всички други прочути любовни песни, взети заедно.

Седя си тук и разглеждам своя пръстен. Тюркоазите имат същия цвят като небето над Флоренция в деня, когато го видях за пръв път. Разглеждам пръстена и дъждовният Стокхолм изчезва пред очите ми. Отново стоя пред един малък магазин на Понте Векио, а ти стоиш зад мен и казваш с присмехулния си глас: „Викай по-силно, Кати!“ И сега аз те питам, Ленарт Зундман: защо си се върнал там и си купил тъкмо този пръстен? Знаел ли си още тогава, че аз съм тази, на която искаш да го подариш? Ако сега кажеш „да“, никога няма да ти простя. Никога няма да ти простя, че ме остави да се скитам през цяла Италия, без нито една обнадеждаваща дума. О, ще си получиш наказанието за това, само почакай! Всеки ден ще получаваш за обяд варена треска. Или нещо подобно! Да, да, ще помисля какво да направя.

Днес в Стокхолм вали. Плющи в прозорците, есен е. Не е ли несправедливо, че ти си още там, на слънце? Да,

именно несправедливо! И все пак се радвам, че слънцето те огрява, скъпи мой. Ако можеш да ти сваля слънцето, луната и звездите, щях да го направя. Няма нищо, което да не бих направила за теб. Дори, като си помисля, съм готова да се откажа от наказанието с варената треска. Мислиш ли, че тогава ще бъдеш щастлив с мен?

Човек трябва винаги да бъде влюбен, това казах снощи на Ева. И знаеш ли какво отговори тя:

Оскар Уайлд^[6] също е мислел така и затова човек никога не бивало да се жени.

Ужасният Оскар Уайлд! Не му разрешавам да идва тук и да ми отнема куража! Смятам, с Божията помощ, докато съм жива, да бъда влюбена. Съзнавам, че човек не може да го усеща винаги точно по този начин, но ще опитам да спася през годините нещо от своето въодушевление. Обещавам да те обичам в радост и в болка, Ленарт, дори когато е трудно. Не мога да ти обещавам да ти се подчинявам, това не. Но да бъда сравнително мила с теб, се задължавам. Това стига ли? Да, струва ми се, че стига. Да върви по дяволите Оскар Уайлд! Не ме е страх!

Ева пече вафли в кухнята. Усещам уханието им чак тук. Налага се да приключвам, защото трябва да приготвя кафето за вафлите. Ах, защо те няма? Хайде, връщай се по-скоро, скъпи мой! Кати от улица „Капитен“ има честта да покани Ленарт от Помпей на една обикновена варена треска в събота след осем дни.

А дотогава бъди предпазлив. Ако видиш вулкан, който се кани да изригне, заобиколи го отдалеч заради мен. Аз си имам само теб!

Кати

P.S. Знаеш ли какво? Обичам те!

---

[1] Мон Блан — най-високият връх в Европа (4807 м). Бел.пр. ↑

[2] Гауризанкар — връх в Хималаите (7145 м). Бел.пр. ↑

[3] Килиманджаро — най-високата планина в Африка (5895 м); намира се в Танзания. Бел.пр. ↑

[4] Фудзияма — вулкан на остров Хондо, Япония, висок 3776 м. Бел.пр. ↑

[5] Вулкан край Неапол, висок 1281 м. Височината на все още действащия вулкан се променя при всяко изригване. Бел.пр. ↑

[6] Оскар Уайлд — английски писател (1854–1900). Бел.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.